LETO XII. ŠT. 28 (608) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 24. JULIJA 2008

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, DCB (Padova)
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE PADOVA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1 EVRO

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Slovenci na jubilejnem romanju v Lurdu

Romarji iz goriške nadškofije in Slovenije s škofom msgr. Metodom Pirihom

Uvodnik

Andrej Bratuž

25. julij in njegov pomen

Polpretekla zgodovina nam je verna priča neke stvarnosti, ki je močno označila tudi našo sedanjost. To nam danes pomeni tudi 25. julij 1943, ko je v Italiji padel fašizem. Sredi druge svetovne vojne je namreč prišlo v državi (tudi zaradi njene mednarodne konjunkture, kot je bila tesna vojaško-politična povezava s Hitlerjevo Nemčijo) do korenitih sprememb. Kralj Viktor Emanuel III. je namreč v tem času odstavil Duceja s predsedstva vlade in ga dal enostavno aretirati. To se je zgodilo tudi zaradi notranjih polemik v sami fašistični stranki. Nov predsednik vlade je tedaj postal maršal Pietro Badoglio, že iz prve svetovne vojne znana vojaška osebnost. To je v nekaj besedah potek dogodkov, ki je nato dal Italiji in savojski monarhiji nove dimenzije, čeprav kraljevine kasneje niso rešili.

Znani zgodovinar Nino Valeri je zgovorno zapisal, da je fašizem dedna bolezen italijanskega naroda. Je to res? Ne bomo se spuščali v razglabljanja o tem vprašanju. Prav gotovo pa je že v Risorgimentu sredi 19. stoletja možno iskati klice tega gibanja. Razni njegovi veliki politični ideologi in predstavniki, kot Vincenzo Gioberti in Giuseppe Mazzini, so poveličevali veličino. Gioberti je pisal o civilnem in moralnem primatu Italijanov, obenem je potem iskal neko idealno vez s papeško državo. Mazzini pa je bil že evropsko naravnan in je ustanovil poleg Giovine Italia še organizacijo Giovine Europa. V svojih znanih Slovanskih pismih (Lettere slave) pa je prvi v Italiji že pokazal globlje poznanje bližnjega slovanskega sveta, s katerim je - zlasti ob Jadranu - treba sodelovati in vzpostaviti prijateljske odnose.

Že v času fašizma so bili tudi v Italiji nekateri posamezniki, ki so se od diktature distancirali oz. ji tudi odločno nasprotovali. To so bili med drugimi Gaetano Salvemini, bratje Rosselli, še prej pa poslanec Matteotti, ki ga je režim tudi dal ubiti. Filozof Benedetto Croce se je od začetne mračnosti kasneje oddaljil in je to zlasti zagovarjal s svojo "religijo svobode". Mase pa so bile bolj apatične oz. tako ali drugače Mussolinijevemu režimu tudi naklonjene. Cerkev sama je zlasti po znanem konkordatu iz leta 1929 režim tolerirala in le bolj proti koncu zavzela drugačno, bolj samostojno stališče ter se od njega v resnici oddaljila. Tako je tudi Vatikan s Pijem XII. dajal zatočišče kasnejšim vidnim demokratičnim politikom, kot je bil recimo Alcide De Gasperi.

Na tem mestu ne govorimo posebej o raznaradovalni politiki in hudem dvajsetletnem preganjanju slovenske manjšine s strani fašističnega režima. Fašizem pa sta v Evropi še dalje obdržali in konkretizirali Francova Španija in Salazarjeva Portugalska in to vse tja do sedemdesetih let prejšnjega stoletja.

Ali lahko danes fašizem še predstavlja nevarnost za Italijo? Težko bi dali pritrdilen odgovor. Sicer je po sami ustavi vsaka obnovitev fašistične stranke prepovedana. Po vojni pa so se vseeno ustanovile skrajno desničarske stranke (od MSI do današnjega Nacionalnega zavezništva in še drugih), ki pa bi ne mogle izvesti kake resnične prekucije in vrnitve v diktaturo.

Zato pa moramo vsi budno varovati demokratične ustanove. Gotovo sta tudi evropski duh in zavest danes najbolj učinkovita obramba svobode in demokracije v državi.

Davkoplačevalci v škripcih

Ali ima morda Berlusconi prav?!

Dobro mi je ostalo v spominu, bilo je še v prejšnjem mandatu, ko je premier Berlusconi z običajnim sproščenim nasmehom pred javnostjo izjavil, da je glede na trenutno davčno obremenitev najbolje, če se državljani pač odločijo za davčno utajo. Ob izjavi so se seveda zgrozili vsi načelni, pošteni in naivni državljani, kot sem sama. Tisti, ki redno plačujemo davke in v dohodnino prijavljamo vsako zeljnato glavo, ki jo pridelamo na vrtu.

Od tedaj je seveda minilo nekaj let, nekaj let, ko sem redno in marljivo oddajala dohodnino v Italiji in v Sloveniji, kamor sem se preselila. V Italiji, ker imam pač tu vse ekonomske interese, ker tu zaslužim, pa so mi rekli, da moram vse prijaviti, v Sloveniji, pa ker imam tam stalno bivališče in so mi seveda tudi rekli, da moram prijaviti vse dohodke iz Italije. Ker sem ubogljiv državljan, ki se nikoli ne upira, predvsem pa rada živim v miru s svojo vestjo in z vsemi inštitucijami, sem se ravnala po njihovih navodilih.

No, pa se je letos zgodilo, da sem prejela 1.200 evrov avtorskih honorarjev, za katere mi je bil v Italiji takoj odštet tridesetodstotni davek, tridesetodstotni pač, ker sem tuj rezident. Pa grem in vse skupaj prijavim še v Sloveniji, s seboj seveda nesem še potrdilo italijanske davčne uprave, lepo žigosano in s koleki, kjer seveda piše, da sem tu obvezanec za plačilo davka na dohodek fizičnih oseb. Saj gre samo za formalnost, pomislim, prijavim in nič ne plačam. Pa ni šlo: papirja še pogledali niso, prisluhnil mi ni nihče, da oni morajo tudi imeti svoje itd., no pa mi je domov po pošti prišla položnica za plačilo še drugih 200 evrov, tako naj bi mi od mojega pošteno zaslуženega denarja ostalo le borih 800.

Priznam, da že dolgo nisem bila tako poklapana, čisto oropano sem se počutila in ogoljufano. Kje so tisti zlati časi fevdalizma, sem pomislila, ko naj bi kmet desetino plačeval graščaku, pa so se potem vseeno puntali (no tako idealno vse spet ni bilo...). Sprašujem se, kako dolgo bomo še vzdržali mi, ki plačujemo vse višje davke in nam grozijo z jemanjem prstnih odtisov. Kljub visokodonečim besedam o odprtih mejah in demokraciji, ki naj bi jo izvažali v svet in naj bi bila drugim za zgled (?!).

Pa ni samo to. Vedno več je ljudi, ki se o takih in podobnih krivicah pritožujejo. Zadnjič sem v banki na Občinah plačevala položnice za svojo mamo, ki ne more več iz hiše, pa me je uslužbenka vprašala:

"Koliko denarja pa ima na računu tvoja mama? Veš, paziti moraš, kajti če je na njem več kot 14.000 evrov, bo to po njeni smrti prepisano nate z 10% obdavčitvijo".

Sama ne morem verjeti njenim besedam! Saj moja mama teh štirinajst tisoč evrov nima na računu, zdi se mi pa popolnoma absurdno, da se taka vsota obdavčuje. Ali nam ni Prodi zagotavljal, da bo obdavčil samo bogate? Koliko je ubogih delavcev, ki na stara leta dajejo na stran lep del svoje pokojnine in si vsak dan tržejo iz ust, da bi kaj prihranili! Ker so pač taki, ker so doživeli vojno in vedo, kaj je stiska, ker niso potrošniki, ker bi radi kaj prihranili za svoje otroke ali enostavno za.... pogreb. In ta denar je bil v resnici že obdavčen, pokojnine so že obdavčene, ne gre za borzne špekulacije, za visokodonosne sklade, samo za težko privarčevan denar gre. NJIHOV denar.

Pa mi spet prijateljica, nekdanja sodelavka, pripoveduje, da ima pač družinsko trgovino v najemu. Tako se je odločila, ker ima dvajset let delovne dobe, doma ima otroke in družino, rada bi bila z njimi, pa tudi dela je veliko z otroki. Pa ji najemnina vsega skupaj znese približno sedem tisoč evrov letno, za prvo silo je, se pravi je bilo. Po novi obdavčitvi, ki nam jo je zapustila Prodijeva vlada (potem se nekateri še sprašujejo, zakaj tak poraz na volitvah!!!), je morala za tak dohodek odšteti čez tisočaka in pol, to pa zato ker ima samo dohodek iz oddajanja premoženja v najem.

Težko mi je zanjo, tako prijazna je in poštena. Žal ji je, da je vse skupaj prijavila, da ne oddaja na črno, kot to delajo drugi.

"Vidiš", mi pravi, "če si pošten, jih vedno dobiš po grbi".

In vem, da ima prav, trgovina je njena, njeni starši so zanjo trdo garali, niso kradli, na vasi jih imajo radi. Pa saj tu nikoli ni bilo boljševizma, si tiho mislim, da bi morali ljudem jemati, kar je njihovo, in dati državi. Državi, ki nato na veliko govori, kako je zmanjšala javni dolg. Seveda, na račun poštenih davkoplačevalcev, ki so sedaj sami v škripcih. Ne pa na račun velikih utajevalcev. Ti še vedno nekaznovani nosijo denar v tujino in na veliko uživajo na svojih jahtah. Zanje plačujemo mi, navadni smrtniki, prav tako, kot je kmet garal za plemstvo v daljnih časih fevdalizma. Včasih se mi zdi, da se ni čisto nič spremenilo, samo vse skupaj so ovili v svetlo tančico in nas prepričali, da je tako prav.

Pa kljub vsem zakonom, ki naj bi družbi zagotavljali varnost in pravičnost, še vedno velja pravilo džungle: samo tisti, ki je močan, prebrisan in pozna vse zvijače, bo preživel. Nekako kot pravi neapeljski deček, ki sploh noče v šolo: "io, spero, che me la cavo (jaz, upam, da se bom pač izmazal) ".

Suzi Pertot

Radovan Karadžić aretiran

Srbske varnostne službe so v ponedeljek zvečer, 21. julija, aretirale nekdanjega vodjo bosanskih Srbov in najbolj iskanega vojnega zločinca na območju nekdanje Jugoslavije, Radovana Karadžića. Vest so sporočili iz urada srbskega predsednika Tadića. Dan kasneje so na tiskovni konferenci v Beogradu obrazložili, da je živel na območju Novega Beograda, kjer se je pod imenom Dragan Dabić ukvarjal z alternativno medicino. Pokazali so tudi črno belo fotografijo aretiranega, na kateri je zaradi sivih las in dolge bele brade v bistvu nerazpoznaven. Doslej je veljal za enega najbolj iskanih obtožencev Mednarodnega sodišča za vojne zločine na območju nekdanje Jugoslavije v Haagu, ki je odgovoren za genocid v Srebrenici leta 1995. V Bosni so novico o aretaciji sprejeli z velikim veseljem, prišlo pa je tudi do demonstracij in izgredov. Z velikim navdušenjem je vest sprejela ne le EU, ampak tudi druge svetovne države. Prijetje Karadžića je dokaz, da Srbija misli resno glede svoje prihodnosti v EU, je v Bruslju poudaril srbski zunanji minister Jeremić. "Želimo biti člani EU, steber miru in regionalne stabilnosti", je poudaril.

EU, protest

V znak protesta proti politiki italijanske vlade do Romov je okoli stodvajset poslancev Evropskega parlamenta poslalo italijanskemu premieru Silviu Berlusconiju svoje prstne odtise. Med njimi so, kot poroča tudi Slovenska tiskovna agencija, predstavniki različnih političnih skupin, od komunistov do socialistov, liberalcev in zelenih. S peticijo so želeli pozvati italijansko vlado, da takoj preneha s takšnimi dejanji, saj gre za očiten primer diskriminacije narodne skupnosti. Hkrati so se poslanci zavzeli za večjo zaščito Romov pred diskriminacijo na ravni Evropske unije.

Slovenska skupnost / Deželno tajništvo

Poziv k skupnemu predstavništvu

Deželno tajništvo stranke Slovenska skupnost podpira misli, ki jih je v petek v Trstu izrekel minister Rupel o skupnem in samostojnem političnem zastopstvu Slovencev. Tako mnenje ministra slovenske vlade je za našo narodno skupnost izrednega pomena, saj ravno v tem trenutku poteka pri nas dokaj živa razprava glede skupnega predstavništva. Slovenska skupnost se strinja z dr. Ruplom, da je potrebno najti smernice do skupnega političnega predstavništva, ki mora biti osnovano na narodni identiteti. V to nas danes silijo nove evropske razmere, v katerih nastopa tudi naša matična domovina Slovenija kot samostojen, enakovreden ter uspešen partner Evropske unije. Po drugi strani lahko jemljemo za zgled ostale narodne skupnosti oz. manjšine, tako v Italiji kot v Evropi, ki imajo svoj referenčni subjekt v samostojni politični stranki, osnovani na narodni identiteti. Slovenska skupnost je vedno zagovarjala, da Slovenci v Italiji oz. deželi Furlaniji-Julijski krajini potrebujemo skupno politično hišo, ki bi bila povezovalna točka za celotno manjšino, tako za civilno družbo kot tudi za slovenske izvoljene upravitelje na raznih nivojih, od dežele do rajonskih svetov. Danes v novih razmerah, kot je pravilno citiral minister Rupel, ko smo Slovenci združeni bolj kot kdaj koli prej, je to najbolj aktualno vprašanje za prihodnost naše narodne skupnosti. Zbirna slovenska stranka v naši deželi že obstaja in nosi dolgo politično tradicijo v zagovarjanju slovenskih pravic in koristi narodnega teritorija. Poleg tega pa je dokazala, da je odprta do celotne slovenske narodne skupnosti, in kdorkoli se v stranko aktivno vključi, dobi tudi primerno vlogo in pomembnost. Izredno težko bo namreč zagovarjati enotnost v manjšini oz. si prizadevati za skupno politično predstavništvo, če se bomo, kot narodna skupnost, na volitvah delili in za to delitev potem mesece in leta nosili posledice, ki obtežujejo vsestranski razvoj Slovencev v Italiji. Deželno tajništvo SSk zato poziva, da se spodbude ministra Rupla o skupnem političnem nastopanju vzamejo čim bolj resno v poštev.

Srečanje goriških odborov SSO in SKGZ

O uveljavljanju pravic slovenske manjšine

Goriška pokrajinska odbora krovnih organizacij sta se srečala pred poletnim premorom, da bi skupaj pregledala dogajanja in problematike na Goriškem v zadnjih treh mesecih in da bi nakazala prioritete slovenske narodne skupnosti v bližnji prihodnosti.

V uvodnem posegu je predsednik SSO Gorica, Janez Povše, opozoril, da poleg perečih problemov, s katerimi se vsakodnevno spopada civilna družba, ne gre prezreti številnih uspehov naših posameznikov, društev in ustanov, ki odražajo življenjskost manjšine.

Zaustavil se je nato pri trenutnem udejanjanju zaščitnega zakona in šolski problematiki.

Livio Semolič je podprl potrebe po poglobitvi in boljši koordinaciji pri reševanju nakazanih tematik. Predlagal je, da bi lahko civilna družba izkazala še večjo pozornost šolnikom z znanstvenim pristopom, ki bi ga lahko nudil Slori. Glede uveljavljanja zakona 38/01 je podrobneje poročal o zadnjih premikih pri reševanju vprašanja Trgovskega doma.

Peter Černic je predlagal, da bi lahko civilna družba odgovorila na trenutne potrebe slovenske šole tako, da bi spodbujala rabo slovenskega jezika tudi v okolju, kjer učenci in dijaki preživljajo prosti čas.

Dotaknil se je tudi problema prevozov šoloobveznih otrok na Plešivem in v Romjanu, ki postaja vedno večji, in je že skrajni čas, da bi problem prešel pod pristojnost občinskih uprav. V razpravo, ki se je osredotočila na Trgovski dom, uveljavljanja pravic slovenske narodne skupnosti in šolstva, so posegli tudi ostali člani pokrajinskih odborov, ki so dopolnili in obogatili predsednikova posega.

Pred koncem so vsi prisotni soglašali glede potrebe po sistematičnem in doslednem uveljavljanju zakona 38/01 in v ta namen sklicali naslednje srečanje, ki bo v prvi polovici septembra.

Na dnu...

Ob širjenju mreže plinovodov

Ruski plin in Evropa

Človeštvo se danes po eni strani ukvarja s proizvodnjo hrane, po drugi pa z vprašanjem razpolaganja zadostnih količin energetskih virov, med katerimi po pomembnosti prevladujeta nafta in plin. Kdor obvladuje oziroma bo obvladoval trg teh dveh surovin, bo v veliki meri, če ne odločilno, gospodarsko in politično pogojeval življenje v razvitem svetu ter možnost razvoja slabo razvitih ali povsem zaostalih dežel v svetu.

Od nekako prve svetovne vojne naprej naftna ležišča in njihovo izkoriščanje upravljajo države zahodnega sveta, med temi zlasti ZDA, Velika Britanija in Francija. Sovjetska zveza je sicer od carske Rusije podedovala tudi velika naravna bogastva, od rud do petrolejskih zalog, vendar ni nikdar resno ogrožala premoči zahodnega kapitalističnega sveta na tem področju. Na svetovno oziroma bolje evropsko tržišče zemeljskega plina je SZ začela posegati v zadnjih tridesetih letih, zlasti pa po razpadu komunističnega režima in še posebno v času predsedovanja Vladimirja Putina.

Vladimir Putin in Silvio Berlusconi

Obnovljena Rusija je tako rekoč čez noč napeljala nekaj plinovodov proti Evropi, ki danes napajajo Nemčijo, Francijo in Italijo. Danes kar četrtina plina, porabljenega v Evropski uniji, že prihaja iz Rusije. Veliki preprodajalec ruskega plina je znano podjetje Gazprom, ki je po svoji gospodarski in politični moči neke vrste država v državi. Njegova moč se bo z uresničevanjem ambicioznega cilja, da najpozneje v desetih letih postane največje podjetje na svetu, še dodatno okrepila. Naj mimogrede povemo, da je Gazprom v 51-odstotni državni lasti tako, da kdor vlada temu podjetju, vlada Rusiji. Zaposluje namreč 430 tisoč ljudi in njegovih je 155 tisoč kilometrov plinovodov. V njegovi lasti so še letalska družba, tretja največja ruska banka, državno televizijsko podjetje in časopis Izvestja.

Gazprom ima z Nemčijo že podpisano pogodbo za zgraditev tako imenovanega plinovoda Severni tok, ki se iz razumljivih političnih razlogov izogne prehodu čez Poljsko. Od Baltika se bo pod morjem nadaljeval proti Nemčiji in dalje proti Franciji in Veliki Britaniji. V načrtu je nadalje plinovod Južni tok od Črnega morja prek Bolgarije in Grčije do Južne Italije, katerega drugi krak naj bi se usmeril prek Bolgarije, Romunije in Madžarske proti Dunaju. Po zadnjih Gazpromovih načrtih naj bi trasa tega plinovoda tekla tudi čez Slovenijo proti Trstu in Severni Italiji, čemur so v Sloveniji naklonjeni.

Evropska unija bi rada zmanjšala svojo odvisnost od dobave ruskega plina, vendar ji ni še uspelo oblikovati skupno energetsko politiko. V načrtu ima speljavo "svojega" plinovoda iz danes samostojnih držav Azerbajdžana in Turkmenistana ob Kaspijskem morju, in sicer prek Bolgarije, Romunije in Madžarske do Dunaja, poimenovanega Nabucco. Uresničitev tega načrta zavira dejstvo, da Unija nima še izdelane skupne energetske politike, kar spretno izkorišča Rusija za dograjevanje svojega plinskega omrežja.

Prejšnji ruski predsednik Putin je tik pred koncem svojega predsedovanja sprožil velikopotezno pobudo, da združi največje proizvajalke naravnega plina in jih poveže v organizacijo, podobno tisti, ki povezuje države proizvajalke nafte (Opec). K temu načrtu je pritegnil tudi Italijo in njeno naftno družbo ENI, ki ima največ izkušenj v Libiji in drugih arabskih državah. Sredi letošnjega aprila je bil namreč na tridnevnem obisku pri libijskem predsedniku Gedafiju. Predmet njunih pogovorov je bilo sodelovanje na energetskem področju. Libijske zaloge nafte in zemeljskega plina so namreč med največjimi v Afriki. Rusija hkrati želi, da bi v Libiji delovala skupaj z italijansko družbo ENI. Zato je Putin z omenjenega obiska v Libiji odpotoval naravnost na Sardinijo na srečanje z velikim prijateljem Berlusconijem, ki je pravkar zmagal na volitvah v Italiji, in ga povabil k sodelovanju pri pobudah v Libiji. Ruski Gazprom in italijanska družba ENI že sodelujeta pri načrtovanem Južnem toku, po katerem naj bi ruski plin začel pritekati v Evropo že leta 2013.

Predsednik uprave Gazproma, ki je spremljal Putina v Libiji in pri Berlusconiju na Sardiniji, je dejal, da Rusijo zanima gradnja druge cevi plinovoda med Libijo in Sicilijo. Gazprom pa se dogovarja z Nigerijo v Afriki o gradnji 4000 kilometrov dolgega plinovoda od delte reke Niger čez Saharsko puščavo do Libije.

Plin in nafta torej pogojujeta današnji način življenja in njuna cena stalno narašča, še posebej nafte, od katere je skoro v celoti odvisna zlasti avtomobilska industrija. Pravijo, da so zaloge nafte zagotovljene še za nekaj desetletij. Vsi se sprašujejo, kaj bo potem.

Alojz Tul

Povejmo na glas

Oddih v razmerah našega časa

Nič kolikokrat je bilo ugotovljeno in potrjeno, da od časa do časa potrebujemo oddih in zanj je poletje najprimernejše obdobje. Ne glede na ugodno raven našega življenja in ne glede na zadovoljstvo ob delu, v kolikor nam je dana ta sreča, in ne glede na opravljeno ustvarjalno sodelovanje z drugimi, je koristno in nujno, da nastopi predah, ko niz številnih mesecev in še bolj številnih tednov prekinemo in iz njih izstopimo. Delovno leto namreč ni le polno zadoščenj, dandanes je vse bolj obeleženo z značilnostmi, ki obremenjujejo. V mislih imamo vse hitrejše in vsekakor trde korake časa, ki vse izraziteje dajejo ton našemu vsakdanu. Gora opravil, dolžnosti in obveznosti, telefonski klici, dogovorjena in nedogovorjena srečanja, nabavljanje prepotrebnih stvari, šolski zvonec, urniki uradov, gneča v zdravniških čakalnicah, kot da nas vse to neizprosno pogojuje in nam določa pot skrajno natančno, tak je pogostoma naš občutek. V tej luči je hitrost časa vse večja, večja, kakor je bila nekoč, in zdi se, da je ta ritem odvisen od rastoče povezanosti vse večjega števila milijonov in milijard ljudi, ki svet zgoščajo in utrip časa pospešujejo. In v takšnih razmerah, ki ne morejo imeti samo dobrih učinkov, prihaja do počutja, ki ga verjetno gotovo vsi bolj ali manj poznamo. Gre seveda za stres, za nekakšno na pol brezčutno stanje, ki nastopi tedaj, kadar je obveznosti in opravil preveč, pa se organizem skrči v manjšo porabo energij, da bi se tako stisnjen vendar prebil skozi nakopičene dogodke dneva. Stres kot rešilna prilagoditev, toda istočasno, v kolikor traja predolgo, predsoba tesnobe in depresivnosti. In zaradi tega je oddih toliko bolj nujen in tudi zdravstveno priporočljiv.

Ne smemo se torej čuditi, da je vse bolj prisotna želja po takšnem oddihu, ki naj bo slikovit in razkošen do skrajnosti. Oddih mora preglasiti hrup vsakdanjosti, mora biti popolno nasprotje delovnega leta, iztrgati nas mora iz okvirov ustaljenih navad, zaradi česar se velja odpraviti na potovanje, na počitnice k morju ali v hribe. Na vse strani sveta se premika na milijone avtomobilov, na tisoče letal in vlakov, spoznavamo nove kraje in dežele, ali pa se v že videne in priljubljene vračamo. Oddih je neke vrste pravljica, v kateri dva ali tri tedne živimo kot v filmu, ki lahko ustvari sanje po izbiri, pa ne, ker nam ne bi bilo naše sicer šnje življenje pri srcu, ampak ker si želimo pridobiti novih moči za prihodnje osebne izzive - in za izzive vemo, da nas zvesto čakajo. Toda oddih ni nujno le pravljica o sanjah, ki živijo le v dnevih brezskrbnosti, oddih je priložnost, da se v nas porodi lepa misel, s katero se bomo vrnili v našo vsakdanjost. Misel, da bomo spočiti sposobni premagati ta ali oni nesporazum, ki je skalil odnose z drugimi, misel, da se bomo zares zbližali s številnimi znanci, s katerimi se prepovršno poznamo, misel, da bomo močneje verjeli v prijateljstvo, ker smo nad njim že zdvomili.

Janez Povše

POGOVOR Srečko Katanec

"Prave napadalne igre ni bilo"!

Stvaritelj slovenske nogometne pravljice uživa v Sloveniji neomejen ugled. Skupaj z Zahovičem, glavnim soustvarjalcem omenjene pravljice in nasprotnikom, sta še vedno simbola zlate nogometne generacije. Danes je to obdobje le še bled, a zelo prijeten spomin. Srečko Katanec, najuspešnejši slovenski trener, je danes selektor Makedonije. Tudi tam se je izkazal v zadnjih kvalifikacijah za EP, ki se je pred kratkim sklenilo. S svojo reprezentanco je dalj časa gojil možnosti preboja v Avstrijo in Švico, kljub temu da so bile v isti skupini tudi Hrvaška, Rusija in Anglija. Z nami se je pogovoril prav o komaj sklenjenem evropskem prvenstvu in realno portretiral sliko evropskega nogometa.

Letošnje evropsko prvenstvo je prejelo oceno kot splošno dopadljivo in spektakularno. Kako ste ga vi doživeli?

Predstave evropskega prvenstva, ki jih je izpostavila javnost, so zelo relativne. Bilo je nekaj vrhunskih tekem, večina jih je bilo zelo solidnih, nekaj pa takih, ki jih na EP-ju ne bi smeli gledati. Ocene novinarjev samih so zelo subjektivne. Posamezni novinarji na takih tekmovanjih, kot sta evropsko in svetovno prvenstvo, vedno navijajo za svoje reprezentance. Moja ocena je nekoliko drugačna. Razlikuje se od splošnih medijskih pozitivnih not. Videli nismo nobene posebne novosti. Reprezentance so težile k igri, ki so si jo izmislili Nizozemci: to pomeni štirje v vezni vrsti za enim samim napadalcem. Ta način igranja meni ni všeč. Ne morejo ga izvajati reprezentance, ki v vezni vrsti nimajo tako polivalentnih nogometašev, kot so španski, nizozemski in portugalski vezisti. Vse druge reprezentance pa težijo k destrukciji.

Torej ni bilo napadalne igre...

Edina reprezentanca, ki je na začetku igrala s tremi dejanskimi napadalci, je bila Nemčija, ki je v prvi enajsterici imela Gomeza, Podolskega in Kloseja. Ob tem je bil na igrišču še Ballack...

Ampak Podolski je začenjal prve tekme kot vezist...

Ja, a Podolski je po svoji naravi napadalec. S tem da ga je selektor postavil med veziste, mu je naredil medvedjo uslugo. Njegova zadetka proti Poljski sta bila sad naivnosti nasprotnikove obrambe.

Kako bi letošnje EP primerjali s tistim izpred štirih let?

Prejšnje evropsko prvenstvo, na katerem so slavili Grki, je bilo označeno za katastrofalno, Grčija pa za nositeljico slabega nogometa. To ni res. Grčija je takrat igrala na popolnoma enak način, kot igrajo danes vse reprezentance. Na tistem EP so imeli Grki izredno voljo po samodokazovanju. V vsakem napadu v nasprotnikovem šestnajstmetrskem prostoru je sodelovalo pet ali šest nogometašev. Slika letošnjega EP-ja je pokazala, da so vse reprezentance zelo obrambno nastrojene. Dokaz tega je bila celo tekma Nizozemska-Italija. Kljub temu da so Nizozemci igrali klasični 4-4-2, so včasih v fazi branjenja igrali s šestimi nogometaši v zadnji liniji. In to mi imenujemo ofenzivni nogomet. Ni pomemben torej sistem sam na sebi. Važno je, da se nogometaši med seboj dobro ujamejo. Nadgradnja te osnove je tehnična kakovost obrambnih nogometašev. Če branilci niso sposobni slediti vezistom in napadalcem, postane tekma morda všečna za gledalce, za nas trenerje pa je to katastrofa, ker lahko tvoja ekipa dobi gol v vsakem trenutku.

Foto Primož Lavre

Francozi so odigrali slabo EP. Domenech je ob tem doma pustil Trezegueta, Flaminija, Mexesa...

Tam se je čutilo pomanjkanje Zidanea. Neverjetno je, kako se v taki reprezentanci, kot je Francija, občuti pomanjkanje enega samega človeka. Ne smemo pozabiti, da se Francozi sploh ne bi uvrstili na zadnje svetovno prvenstvo, če bi jim po poti ne priskočili na pomoč "starešini", kot sta bila Zidane in Thuram.

Kaj pa nogometaši, ki sem jih prej naštel?

Kaj nas sili, da kličemo v reprezentanco nogometaše, ki jim je lasten ego nad vsem? Trezeguet je imel težave z Domenechom tudi na svetovnem prvenstvu in ni bilo naključje, da je on zastreljal odločilno enajstmetrovko v finalni tekmi SP-ja. Ampak, kljub vsemu očitno Francozi vejo, kaj delajo. Kljub letošnjemu EP-ju so Domenecha potrdili, reprezentanca se pomlajuje.

Po treh tekmah je kazalo, da so Nizozemci prvi favoriti, v četrtfinalu pa so jih Rusi gladko porazili...

Nizozemci so kvalifikacije odigrali izredno slabo. Težko je verjeti, da je v prvih treh tekmah EP-ja nastopala ista reprezentanca kot na kvalifikacijah. Očitno pa je med nogometaši prišlo do prave kohezije. To ravnovesje je potem padlo v vodo zaradi smrti hčerke nizozemskega reprezentanta Boulahrouza. Prepričan sem, da so proti Rusom izpadli zaradi tega. Tako nepredvidljiv in tragičen dogodek popolnoma spremeni stanje v ekipi. Ko ni v slačilnici sproščenega ozračja, tudi dobrega nogometa ni več.

Kaj pa Van Basten kot trener?

Ne spremljam ga tako dobro, da bi ti lahko odgovoril. Njegova Nizozemska je sicer na EP igrala tak nogomet, ki ga ni bil sposoben prikazati nihče drug, niti Španci. Nizozemci so imeli daleč najtežjo skupino. Pred četrtfinalom pa se je zgodila tragedija. Nizozemci imajo plejado odličnih nogometašev, vsi igrajo v vrhunskih klubih že dolga leta. Kakovost pa ni vse. Skrivnost trenerja je v tem, da mora najti take igralce, ki si želijo zmage. Aragones je po mojem mnenju s Španci udejanjil prav to mešanico: poklical je mlade talentirane nogometaše, hkrati pa tudi take igralce, ki so kazali močno željo po zmagi. Samo trije španski reprezentanti so v tem letu nekaj zmagali, in sicer predstavniki Real Madrida. Ostali so zato imeli še toliko večjo motivacijo.

Kdo vas je pri Špancih posebej presenetil?

To je izredna skupina igralcev. Na vsakem položaju imajo v svojem 4-5-1 sistemu trenutno vrhunske igralce. Xavi in Iniesta sta nedvomno ključ celotne reprezentance. Gre za dva izredna nogometaša, ki odlično igrata z žogo. Na bokih so Španci zelo prodorni. Na splošno pa je ekipa polivalentna, igralci si lahko zamenjujejo vloge, odlično obvladajo tehniko. Nemci so v finalu imeli eno samo možnost proti taki Španiji: izkoristiti bi morali prekinitve. Aragonesova postava je namreč relativno nizka. Ko bi Nemci bolje izkoriščali proste strele in kote, bi si lahko priigrali več priložnosti. Prekinitve so bile edina španska šibka točka.

So bili Nemci v finalu premalo spretni ali so bili Španci enostavno premočni?

Če Podolski ali Schweinsteiger v finalni tekmi zastreljata prosti strel daleč mimo španskih vrat, ne moremo govoriti o nemški nespretnosti ali španski spretnosti. Verjetno v trenutku ni optimalne izvedbe, ni optimalne koncentracije. To so nianse, ki odločajo.

Nemci pa so prišli odločno predaleč glede na to, kar so pokazali. Imeli so nekaj sreče: nekaznovani prekršek Ballacka proti Portugalcem, nedosojena enajstmetrovka Avstrijcem proti Nemcem. Dobro so igrali, ko je selektor iz enajsterice poklical Gomeza in igral z enim samim čistim napadalcem in v tistih trenutkih, ko jih je bilo strah.

Veliko slavnih nogometašev iz konca osemdesetih in začetka devetdesetih je danes v trenerskih vrstah. Posebno strujo predstavljajo Milanovi nogometaši iz Sacchijevega obdobja: Ancellotti, Tassotti, Rijkaard, Gullit, Van Basten, Costacurta. Ali je revolucionarna Sacchijeva trenerska kariera tako vplivala na takratne nogometaše in današnje trenerje?

Ne, kje pa. Zame je prav to hecno, da nekateri trenerji kopirajo sisteme drugih trenerjev. Zame je kopiranje absurd. Pravzaprav bi tudi sam kopiral sistem, če bi imel na razpolago Gullita, Van Bastna in Rijkaarda, tako kot je bilo pri Sacchiju. Ampak, v Italiji se v zadnjih letih, recimo, vse bolj uveljavlja drugačen sistem s samo tremi branilci: Udinese je odličen predstavnik takega sistema. Postavo in način igranja mora trener prilagajati lastnostim posameznih nogometašev, ki jih ima na razpolago. Pred tekmo mora vsak trener svojim igralcem približati svojo filozofijo igranja. Ne gre torej za kopiranje, čeprav je res, da povzemamo in se zgledujemo po modelih. Sam sem se zgledoval pri Osimu, Boškovu, Erikssonu.

Moja izkušnja glede sistemov in tehnike je taka. Ko sem bil še pri Sampdorii, smo z Boškovom postali zmagovalci Pokala pokalnih zmagovalcev, italijanskega superpokala in italijanski prvaki s sistemom 3-5-2. V Sacchijevem obdobju smo vse to dosegli, ne da bi igrali Sacchijev 4-4-2. Ko je kasneje prišel Erikkson na klop Sampdorie, je želel spremeniti sistem v 4-4-2. V prvih desetih prvenstvenih tekmah smo dobili 22 golov. Eriksson je takrat poklical iz Rome Mihajlovića in ga postavil na mesto libera. Spet je zaigral s starim sistemom 3-5-2 in ekipa je ponovno funkcionirala.

Model igre je torej treba prilagoditi na kožo nogometašem in ne nasprotno.

Kako gledate na Mancinijevo odslovitev pri Interju? Zakaj so ga razrešili po dveh osvojenih "scudettih"?

Mancini je naredil napako po tekmi z Liverpoolom, ko je na tiskovni konferenci dejal, da je to njegova zadnja tekma na Interjevi klopi. Mancini je bil pri črno-modrih štiri leta, kar je za tako zahteven ambient zelo dolgo obdobje. Ko treniraš vrhunske ekipe, moraš namreč vzeti v poštev dejstvo, da je vsaj deset nogometašev s takim egom, da je zelo težko karkoli delati. V konfliktni odnos z Mancinijem so se spravili skoraj vsi zvezdniki: Vieira, Adriano, Figo, Ibrahimović, Stanković. Nogometaši danes niso sposobni sprejemati trenerjevih odločitev. Če pa vsi nogometaši ekipe ne živijo za en sam cilj, uspeha ne bo. Inter je letos osvojil prvenstvo z veliko mero sreče, zaradi slabega stanja v slačilnici je res veliko tvegal.

Izjava po tekmi z Liverpoolom je bila pokazatelj dejstva, da se je Mancini res naveličal. Nam trenerjem bi bilo včasih paradoksalno najlažje to, da bi imeli na razpolago samo enajst nogometašev, da bi tako igrali vsi in vedno.

Obilica nogometašev torej le ni tako opevana "blažena skrb" vsakega trenerja?

Obilica nogometašev je blažena skrb, če ekipa funkcionira enotno in če je prvi in skupni interes to, da moštvo zmaga. Nekateri nogometaši pa imajo tak ego, da v primeru odsotnosti z igrišča raje vidijo, da je ekipa poražena.

Mislite, da imajo nekdanji nogometaši lažjo trenersko pot?

Ne, nikakor ne.

Vas je presenetila takojšnja zamenjava Donadonija po EP, kljub temu da je samo kak teden pred tem podaljšal pogodbo z italijansko nogometno zvezo?

Dejstvo je, da Lippi ni nikoli prenehal biti selektor. Ne vem, zakaj se je takrat umaknil. V trenutku, ko se je zdaj vrnil, je dokazal, da takrat, ko je odstopil, ni nikakor mislil resno. Takrat je imel še težave zaradi afere z Moggijem. Njegov sin je bil neposredno vpleten v godljo. Lippi je tedaj dejal, da se umika zaradi družine. Dejansko pa ni nikoli nehal biti selektor italijanske reprezentance.

Je po vašem mnenju pritiskal iz ozadja?

Ne, ni pritiskal. Njegova senca pa je bila vseskozi prisotna. Donadoni je imel tudi veliko smole. V obrambi ni bilo Cannavara in Neste. Materazzi je bil zaradi poškodb in zastreljane enajstmetrovke v končnici prvenstva, ki bi lahko Inter stala naslov prvaka, nezanesljiv. Donadoni je na mesto centralnega branilca moral postaviti Panuccija, ki igra navadno na boku. Tako oslabljeni Italijani so izpadli šele po enajstmetrovkah proti Špancem, ki so z vsemi drugimi nasprotniki kar pometali. In po takem izpadu takojšnja zamenjava. Tudi to je pokazatelj dejstva, da so verjetno komaj čakali, kdaj ga lahko zamenjajo.

Kako komentirate vse prepogoste predčasne upokojitve od reprezentančnega dresa? Zadnja taka primera sta bila Totti in Nesta...

Napori nogometašev v vrhunskih ekipah so preveliki, pritisk medijev premočan. Tukaj so zdaj še sponzorji in pogodbe, sezona traja do sedemdeset tekem. Volja po dokazovanju zaradi tega upade. Po naporni sezoni bi morali imeti nogometaši kakih štirinajst dni počitka in štirinajst dni priprav na novo veliko tekmovanje. Zato menim, da bi bilo treba evropska in svetovna prvenstva preložiti vsaj za kakih 14 dni, recimo na začetek julija. Tako bi dobili realnejšo sliko razmerja moči v svetovnem nogometu.

Pred nekaj meseci so se v slovenskih medijih pojavile govorice, da bo slovensko reprezentanco prevzel Edi Reja, zamejski Slovenec in trener italijanskega prvoligaša Napolija. Kako ste spremljali takratno dogajanje?

To sem bral v časopisu, ampak...

Kaj se vam to ne zdi realno?

Ja, realno... (smeh). Ampak on trenira Napoli, uspešen italijanski klub. Nimam kaj komentirati. Ko bi bil Reja prost in bi v vodstvu zveze res imeli ta namen, bi se ta scenarij morda res zgodil.

Zgodba je izgledala čudno, ker je Napoli dobra prvoligaška ekipa, ki ji v prvenstvenih tekmah na domačem stadionu sledi 65 tisoč ljudi. Napoli je četrta navijaška sila v Italiji. Kljub temu pa je bil po pisanju slovenskih medijev prestop Reje v slovensko reprezentanco že zelo blizu...

Ja, ne vem, kako realno daleč je bil prestop, če navsezadnje Reja trenira Napoli. Danes se mi zdi, da je bila ta opcija nerealna, če je še vedno na čelu ekipe, ki jo s tribun spremlja 65 tisoč ljudi. Tam verjetno služi tudi veliko več denarja, kot bi ga sicer v slovenski reprezentanci. Zame je torej to nerealna opcija...

Andrej Černic

Uspešni nogometaš in trener

Srečko Katanec se je rodil leta 1963 v Ljubljani. Prvi njegov pomembnejši nogometni uspeh je iz leta 1987, ko je s Partizanom osvojil naslov jugoslovanskega državnega prvaka. Katanec se je kot nogometaš selil po celi Evropi. Po izkušnji v nemškem Stuttgartu je Katanec postal član genovske Sampdorie, s katero je osvojil pokal pokalnih zmagovalcev v sezoni 1989/90. Leta 1991 je pod vodstvom Vujadina Boškova prav s Sampdorio osvojil naslov

Foto Primož Lavre

italijanskega državnega prvaka ter se v sezoni 1991/92 uvrstil v finale Lige prvakov. Sampdorio je takrat porazila Barcelona.

V dresu slovenske reprezentance je odigral eno samo uradno tekmo, 7. septembra 1994 v Mariboru proti Italiji: to je bila tudi njegova zadnja tekma. Slovensko reprezentanco je prevzel leta 1998 in jo popeljal na Euro 2000 ter na SP 2002. Od leta 2006 je selektor makedonske izbrane vrste.

Nekaj misli ob Svetovnem dnevu mladih v Sydneyu

Mladi, bodite preroki nove dobe, bojujte se proti duhovni puščavi!

Nasmejan in vidno zadovoljen je papež Benedikt XVI. v nedeljo, 20. julija, ocenil 23. Svetovni dan mladih v Sydneyu kot "čudovito izkušnjo", ki jo je navdušeno sklenil z vabilom vsem mladim: "Nasvidenje v Madridu 2011"!

Šlo je za njegovo dosedanje najdaljše potovanje (v času in prostoru), saj se je v Avstralijo odpravil že 12. julija. Na njem ni manjkalo pomenljivih trenutkov, srečanj in besed. In v vseh teh trenutkih je dokazal, da je in ostaja trdna oporna točka, točka upanja, ki ne osramoti in ne more razočarati tistega dela sveta, ki je še vedno žejen neminljivih etičnih in družbenih vrednot.

Zadnji dan se je Benedikt XVI. zahvalil časnikarjem, ki so omogočili, da je bil ves svet seznanjen z dogodkom, pa tudi 12 tisoč prostovoljcem, ki so pomagali pri organizaciji. Še najbolj tople besede pa je seveda namenil ljubljenim mladim, glavnim junakom srečanja, "njim pripada Svetovni dan mladih". Oni so iz prireditve naredili "cerkveni dogodek globalnega značaja, veliko proslavljanje mladosti, veliko proslavitev tega, kaj mora biti Cerkev, Božje ljudstvo sredi sveta, združeno v veri in ljubezni, ki v moči Duha nosi pričevanje o vstalem Kristusu do zadnjih meja sveta". Bili so trenutki velikega veselja in upanja, "znamenje, da nas Kristus lahko vzdigne iz še tako

težkih trenutkov, nam vrača dostojanstvo in nam dopušča, da gledamo naprej proti boljši prihodnosti". SDM je pokazal, da "se Cerkev lahko veseli današnjih mladih in je lahko polna upanja za jutrišnji dan".

Benedikt XVI. se je torej z odprtim srcem in z razprtimi rokami predal mladim. Navdušen prav tako, kot je znal biti njegov dragi predhodnik Janez Pavel Veliki, se je na svojem drugem SDM (prvega se je udeležil v Könu leta 2005) še bolj odprl mladim, kot bi hotel objeti prav vse, kot bi hotel srečati in se zagledati v obraze vseh, kot bi hotel prisluhniti vsem najrazličnejšim zgodbam najrazličnejših oseb v večstotisočglavi množici. Kot bi hotel za vedno vtisniti v spomin tiste prizore, tisto energijo, tisto petje morja ljudi iz vseh koncev sveta, ki niso imeli nič drugega skupnega kot vero in iskanje Vstalega, ki bi dal smisel njihovemu življenju. Verjetno je tudi res, kar pravijo nekateri, da ta papež ne zna tako "vžgati" in da je medijsko manj privlačen od prejšnjega, zaradi česar se o njem manj in z manjšo pozornostjo piše in govori v sredstvih javnega obveščanja. Je pa tudi res, da mediji niso vedno verodostojno merilo kakovosti in resnice. Dejstvo je, da Benedikt XVI. danes trdno predstavlja sedanjost dva tisoč let stare Cerkve, ki zna pritegniti oceanske množice mladih, jih jemati zares in jim vlivati upanje. Kdo še zmore to v naši zapleteni in razdeljeni družbi? In ko to dela, jim ne obljublja utvar, jih ne zapeljuje, ne išče lahkega konsenza. Obratno: vabi jih k iskanju pristnega življenja, drugačnega od tega, ki ga ponuja svet. Niso dovolj čustva, niso dovolj slogani in niti človekoljubni nameni. Vera je več kot vse to. Kdo drug svari in opozarja mlade pred življenjem in izživljanjem brez smisla? Pred tistim življenjem, ki zamegljuje oči odraslim in jim jemlje lesk? Kdo drug danes še pravi mladim, naj zaupajo, ker obstajajo razlogi za upanje?

Petsto tisoč mladim, navzočim pri zadnji maši na hipodromu Randwick, nekaj kilometrov daleč od Sydneya, je Benedikt XVI. zaupal sporočilo proti toku. Sporočilo, ki naj ga v svetu gmotnega blagostanja nosijo v srcu in ga obenem živijo v vsakdanjem življenju. "Ne predajajte se slepemu konformizmu našega časa, temveč bojujte se proti brezbrižnosti in duhovni utrujenosti, ki ga preveva", je rekel. "Bodite preroki, ki se upirajo duhovni puščavi, prizadevajte si za gradnjo sveta, v katerem naj se

življenje sprejema, spoštuje in ljubeče neguje, ne pa zavrača ali iz strahu preganja oziroma uničuje, kot bi bila grožnja". Vse to je možno, je poudaril, če dovolimo, da Sveti Duh prebije naše oklepe in nas prevzame ter tako prižge našo domišljijo in oblikuje naše najgloblje želje. V tem je smisel vsakdanje molitve v naših srcih. Močne besede proti konformizmu in homologizaciji! Petsto tisoč mladih je celo noč bdelo in pričakovalo papežev prihod s petjem in plesom, z meditacijami in evharističnim češčenjem. Ko se je prikazal na papamobilu in se počasi približeval 30x40 m veliki strukturi, na kateri je stal oltar (ob njem je stala velika poboda goloba, simbol Svetega Duha, ki mu je bil posvečen letošnji SDM, in Božje Matere), so mu priredili pravi praznik. Pri maši je podelil zakrament sv. birme 24 mladim različnih narodov, peli in molili so v najrazličnejših jezikih, tudi v vietnamskem, sudanskem in arabskem. Sveti oče se je obrnil nanje z zahtevnimi besedami, kot bi želel, da mu obljubijo, da bo iz njih zrasel nov rod kristjanov. Govoril je o novi dobi, v kateri naj nas upanje reši površinskosti, apatije in zaprtosti, ki ugonabljajo naše duše in zastrupljajo medčloveške odnose. Spodbudil jih je, naj se ne oklepajo lažnih malikov, skušnjav, ki samo navidezno obljubljajo srečno življenje, v resnici pa nas oddaljujejo od pravega življenja. "Kaj boste zapustili naslednjemu rodu? Gradite svoj obstoj na trdnih temeljih, gradite nekaj, kar bo trajalo?... Kako uporabljate darove, ki so vam bili podeljeni"? Svet potrebuje to prenovo, je zatrdil, "potrebuje vašo vero, vaš idealizem in vašo velikodušnost, da bo vedno ostal mlad v Duhu". Svet je prežet z notranjo praznino, z nerazložljivim strahom in skritim občutkom obupa. Ljudje brezupno iščejo smisel, "tisti zadnji smisel, ki ga lahko daje samo ljubezen". Ne egoistična, ampak čista, zvesta in svobodna, odprta in spoštljiva do drugih. To je veliki in odrešujoči dar, ki ga s sabo nosi evangelij; ta razodeva naše dostojanstvo, dejstvo, da smo klicani, da bi našli polnost življenja v ljubezni.

Med bdenjem 19. julija je papež spodbudil mlade, naj bodo žive priče ljubezni, ki jo kot večni studenec podarja Sveti Duh. "Pustite, da vas njegovi darovi oblikujejo" v vsakdanjem življenju, sredi uspehov in padcev. Mlade je spodbudil, naj si prizadevajo, da bi njihova vera zorela ob študiju, delu, športu, glasbi in umetnosti. In vendar naj se spomnijo, da življenje ni samo kopičenje, ampak je veliko več kot samo iskanje uspeha. "Biti resnično živi pomeni biti spremenjeni od znotraj, biti odprti moči Božje ljubezni". Če sprejmete Sv. Duha, je nadaljeval, "boste lahko spremenili vaše družine, skupnosti, narode".

V Sydneyu se je Benedikt XVI. kot "ambasador miru" srečal tudi s približno 40 predstavniki najrazličnejših verstev, katerim je podčrtal potrebo po edinosti in spoštovanju človekovega dostojanstva. Posebno lepe besede je spregovoril na križevem potu, ko je spodbudil mlade, naj se odločajo za življenje in ne za smrt. Materialne dobrine, posesivna ljubezen in kult oblasti vodijo v smrt, je dejal. Vsakdo lahko zgreši, treba pa je imeti pogum in se vrniti na pot življenja. Že iz evangelija je razvidno, da je Jezus na poseben način ljubil tiste, ki so storili kakšno napako; ko so se tega zavedeli, so se namreč bolj od drugih odprli ozdravljujoči besedi. "Tudi vi lahko sledite njihovim sledem", rastite blizu Jezusa, ker ste odločili, da se vrnete k njemu.

Na prvem množičnem srečanju z mladimi je papež poudaril, da "človek velja več kot okolje". To je sicer treba spoštovati, vrhunec stvarstva pa predstavlja človek, ki je tarča hudih napadov. Človeka uničujejo zloraba alkohola in mamil, poveličevanje nasilja in propadla spolnost, prisotni na televiziji in internetu. Brez resnega razmisleka o dostojanstvu vsakega človeškega življenja od spočetja do naravne smrti je nemogoče razumeti zaskrbljenost za nenasilnost, trajnostni razvoj, pravičnost in mir ter okolje. Naš svet je sit lakomnosti, izkoriščanja in delitev, naveličan lažnih malikov in hinavskih odgovorov. "Naše srce in naš um hrepenita po viziji življenja, v katerem vlada ljubezen, kjer se darovi delijo, kjer se gradi edinost, kjer svoboda najde svoj pomen v resnici, kjer istovetnost temelji na spoštljivi skupnosti. To je delo Sv. Duha. To je upanje, ki ga daje evangelij Jezusa Kristusa".

Eno zadnjih dejanj, ki jih je sveti oče opravil le nekaj ur pred odhodom (ko se je SDM že končal), je bila maša za predstavnike žrtev pedofilskih duhovnikov. Na srečanju z njimi "je prisluhnil njihovim zgodbam, jih tolažil in zagotovil svojo duhovno bližino", piše v komunikeju vatikanskega tiskovnega urada. Na tak način je želel še enkrat potrditi svojo očetovsko držo do vseh, ki jih je dramatično zaznamovalo spolno nasilje. Največ odmeva so mediji v prejšnjem tednu posvetili prav odločnim in trdim besedam papeža Ratzingerja do duhovnikov pedofilov; nedvoumno je namreč govoril o "sramoti" in "hudodelstvu", ki so ju povzročili nekateri duhovniki, zaradi česar morajo biti sojeni. V sami Avstraliji je namreč ta afera - podobno kot v ZDA - do korenin pretresla krajevno Cerkev.

DD

Jubilejno romanje v Lurd

Navdušeni in zadovoljni so se številni romarji goriške nadškofije v nedeljo, 20. julija, vrnili iz Lurda. Ob 150-letnici prikazovanj v najbolj znanem svetovnem Marijinem svetišču jih je tja iz naše škofije poromalo okrog 1050; veliko je bilo Slovencev, med njimi okrog 150 iz matične domovine. Letos se jim je pridružilo približno 35 romarjev iz bolgarske Sofije, ki jih je spremljal njihov duhovnik. Goriški romarji so tokrat potovali z vijoličnim vlakom Unitalsija, z dvema letaloma in avtobusom. Vlak, ki do Lurda vozi približno 24 ur, je odpotoval 14. julija. Udeleženci romanja so že na vlaku molili rožni venec in prisostvovali maši. V naslednjih dneh so imeli kar natrpan program, ki je predvideval hvalnice, vstop skozi svetoletna vrata, angelovo češčenje, vodno kopel za bolnike, jubilejno spokorno pot, procesijo z lučkami, križev pot, katehezo, mimohod skozi votlino itd. Dvakrat je bila na razpolago - poleg mednarodne - tudi slovenska sv. maša: prvič v votlini, drugič pa v baziliki Brezmadežnega spočetja.

Letos je slovenske romarje prvič spremljal tudi koprski škof msgr. Metod Pirih, ki je prebil veliko ur z "bratom", goriškim nadškofom, msgr. Dinom De Antonijem. Oba sta se tudi zelo rada zadrževala z verniki, jih poslušala in nagovarjala. Slovenski verniki so se s koprskim škofom Pirihom tudi slikali pred baziliko (gl. str. 1).

O romanju bomo še poročali.

Evangelij

viljem Žerjal

17. NAVADNA NEDELJA

1Kr 3.5.7-12; Ps 119; Rim 8, 28-30; Mt 13, 44-52

Bog dopušča, da zlo sobiva z dobrim. Ločil ju bo šele ob koncu sveta.

Toda zakaj dopušča tudi strahotno trpljenje nekaterim, ki jih lahko gledamo po televiziji ali slišimo o njih po radiu in beremo po časopisih in revijah? Tako preizkušanih je brez števila. Sem spadajo pobiti in mučeni po vojnah, tudi žene in otroci in invalidi.

Ti nesrečneži so nam dani kot zaklad, ki ga moramo iskati in najti po dolžnem iskanju preziranih in lačnih, posebno otrok in vseh, ki umirajo za lakoto ali zaradi hudih bolezni.

Seveda imamo ogromno ljudi, ki se posvečajo trpečim sestram in bratom, ker so našli v soljudeh-trpinih bogastvo ljubezni. To so moderni Samarijani, ki delajo v Božjem kraljestvu v tišini, a v predanosti bližnjemu, ki trpi. Ljudje kaj radi gremo mimo teh pristnih zakladov, ker jih ne opazimo: rastejo v dobrem srcu, ki zaznava pozor.

A kmet, ki je našel skriti zaklad, kakor trgovec, ki se mu je posrečilo najti biser po dolgem iskanju, imata v mislih in v srcu samo visoko vrednost iskanih stvari.

Tako dragoceno je nebeško kraljestvo, vredno iskanja, ker presega vse drugo. Od tega si oba obetata mirno in lagodno življenje. Bogatini poljubljajo zlato in dragocenosti, ker jim zagotavljajo srečo.

V Palestini je bilo najti več zakladov po njivah. Ljudje so namreč zakopavali svoje dragocenosti, da ne bi prišle v roke tujcev, posebno v vojnem času. Toda oni so pomrli ali pozabili, kje so svoje stvari zakopali.

Babilonci so oropali zlasti tempelj, razrušili obzidje in premožnejše hiše.

Ko so se begunci, vojni ujetniki in drugi smeli vračati domov po skupinah, so po kraljevem ukazu smeli vzeti s seboj dragocenosti, ki so jih bili naropali sovražniki v Jeruzalemu, zlasti v templju, ki so ga požgali in porušili.

Judje so žalovali zaradi porušenega templja, obzidja in svetih krajev. Celo sovražniki, Babilonci in Perzijci, so spoštovali te svete posode, ki so bile v templju vse do zavzetja letega.

Iz ljubezni do templja, ki jim je bil simbol vernosti in samostojnosti, so začeli z velikimi težavami obnovo templja in mesta. Tempelj in vse svete kraje so imeli za slavo naroda, kot pravi zaklad in biser. Danes občudujemo njihovo ljubezen do svetih krajev.

Tudi naš narod je videl v cerkvah, posejanih po domovini, ne samo zmago nad Turki, marveč predvsem obrambo vere in duhovnih ter kulturnih vrednot.

Sam Bog ve, koliko so ljudje žrtvovali, zlasti v težkih časih, ko niso imeli niti dovolj za vsakdanji kruh, so pa bili prepričani, da jim bo nebeški kruh povrnil tudi materialne dobrine, saj Oče povrne tudi kozarec vode.

Ljudje moramo vedno znova urejati vse življenje po Duhu, saj kar je snovnega, ima svoje mesto v človekovem življenju, čeprav ne prvega. Naš cilj so namreč nebesa, vstajenje in življenje telesa, poveličanje telesa.

Tudi prilika o mreži, polni ulova rib in drugega, užitnega in ne, ker so lahko vmes alge in nesnaga, nas svari o resnosti nebeškega kraljestva, ki sprejema dobre in slabe ljudi. Ob koncu sveta pa bo sodba, ločitev, ki bo za nekatere življenje, za druge pa pogubljenje. Toda v tem odločilnem trenutku igrajo svojo vlogo usmiljenje in zvestoba in ljubezen do človeka, ki ga je Bog ustvaril za življenje v sreči in veselju.

Vsekakor velja nepreklicna odločitev za Boga ali proti njemu samo v tem življenju. Po smrti ni več te možnosti. Zato je to življenje zaklad, biser-dragulj, priprava na večnost po ljubezni, po ustvarjanju skupnosti, po odkrivanju Boga, ki je naš zaklad in življenje.

Prilika o mreži je podobna tisti o pšenici - žitu, ki ima posejan plevel med pšenico. Pri obeh je Božje kraljestvo skrivnostno navzoče in zahteva odločitev.

Pribije pa, da ni prišel ukinjat Stare zaveze, marveč da ustvarja vse novo po evangeliju in po postavi, po zapovedih.

OPČINE Raziskava o nekdanjem pilu

Za boljšo 'ureditev' spominske tradicije

V neposredni bližini tramvajske postaje, na Nanoškem trgu na Opčinah, ki mu domačini pravijo Škavenca, je od leta 1858 stal pil. Postavljen je bil ob glavni Cesti za Dunaj, s hrbtom obrnjenim proti mlaki oz. kalu, ki je tedaj služil krajanom za napajanje živine. Pil je bil precej velik, imel je štirikapno streho in dva prednja stebra, glavno prednjo obokano ter dve manjši stranski obokani odprtini in še železno ograjo. V notranjosti sta stala oltar in kip Matere Božje. "O njem nimamo pričanj, s čigavim denarjem je bil postavljen. Verjetno je šlo za skupni vaški trud", je zapisal Matej Lupinc v raziskavi, ki jo je pred nedavnim predstavil na svojem maturitetnem izpitu na oddelku za geometre D. T. T. Žiga Zois.

Raziskavo z naslovom Preureditev openskega trga s postavitvijo novega pila je mladi študent začel snovati decembra lani. Matej Lupinc se je kot ljubitelj domačega vaškega kulturnega in arhitekturnega izročila – in kot bodoči arhitekt – podal na pot temeljite preiskave virov in zbiranja podatkov ter bogatega slikovnega oz. fotografskega gradiva o nekdanji kapelici.

Struktura izpeljane študije se tako razpreda od uvodnega splošnega proučevanja spomeniških znamenj (s posebno pozornostjo do tovrstne arhitektonske dediščine na Slovenskem) do ožjega openskega vaškega prostora, "ki je bilo v preteklosti posebno zaznamovano z verskimi znamenji", katerim se na Vipavskem, Dolenjskem in Primorskem pravi tudi pili: poleg znamenja ob cerkvi so bili pili po vasi postavljeni na Proseški ulici, na Lokvici pri pokopališču in na Škavenci.

Raziskava Mateja Lupinca se nato poglablja v arhitektonske spremembe oz. posodobitve, ki jih je bil deležen vaški trg. "Mlako so zasuli in nastal je tako prvi zarodek današnjega trga: zasadili so lipe, pušpan in celo vrsto različnih vrtnic, v sredini pa je bila zgledno vzdrževana jasa"; ob trgu so nato zgradili poslopje, namenjeno ljudski šoli, in stavbo, v katero je bil nameščen Mednarodni hotel. Pil s kipom Matere Božje je bil v tedanjem, prijazno urejenem okolju pomembna postojanka ob vaških procesijah. "Pil je bil tudi vsakdanja postaja za ljudi, ki so na poti v Trst navadno postali in zmolili v čast Marije. Še danes starejši vedo povedati, kako jim je mama zažugala, naj ne pozabijo zmoliti na Škavenci. To je veljalo posebno za Banovce", piše Lupinc. V času fašizma so "režimu 'neokusen' pil podrli in na njegovo mesto so postavili novo strukturo", ki je bežno spominjala na liktorski snop. Nova kapelica, ki so jo predali vasi leta 1928, je bila sestavljena iz belih kamnitih blokov; ni stala več na mestu prejšnje, ampak je bila za nekaj metorv odmaknjena od glavne ceste.

Za novo ureditev Škavence si je prizadevalo Združenje za zaščito Opčin, ki je v sodelovanju s Fundacijo Tržaške hranilnice razpisalo natečaj leta 1999. Strokovna komisija je izbrala načrt, ki so ga izdelali arhitekti Pietro Celli, Andrea Lutman in Fabio Zlatich. Kmalu pa se je vnela polemika med krajevno skupnostjo, ki jo je zastopal rajonski svet, in tržaško občino zaradi spornosti predlaganega načrta. Pomisleki so se nanašali predvsem na dejstvo, da bi prekomerna uporaba kamna in marmorja preplavila celotno površino in odrinila tako prijazno in zaželeno zelenje. "Posebno poglavje v debati je še bilo, kam naj se postavi kip Matere Božje. Slišati je bilo pikre besede, češ da je cerkveno znamenje vedno bolj zapostavljeno. Od začetnega mogočnega pila se je revica selila v hladno kameno teko in sedaj naj bi enostavno stala na stebru. Vsekakor se je večina strinjala, da je postavitev kipa v center trga ponesrečena izbira, enostavno iz dejstva, ker bi bila Mati Božja, med raznimi manifestacijami, ki bi se lahko odvijale na trgu, predmet nespoštljivega dogajanja", zapisuje Lupinc.

Po končanih delih so kip spet namestili na steber sredi trga, in to tako, da so ga enostavno 'nasadili' na kamen, sprva brez nikakršne zaščite, kar se je izkazalo za usodno napako, saj je bila Mati Božja tarča kar dveh napadov nepridipravov.

"Novo dograjen trg je kaj kmalu pokazal vso svojo gradbeno šibkost. Popustile so kamnite plošče, ki prekrivajo betonske zidove. Tlakovana cesta, ki pelje enosmerno iz Narodne ulice na ulico Ricreatorio, se je pod težo avtobusov javnega prevoza neslavno vdala. Razpokan kamen je ostajal na razpolago pobalinom. Prvotnemu načrtu so naknadno dodali še igrala, ki pa niso v skladu z varnostnimi predpisi. Po krajevnih tiskovinah so se večkrat prikazala protestna pisma glede trga, saj se kljub nekaterim laskavim strokovnim ocenam ni usidral v zavest in navade domačinov, saj trg navsezadnje nima praktično nobene zveze s preteklostjo in navadami vasi". Na šolo Žiga Zois se je zato obrnila s prošnjo tudi skupnost, ki jo je zastopal župnik Franc Pohajač. Prosili so, ali bi lahko pripravili osnutek za boljšo ureditev.

Ko je Matej Lupinc odkril še mesto, kjer se danes nahaja nekdanja ograja pila (ta je namreč postala navadna železna ograja zasebne hiše), je s pomočjo računalnika izračunal prvotne mere spomenika in zasnoval načrt za nov pil, ki bi bil po velikosti nekoliko manjši od originala, sicer pa v skladu z željami ljudi: namestili pa bi ga lahko na stran trga ob pipi in stopnici, ki pelje na cestno ploščad pred bančnim zavodom in lekarno. "Upam, da bo ta študija v pomoč skupnosti in tistim zanesenjakom, ki ne marajo odnehati pri upravičeni zahtevi za spodobnejše obeležje Matere Božje na Škavenci", je sklenil svojo raziskavo nadobudni študent.

IG

Na Kostanjevici so počastili visok jubilej

Slovesnosti ob 65-letnici mašniškega posvečenja patra Bruna Korošaka

Pater dr. Bruno Korošak od leta 1995 živi in deluje v frančiškanskem samostanu na Kostanjevici v Novi Gorici, kjer so 28. junija s cerkvenim obredom in srečanjem vernikov počastili 65. obletnico njegovega mašniškega posvečenja. Ugledni teolog je kljub starosti še vedno zelo ustvarjalen, piše in razlaga cerkvene nauke in pri tem odpira nova vprašanja o katoliški cerkvi v obdobju t. i. globalizacije.

Njegovo življenjsko pot in delovanje v katoliškem redu frančiškanov je opisal in razložil založnik Branko Lušina, v vodniku po razstavi knjig in drugih publicističnih del slavljenca. Iz rojstnega Maribora in po enoletnem študiju filozofije na teološki fakulteti v Ljubljani je bil poslan v Rim na študij frančiškanske teologije in je tam leta 1949 tudi doktoriral iz mariologije. Sledila so dolga in zelo uspešna leta prebivanja in delovanja v najvišjih cerkvenih ustanovah. Šestnajst let je bil član mednarodne komisije za kritično izdajo del Blaženega Janeza Duns Škota. Leta 1966 je bil imenovan za vodjo univerzitetne knjižnice frančiškanske univerze Antonianum, leto pozneje pa za profesorja dogmatike na isti univerzi in tudi na vatikanski univerzi Urbaniani. Vodil je posebne tečaje na teoloških fa-kultetah Očetov Servitov Marianum in na fakulteti Karmeličanov Teresianum. Od leta 1981 do 1985 je bil tudi generalni tajnik vatikanske univerze Urbaniana in v tej funkciji je moral uradno obiskovati nekatera od skupaj dvainštiridesetih misijonskih semenišč v Afriki. Leta 1986 je sprejel službo župnika v Žabnicah in v svetišču na Sv. Višarjah; to je opravljal do odhoda v pokoj leta 1995. Od tedaj živi in deluje v frančiškanskem samostanu na Kostanjevici.

Pater dr. Bruno Korošak si je zelo prizadeval tudi za kanonizacijo slovenskih svetniških kandidatov. Vodil je škofijska procesa za škofa Janeza Gnidovca in za škofa Friderika Barago, za katerega je leta 1998 končal tudi apostolski postopek. Kot namestnik postulatorja se je mnogo trudil tudi pri pripravi apostolskega postopka za škofa Antona Martina Slomška. Izredno bogato je bilo in je še zmeraj njegovo knjižno delovanje. Podrobne opise so izvedli pater Miran Špelič, Marijan Brecelj in založnik Branko Lušina. On in Tina Dolenc sta pripravila tudi razstavo Korošakovih knjižnih del, ki je na ogled v samostanu na Kostanjevici. Čez nekaj dni pa bodo razstavo prenesli v Goriško knjižnico Franceta Bevka, kjer bo odprta za širšo javnost. Frančiškan dr. Bruno Korošak je ob visokem mašniškem jubileju prejel veliko čestitk, tudi iz Rima in od sorodnikov na Štajerskem in na Češkem. Zdaj je star 88 let, obvladuje 8 jezikov, v kratkem pa bo izdal Vodnik po cerkvi sv. Ane v Kopru. Tudi to delo bo založil Branko Lušina.

M.

Kratki

Srečanje treh dežel 23. avgusta na Brezjah

Letošnje srečanje treh dežel, ki ga že 25 let pripravljajo videmska, celovška in ljubljanska nadškofija, bo v Sloveniji. Začelo se bo v soboto, 23. avgusta, na Brezjah ob 10.30. Za moto srečanja so prireditelji izbrali misel apostola Pavla iz Pisma Rimljanom: "Kdo nas bo ločil od Kristusove ljubezni"? (Rim, 8,35) in s tem opozorili na leto sv. Pavla, ki ga obhajajo v Cerkvi po vsem svetu. Verniki iz treh sosednjih dežel bodo na srečanju izmenjali svoje izkušnje o življenju po veri v današnjem svetu. Ob liku apostola Pavla se bodo vprašali, kdo vse nas poskuša odvrniti od Boga. Mariji Pomagaj se bodo zahvalili za njeno pomoč in varstvo. Z molitvijo, s petjem in skupno mašo bodo slavili Boga in s tem pokazali, kako Kristusova ljubezen povezuje vse v eno družino. Somaševanje škofov in duhovnikov bo vodil ljubljanski nadškof in metropolit msgr. Alojz Uran. Na srečanje treh dežel so posebej povabljeni verniki iz koprske, ljubljanske in novomeške škofije oz. ljubljanske metropolije, dobrodošli pa tudi od drugod. Duhovniki in drugi organizatorji so naprošeni, da po župnijah vernikom priporočijo udeležbo na srečanju treh dežel in organizirajo avtobusne prevoze ter število avtobusov sporočijo Odboru za pripravo Srečanja treh dežel, Krekov trg 1, 1000 Ljubljana, tel.: 01/360 28 12 ali po elektronski pošti: janez. gril@druzina. si.

Slovenska Karitas je prizadetim v neurju namenila 70.000 evrov pomoči

Slovenska Karitas je zaradi razsežnosti posledic nedeljskega neurja iz sklada za pomoč v naravnih nesrečah že namenila 70.000 evrov za najnujnejšo pomoč najbolj prizadetim družinam. Vest je posredovala tudi Slovenska tiskovna agencija. Hkrati začenjajo skupno akcijo zbiranja sredstev za pomoč prizadetim v neurju. Na osnovi zbranih podatkov, ki so jih s prizadetih območij posredovale Škofijske karitas Murska Sobota, Celje, Maribor in Ljubljana, je bilo v nedeljskem neurju, ki je divjalo po Sloveniji, po prvih ocenah huje prizadetih več kot 250 stanovanjskih hiš. Na Slovenski Karitas začenjajo s skupno akcijo zbiranja sredstev za pomoč prizadetim v neurju na transakcijskem računu: 02140-0015556761, sklic: 00 6220, namen: neurje.

Sekcija Slovenske skupnosti iz Štandreža

Potreba po razčiščenju v rajonskem svetu

V Štandrežu se je prejšnji teden sestala krajevna sekcija Slovenske skupnosti, da bi opravila politično analizo glede sprejemanja načrta za obnovo glavnega vaškega trga. Srečanja so se udeležili pokrajinski tajnik SSk Julijan Čavdek, predsednik pokrajinskega sveta SSk Silvan Primosig ter člani pokrajinskega tajništva SSk Walter Bandelj, Cristian Tommasi in Marilka Koršič.

Tajnik štandreške sekcije SSk B. Tabaj je poudaril, da je predsednik krajevne skupnosti Marjan Brescia najbolj zaslužen za vrsto pomembnih javnih prispevkov za javna dela, ki v skupnem znesku presegajo 1,5 milijona evrov in so namenjeni za urbanistično ureditev vasi. Pri tem je Tabaj tudi povedal, kako je kot občinski svetnik dosegel, da je bil deželni prispevek za glavni trg vključen v letošnji proračun, sicer bi bili zamujeni predvideni roki in bi bil sam prispevek pod vprašajem.

Sekcija SSk obžaluje dejstvo, da se priložnost ni izkoristila za konkretno, umirjeno in resno soočenje za dvig življenjske kakovosti v vasi. Potreba po parkiriščih je namreč nekoliko potisnila v ozadje celovitost načrta in njegov namen. Obžalovanja vredno je, da je marsikdo izrabil priložnost za napad na predsednika rajonskega sveta. Še najhujše stvari so se dogodile znotraj rajonskega sveta, kjer se je zamajala koalicija, ki podpira predsednika. To je dokaj čudno, saj so člani večine vsi Slovenci in obenem tudi domačini. V ta namen bo sekcija SSk sklicala srečanje koalicije v rajonskem svetu, da se stvari razčistijo. To je še posebno pomembno, saj so napadi desničarske opozicije dosegli najnižji nivo ravno ob javni predstavitvi načrta. Gre za ugled pomembnega upravnega telesa, ki ima nalogo posredovanja potreb vaške skupnosti goriški občinski upravi, in tudi za ugled prebivalcev Štandreža kot občanov in Slovencev. Pri tem je nedopustno, da se demokratično izvoljeni predstavnik v rajonskem svetu obnaša in izraža z žalitvami, psovkami in grožnjami. Sekcija SSk iz Štandreža je hkrati hvaležna številnim domačinom, ki so po javnem srečanju osebno izkazali solidarnost predsedniku rajonskega sveta Marjanu Bresci.

Kratke

Praznik sv. Ane v Pevmi

Ob praznovanju zavetnice bosta v pevmski cerkvi v četrtek, 24. julija, ob 20.30 blagoslovitev orgel in koncert (Mirko Butkovič); pela bosta cerkvena zbora Pevma in Selo. V petek, 25. t. m., ob 20.30 gledališka predstava Brgešine in buštini moje in tvoje mladosti; razstava slik, prikaz diapozitivov natečaja V domačem vrtu. V soboto, 26. t. m., ob 21. uri maraton rock (Dusty drams, Kanalje, The maff show). V nedeljo, 27. t. m., ob 9. uri sv. maša, procesija, družabnost.

Neurje: Gabrovec izraža solidarnost

Hudo neurje s točo je prizadelo številne kraje FJK in povzročilo veliko gmotno škodo. Deželni svetnik Igor Gabrovec izraža prizadetemu prebivalstvu solidarnost in bližino. Osebno se je pozanimal o razsežnosti nastale škode, ki je še posebej na Goriškem hudo prizadela kmetovalce, zlasti vinogradnike. Slednje je že pred tem oškodoval napad peronospore in oidija, tako da se letošnji trgatvi piše hudo. "Potrebno bo, da se tudi Dežela nemudoma aktivira, da se v korist prizadetim kmetijskim podjetnikom čim prej sprožijo postopki za koriščenje finančne pomoči iz odškodninskih skladov, ki naj vsaj ublažijo gospodarsko katastrofo", je poudaril Gabrovec.

Igor Gabrovec v občini Števerjan

Prejšnji petek, 18. julija, je deželni svetnik Igor Gabrovec obiskal števerjanskega župana Hadrijana Corsija. S tem obiskom je začel niz srečanj, v sklopu katerih bi se rad srečal z vsemi županstvi, ki so v seznamu 32 občin, v katerih je uradno prisotna slovenska narodna skupnost v naši deželi. Na županstvu v Števerjanu je tekla beseda o splošnem stanju v občini s posebnim poudarkom na vprašanjih, ki zadevajo gospodarski razvoj in slovensko narodno skupnost na Goriškem. Govorili so o javnih delih, o značilnostih območja, ki temelji na monokulturi. Župan Corsi in podžupan Dominik Humar sta poudarila, da Števerjan kot majhna občina, ki se ukvarja pretežno s kmetijskim gospodarstvom, razpolaga z omejenimi finančnimi sredstvi. Zato predstavljajo problem že manjša javna dela, kakršna so npr. razširitev pokopališča, namestitev razsvetljave, popravilo cest; prav tako so odprti drugi problemi, kot npr. načrt za vaški trg, greznični sistem, pomanjkanje hitre internetne povezave. Prihodnje leto bodo v Števerjanu volitve, priprave so že stekle. Gabrovec je poudaril, da bi bilo primerno preveriti, ali je mogoče tudi v briški vasi najti možnost učinkovitega političnega sodelovanja.

POGOVOR Miroslava Braini

V spremenjenih časih vse večja potreba po novi družbi

Dr. Miroslava Braini odhaja v pokoj. Zahvaljujemo se ji za pogovor, v katerem je za naše bralce natrosila vrsto misli, ki naj nas spodbudijo k nadaljnjemu razmišljanju o vlogi naših šol danes.

S kakšnimi občutki se poslavljate od ravnateljevanja?

Na to vprašanje ni lahko odgovoriti. Odhajam s težkim srcem. Sicer pa sem se sama odločila, da grem, da ne bi me "pometali", da ne bi kdo drug rekel, da imam že toliko let ipd. Bolj se bliža dan, hujše mi je. Letos sem sicer občutila, da sem žal malo opustila delo na didaktičnem ravnateljstvu v ul. Brolo, ker sem bila prisiljena se veliko ukvarjati s šolo Cankar, s tehničnim polom. To me je precej obtežilo. S težkih srcem odhajam tudi zato, ker ne vem, če sem naredila vse, kar bi lahko naredila. Računala sem, da bom v pravem času vse uredila, ob koncu leta pa se je marsikaj zapletlo.

Eden glavnih problemov v naših šolah v tem trenutku so stavbe. To ne velja le za vrtec in šolo v ul. Brolo, ampak tudi za Plešivo, za vrtec v Krminu itd. Drug problem je, kdo me bo nadomeščal. Trideset let sem delala na šoli, zato bi želela, da bi naše šole še naprej dobro uspevale. Vsekakor skušam ne misliti, čim več delam. Vseeno nameravam tako ali drugače ostati še naprej povezana s šolo, če mi bo mogoče, in delati za njeno dobro.

Kako gledate na prehojeno pot?

V šolskem letu 1981-82 sem postala ravnateljica v Doberdobu, kjer sem bila dve leti. Ko se je upokojil ravnatelj Brešan, sem prišla v Gorico, še naprej pa sem vodila tudi Doberdob, dokler ni prišla kolegica Paulinova. Ko je prišla ona, je prišlo do težav v Trstu; zato so naju prosili, če bi vodili vsaka po eno ravnateljstvo na Tržaškem. In sva sprejeli. Tako sva bili 10 let tudi v Trstu, približno od 1985 do 1995. Nekaj časa sem bila pri Sv. Ivanu, po premoru pa še nekaj časa na Občinah; poleg tega sem bila članica nekaterih komisij.

In kako ste opazovali spremembe naše šole?

Naša šola se je v vsem tem času zelo spremenila. Ko sem postala ravnateljica, je bilo razmeroma malo otrok. Malo učencev in združene razrede smo imeli v Štandrežu, v Pevmi in drugod, v Podgori je prišlo do zaprtja šole in vrtca. Mestna šola Bevk je doživela isto usodo. Ojačili smo Pevmo. Spričo rastočega števila učencev pa se mi sedaj zdi, da bi morali na novo odpreti še kakšno šolo.

Po mojem je naša šola dobila največji zagon po osamosvojitvi Slovenije. Odtlej so se začeli vedno bolj množično vpisovati tudi italijanski otroci. Ko sem postala ravnateljica, je bila ena sama učenka iz italijanske družine, Federica Bello, ki jo danes vsi poznamo, saj je dejavna, zavedna in navdušena nad slovenstvom. Dobro se spomnim, da me je tedaj obiskal ravnatelj novogoriške šole Mirko Brulc, poleg njega pa tudi član zavoda za šolstvo Prinčič. Obiskali smo šolo v Romjanu, ki je komaj začela delovati. Izrazila sem svoje pomisleke glede tega, kaj bodo rekli drugi Slovenci, če bomo začeli vpisovati italijanske otroke. Prof. Štekar mi je rekel, da se na tak način pravzaprav ustvarja nova družba, nov subjekt. Ko je bila še Jugoslavija, je konzul v Trstu enkrat letno vabil goriške in tržaške ravnatelje na sprejem. Tudi tam sem predstavila svoje pomisleke, pa so mi rekli, naj se ne bojim in naj kar še naprej sprejemam te otroke. Tedaj je bilo v naši družbi še močno "ločevanje duhov". To sem doživljala tudi na naših šolah; naučena pa sem bila, da sem najprej Slovenka, potem pa lahko vse ostalo.

Ko sem se odločala, ali naj sprejmem ravnateljevanje ali ne, sem to doživljala kot dolžnost in hkrati kot izziv. Sorodnik mi je rekel, da, če sprejmem, moram v tem iti do konca, tudi če bi morala hoditi po žerjavici ali bi me tolkli po hrbtu. Vsa leta sem se držala tega pravila, še zlasti v zadnjem letu, ko sem morala marsikaj požreti. Vseeno pa mi ni žal za to, kar sem naredila. Če bi se vrnila nazaj, bi prehodila isto pot.

Veliko so mi pomagali italijanski kolegi. Bili so zelo inovativni, z njimi se je dalo marsikaj načrtovati in narediti. Profesionalno sem rastla ob njihovem sodelovanju. Zdaj smo prepuščeni sami sebi, pred leti pa smo imeli tudi proveditorja, s katerim smo se lahko redno posvetovali. Med našimi ljudmi žal nisem našla veliko podpore.

Ko sem še učila, sem vedno želela, da bi nas učitelje ravnatelj vodil tudi didaktično, da bi nam bil ob strani. Tega žal nisem doživela. Po svojih močeh sem zato skušala reševati tudi take probleme, zato sem iskala stike s kolegi in s strokovnjaki. Ko sem prišla v Gorico, smo se z zavodom za šolstvo iz Nove Gorice začeli pogovarjati, če bi lahko organizirali študij na pedagoški univerzi za naše učitelje. To nam je uspelo s pomočjo Sindikata slovenske šole; ta je v tistih letih po mojem zares skrbel za rast in razvoj slovenskih šol. Obdobje je bilo sicer drugačno; zdi pa se mi, da je danes nekoliko popustil, da je zaoral preveč sindikalno, premalo pa narodno in strokovno. Spominjam se, kako smo se v gostilni pri Francetu v Sovodnjah srečevali z ravnateljem Šturmom, s prof. Sirkom in z drugimi; pri tisti mizi se je marsikaj odločilo.

Ta "nova družba" je še vedno problematična ali je priložnost, ki je ne smemo zapraviti?

Posebno v zadnjih časih se zadeva postavlja pod vprašaj. Nekateri se zaganjajo proti šoli v Romjanu. Poudariti želim, da so jo želeli sami Slovenci: lepo je zrasla, nato je število otrok upadlo, nakar se je spet začelo dvigati. Starši sami so se reorganizirali in našli primerno podporo. Na Plešivem vsega tega ni, to pa verjetno zato, ker na Ronškem prevladuje delavski razred, na Krminskem pa bolj kmečka, konservativna mentaliteta.

Pomembno je, da se ohranijo povezave med šolami in odnosi med šolniki. Pomislimo samo, kako lepo se je razvila šola v Štandrežu, odkar je povezana z goriško. Starši sami jo doživljajo kot mestno šolo. Modularni sistem je odpadel, ministri napovedujejo, da bo v prihodnje vedno več učencev zaupanih enemu samemu učitelju. Zato ne bo enostavno.

Učitelji se morajo zavedati, da smo sicer hitro zrasli; v enem samem trenutku pa se lahko vse podre. Če začnemo razmišljati v ključu: Italijan, Slovenec, "mešana kri", bomo propadli. Vsakega otroka moramo sprejeti. Dejstvo je, da se ob vpisovanju prvi pojavljajo italijanski starši. Slovenskemu učencu moramo pač dati zavest, da je Slovenec, italijanskemu pa moramo dati možnost, da nas spozna.

Denarja za šole itak ni veliko, zato je pomembno, da smo zagrizeni in da vlagamo v našo stvar, da gradimo z odnosi. Če pravimo, da nas morajo Italijani spoznati, jim moramo mi kot prvi dati zgled, se odpreti in jim povedati, kdo smo. Tu se res snuje nova družba. Moja nona po očetu je bila Furlanka. Kot Slovenka se nisem nikdar čutila manjvredno; na izpitih sem vedno povedala, da sem Slovenka, in nikoli me ni nihče zaničeval.

Kaj pa vse več vpisov otrok iz Slovenije? O čem govori ta podatek?

Ti otroci se hitro naučijo italijanščine, drugi pa so ob njih prisiljeni govoriti slovensko. Problem pa je, če nimamo dovolj prostora za vse. Ti, ki niso italijanski državljani, žal prvi odpadejo. In to je zame velika krivica. Veliko povpraševanje je tudi v Števerjanu, kjer bi po padcu meje radi obiskovali šolo otroci iz Kojskega in okolice.

Kaj mislijo krajevne oblasti, vsi dobro vemo. Ko nas je pred meseci obiskal župan, ni prišel pogledat, kaj otroci jejo za kosilo, ampak kako govorijo...

Kako pa se je obnesel tečaj slovenščine za starše?

Z njim smo zadovoljni. Lani in letos jih je bilo po 25. Tisoč evrov nam je dala država po zakonu 482/99; želeli so več ur, to pa so plačali sami, ker mi nismo mogli kriti stroškov. Ne moremo reči, da jih stvar ne zanima. Seveda ne bodo postali Slovenci, kot smo mi, čeprav je vprašanje, kaj pomeni biti Slovenec.

Opažam, da našo družbo šola ne zanima. Marsikdo si polni usta z lepimi besedami. Ko pa je treba realno kaj narediti zanjo, se ne zgodi nič. Po mojem bi morala kaj ukrepati naša civilna družba. Govorim za vse šole, od vrtca do višjih šol. Če slednjih ne bomo imeli, propademo. Na srednjo šolo se otroci še še vpišejo; ko pa je treba prestopiti na višjo, jih ni več. Tam bi bila potrebna drugačna strategija, do katere bi lahko prišli z razgovori in sodelovanjem. Letos mi je to močno manjkalo; pred številnimi odločitvami sem se čutila osamljena.

Vse postaja vedno bolj birokratsko, šola ni več taka, kot je bila nekdaj, struktura, ki gradi in vzgaja človeka. Otrok je dolgoročna naložba, sadove bo dal, šele ko bo končal fakulteto in stopil v svet dela.

Problem je tudi, ker je družina vedno šibkejša, v določenem trenutku je skoraj ni; če pa že je, se z otrokom dosti ne ukvarja. To se pozna: otroci nimajo nikogar, s komer bi govorili. Vrniti se moramo nazaj; učence moramo učiti pisati in razmišljati, sicer bomo izgubili vse. Vtis imam, da je leto '68 podrlo marsikaj, zgradilo pa ni nič.

Goriška občinska uprava obljublja, da bo dogradila neuporabljeno halo v šoli Župančič v Gorici. Bo kaj iz tega?

Če bi kdo malo pritisnil, bi še kaj bilo. Šolo v ul. Randaccio smo v nekaj mesecih postavili gor Slovenci. Obstajajo impozantne slovenske družbe, ki bi lahko na kakšen način priskočile občini na pomoč, da bi hitro končala dela. Nekaj bi si morali izmisliti, sicer ne bomo nikoli dočakali dograditve. Nanjo čakamo že trideset let!

Ali se že ve, kdo vas bo nasledil?

Kandidatov ni. Po vsej verjetnosti bo nekomu poverjena ta naloga. Jaz sicer upam v nekoga, ni pa še nič gotovega. Brez ravnatelja bosta namreč ostala naša šola in Cankar.

Naši ravnatelji so že itak preobremenjeni. Tudi zato pozivam politike, naj kaj naredijo. Kdor bi rad postal ravnatelj, ker misli, da gre za prestižno funkcijo, se bridko moti. Biti ravnatelj je bilo zame biti "služabnik služabnikov". Saj čutim, da bi kdo še želel, da bi ostala. In vendar sem odločila, da grem. Vsi moji kolegi so odšli, ostala sem sama v družbi, v kateri se moraš samo boriti. Z druge strani se vsaka stvar prej ali slej konča...

Kaj boste delali pa zdaj?

Tako ali drugače bi rada ostala povezana s svetom šole. Če se bo dalo, bi rada pomagala kakšnim učencem, verjetno v Štandrežu, morda s kakšnim popoldanskim poukom. Ne vem... Imam še eno skrito željo, ki je pa še nočem razodeti. Najprej se moram pomiriti in odpočiti, ker imam za sabo težko leto.

Vtis imam, da se okrog nas vse podira, od obubožanja jezika do medčloveških odnosov in dalje. Graditi moramo novo družbo! Priložnost imamo, da še kaj naredimo.

Naša šola ima torej še svojo vlogo?

Po mojem ja. Od nas pa je odvisno, kakšno vlogo ji damo. Če jo hočeš ovrednotiti, jo ovrednotiš. Če jo hočeš razvrednotiti, jo razvrednotiš. Odvisno je od tega, katere vrednote bolj ceniš.

DD

Predstavniki krovnih organizacij in slovenski izvoljeni predstavniki pri prefektu

Prefektura bo spodbujala in nadzirala uresničevanje zaščite

Znano je, da je goriški prefekt Roberto De Lorenzo posebno navezan na Gorico, ki jo ima za lepo in omikano mesto, ter zaverovan v njene zmogljivosti. Znano je tudi, da je posebno naklonjen slovenski narodni skupnosti, ki jo ima za nepogrešljiv dejavnik goriške zgodovine in družbe. To je še enkrat potrdil v četrtek, 17. julija, ko se je v vladni palači na Travniku srečal s predstavniki krovnih organizacij SSO in SKGZ ter s slovenskimi izvoljenimi predstavniki na pokrajini in občini, da bi se z njimi pogovoril o vprašanju zaščite naše narodne skupnosti. Odslej bo prefektura spodbujala in nadzirala udejanjanje zaščitnih določil, jim je povedal in potrdil, da namerava redno sklicevati delovna srečanja s preverjanjem stanja in napredkov. Navzočim je predstavil novo viceprefektko Glorio Alegretto, ki bo poleg njega skrbela za omenjene teme. Zavzel se je za slovensko spletno stran institucije, ki jo vodi, za posredovanje pri problemu pravilnega zapisovanja slovenskih imen in priimkov na osebnih dokumentih, za reševanje šolske problematike, zlasti v Romjanu, pa tudi za ohranitev slovenskega okenca na prefekturi, ki že več let učinkovito deluje z dvema uslužbenkama.

Pokrajinski predsednik SKGZ Livio Semolič je prisotne seznanil z zatikanjem pri dvojezičnem poslovanju podjetij javne koristi in javnih uprav, s težavami pri dvojezičnem sporazumevanju in pri dokumentih s slovenskimi črkami, ne nazadnje pa še z zapleti okrog Trgovskega doma. V imenu SSO-ja je Janez Povše izrazil zaskrbljenost v zvezi z nižanjem ravni zaščite. Pokrajinski odbornik Marko Marinčič je opozoril na zmogljivosti zakonov 482/99 in 38/01, občinska svetnika Silvan Primožič in Aleš Waltritsch pa sta poudarila pomembnost čezmejnega sodelovanja kot edine razvojne poti za naš prostor. Predsednik občinske konzulte za slovenska vprašanja Ivo Cotič je spregovoril o pomenu slovenskega jezika v uradih in šolah. Pokrajinska odbornica Mara Černic je spodbudila prefekta, naj glede zapletov z izvajanjem zaščite posreduje pri deželnem predsedniku Renzu Tondu. To je prefekt naredil že dan kasneje med svojim prvim institucionalnim srečanjem s Tondom. Izrecno mu je povedal, da bo prefektura nadzirala in spodbujala izvajanje zaščitnih norm za Slovence. Na četrtkovem srečanju so bili prisotni še član pokrajinske konzulte Dario Bertinazzi, pokrajinski svetnik Marko Jarc ter občinska svetnika Marilka Koršič in Božidar Tabaj. Naslednje srečanje na prefekturi naj bi bilo jeseni.

Sonce miru 2008

Čustva o miru in sožitju prav gotovo sodijo med najvišje vrednote sodobnega časa. V ta okvir sodi tudi letošnja že tradicionalna mirovna pobuda "Sonce miru 2008 – Utrinki s srečanj", ki jo v galeriji Kulturnega doma v Gorici že trinajsto leto prirejajo v skupnem sodelovanju kulturna zadruga Maja, Kulturni dom Gorica, slovenski Dijaški dom Simon Gregorčič in posoško Združenje darovalcev organov ADO s prispevkom Fundacije goriške hranilnice ter pod pokroviteljstvom SKGZ, goriške občine in pokrajine.

Letos bodo razstavljena do konca meseca avgusta mirovna dela mladih udeležencev poletnih središč Dijaškega doma Simon Gregorčič iz Gorice, Dijaškega doma iz Nove Gorice in občinske goriške Ludoteke, ki so se odzvali posebni letošnji vsestranski pobudi Sonce miru 2008 – Utrinki s srečanj. Manifestacija želi še posebej spomniti na 6. in 9. avgust, na obletnici, ko sta pred 63 leti nad mestoma Hirošima in Nagasaki "zacveteli" prvi atomski bombi.

Pobuda sodi v okvir pobud, ki se bodo v dneh "opomina prvega uničevanja" zvrstile na Goriškem, obenem pa je tudi eden izmed členov dolge verige mirovnih in solidarnostnih akcij, ki se skozi vse leto vrstijo v Kulturnem domu pod naslovom "Vsi drugačni, vsi enakopravni". Četrtkovo srečanje sodi tudi v okvir projekta raznih vzgojnih pobud tako goriškega Kulturnega doma kot Dijaškega doma S. Gregorčič, namenjenih najmlajšim. Odprtje razstave bo v četrtek, 24. julija, ob 11. uri v Kulturnem domu v Gorici.

Obvestila

Mladinski dom sporoča, da bo urad v ulici don Bosco 60 zaprt zaradi poletnega dopusta od 15. julija do 29. avgusta.

Novo šolsko leto se bo pričelo v ponedeljek, 1. septembra, s pripravo na vstop v nižjo srednjo šolo, ki bo potekala do petka, 5. septembra, od 9.00 do 12.30. Za informacije in vpis na tečaj in k pošolskemu pouku 2008/09 lahko pokličete št. 328-3155040 ali se obrnete do goriškega urada SSO, tel št. 0481-536455.

Kulturni center Lojze Bratuž in galerija Rika Debenjaka pripravljata spominsko razstavo ob 50-letnici smrti goriškega umetnika Lojzeta Špacapana. Da bi likovnika čim bolj popolno predstavili, se organizatorja obračata na ustanove in zasebnike s prošnjo po informacijah in morebitni posoji del za razstavo (tel. št. 0039 0481 531445 med 8.30 in 12.30; e-mail: info@kclbratuz. org).

Katoliško tiskovno društvo daje v najem trisobno stanovanje v Kulturnem centru Bratuž na drevoredu 20. septembra 85 v Gorici. Info na tel. 0481 531445 (v jutranjih urah). Pisno prošnjo oddajte na naslov: Katoliško tiskovno društvo, 34170 GORICA / GORIZIA Travnik / Piazza Vittoria 25.

Fundacija Gorica daje v najem trisobno stanovanje z veliko teraso in parkirnim prostorom v zaprtem dvorišču v ulici S. Giovanni 9, Gorica (1. nadstr.). Kličite na tel. 0481 531445 (v jutranjih urah).

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja tradicionalni izlet s piknikom v soboto, 2. avgusta, v lovski koči v Gojačah blizu Sela pri Ajdovščini, v borovem gozdičku in primerni dvorani ob krasnem travniku. Prijave sprejemajo poverjeniki: Ema B. (0481 21361), Veronika T. (0481 882302), Ana K. (0481 78061) ali Saverij R. (0481 390688). Na račun 20 evrov.

Na sedežu Sveta slovenskih organizacij v Gorici je na razpolago DVD s fotografijami, videoposnetki in izdelki videodelavnic z lanskega poletnega središča Srečanja 2007.

Čestitka

Šel je mimo slavni čas,
ko je vse profesorje prevzel sladki glas,
ko je naša Mateja diplomo dobila
in vse njene predrage razveselila.
Ob tem pomembnem trenutku
ji Bodeča neža vesela
obilo sreče želi in dobrega dela!
Tvoje pevke

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 25.07. do 31.07.2008)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 18.30 do 19.30. Spored:

Petek, 25. julija (v studiu Andrej Baucon): Poletje z najboljšo narodno zabavno in zabavno glasbo - Zanimivosti in humor.

Sobota, 26. julija (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v beneškem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 28. julija (v studiu Andrej Baucon): V poletje z najbolj vročimi hiti - včeraj in danes; živemu se vse zgodi; obvestila.

Torek, 29. julija (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 30. julija (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Novo zdravljenje krčnih žil - Izbor melodij.

Četrtek, 31. julija (v studiu Niko Klanjšček): Poletje po domače, a nekoliko drugače.

Po stopinjah Matisseja

Slikarska delavnica pod goriškim gradom

Vila "Folli farfalle" v goriški podgrajski ulici Cocevia je bila v prejšnjih tednih prizorišče nevsakdanjega slikarskega seminarja, ki je potekal na očarljivem vrtu vile ob grajskih zidovih in s čudovitim pogledom na mesto. Pobudnik seminarja je kulturno društvo Portoarte pod vodstvom Barbare Fornasir, ki je tudi lastnica vile. Seminar je vodil slikar Paolo Cervi Kervischer, ki bo podobne seminarje ponovil tudi ta teden in v prvi polovici avgusta.

Prvi seminar, ki je potekal od 6. do 13. julija, je slonel na barvnih poljih. Slikar Kervischer ga je tako opredelil: "Govorimo o slikarski izkušnji, ki nam jo je posredoval Matisse in sega v konec 19. stoletja. Na tem seminarju skušamo postaviti tematiko bidimenzionalnosti skozi uveljavljanje barvnih odtenkov, ki naj bodo odsev tega, kar slikar vidi okoli sebe". Tečaj je odprt vsakomur in se ga vsakdo lahko udeleži. Gre za poseben seminar, ki nima urnikov in poteka cel dan. Zvečer se udeleženci tečaja zbirajo na večerji in se skupaj pogovarjajo o opravljenem delu.

"Naš seminar je zanimiv prav zato, ker predstavlja spojitev številnih sestavin in se ne omejuje samo na golo slikanje. Gre za skupinsko izkušnjo, ki jo doživijo vsi udeleženci seminarja. Mislim, da je že samo ime, s katerim smo poimenovali to vilo, dovolj zgovorno in nakazuje tudi smisel seminarja. Ime Nori metulji (izviren naslov: Folli farfalle) se nanaša na pisane barvne odtenke metuljev ter na "norost", ki je bistvena značilnost vsakega umetnika", je svoj poseg sklenila Fornasirova, ki je ob tem dejala, da za prihodnost načrtuje tudi gledališke in bioarhitekturne delavnice.

AČ

MATEJA!

Novopečena prof. razrednega pouka, čestitamo ti!

PD Vrh sv. Mihaela

Pri težavah s krčnimi žilami in odprtimi ranami se obrnite na tel. 00386 31 837218

Smrt Goričanke iz znane družine

Umrla jeTatjana Šuligoj Blažič

Pred kratkim je bil v Gorici v cerkvi sv. Ivana pogreb gospe Tatjane Šuligoj Blažič, ki je bila sicer Goričanka, a je z družino živela v Monzi pri Milanu. Pokojno so pokopali na pevmskem pokopališču.

Družina je vedno ostala zvesta svojim koreninam. Spominski zapis bomo objavili v naši prihodnji številki.

Možu inž. Oskarju, sinovoma, bratu, sestri in ostalim sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

Pismo uredništvu

Še en odziv na debato o šolstvu in jeziku

Dragi urednik,
upal sem, da se bo še kdo odzval na odprto pismo o šolstvu ali o slovenskem jeziku. Ker pa žal tega ni bilo, si privoščim še repliko, preden bo tudi Vaše uredništvo šlo na počitnice.

Glede Vašega posega mislim, da urednik ne bi mogel pisati drugače, kot ste Vi napisali, saj morate braniti svoje delavce ali sodelavce. Cenim pa Vašo zmernost in poudarek na splošnem problemu uporabe slovenskega jezika v našem prostoru. Iste tematike se je dotaknil tudi g. Paulin, ko pravi, da moramo varovati svoj jezik ne samo v šoli, ampak tudi pri športu, kulturi itd.

Vsi lahko posplošujemo problem, a ne moremo vsi delati vsega. Zato menim, da bi najbolje bilo, ko bi vsak človek, ki sodeluje v slovenski organizaciji (športni, kulturni, politični idr.), moral skrbeti za slovenski jezik in bodriti tiste, ki na to pozabljajo ali do tega jim ni mar.

Drugačno poglavje je slovensko šolstvo. Ne moremo se pogovarjati ali razpravljati o slovenskem šolstvu v Italiji, če smo zazrti le v zgodovino, v preteklost in nimamo sploh pojma, kako se čas, ljudje, okolje, kultura in stvari hitro spreminjajo. Gotovo sem grel klopi takrat, ko ste Vi g. Paulin postavljali "temelje" romjanski šoli; prepričan pa sem, da ste tudi Vi greli klopi, ko so Vaši očetje osnovali in postavili nove temelje slovenskemu šolstvu v Italiji po drugi svetovni vojni. Nihče Vam noče vzeti, kar ste dobrega naredili takrat, vendar mi ne živimo več v tistem obdobju, ne živimo več v istem okolju, kot je bilo takrat, in tudi civilna ter politična družba ni več ista. Kot primer Vam lahko samo to povem, da vsaj tisti otroci italijanskega maternega jezika, ki so vpisani v šolo s slovenskim učnim jezikom v Romjanu, ne bodo imeli predsodkov do nas, do Slovencev, do Slovenije itd. Zanje nismo "ščavi", ker se z nami učitelji pogovarjajo v slovenščini, učijo se v slovenščini, pišejo domače naloge v slovenščini, hodijo na izlete v Slovenijo, med poletnimi počitnicami veliko število naših otrok obiskuje in preživlja en teden ali dva v domovih CŠOD-ja v Sloveniji, ne zato, ker je poceni, ampak zato, ker so tudi njihovi starši prepričani, da morajo jezik gojiti, če ga bodo hoteli govoriti.

Če se Vam zdi to malo, potem pa napišite, kaj si od nas učiteljev ali od šole s slovenskim učnim jezikom pričakujete.

Mislim in s tem zaključim (tudi jaz se ne bom več oglasil glede te debate, ki sem jo sprožil), da moramo vsi tisti, ki živimo v slovenskem oklju, ki se imamo za nosilce slovenskega jezika in kulture, v prvi vrsti gojiti to v svojih kulturnih, društvenih, športnih in političnih organizacijah. Vse je zastonj, da bomo solili pamet italijanskim otrokom, ko se še žal dogaja, da slovenski starši vpisujejo svoje otroke v italijanske šole: to je prvi problem pri nas. Italijanskim otrokom lahko učitelji podajamo našo kulturo, jih naučimo jezik, a identiteto in pripadnost mora otrok dobiti najprej doma in v tistih slovenskih organizacijah, ki niso same sebi namen, a so se vse rodile z namenom, da ščitijo najprej slovenski jezik in slovensko kulturo.

S spoštovanjem
učitelj Dario Bertinazzi

Gorica / Kulturni center Lojze Bratuž

Razstava slik slikarke Marte Jakopič Kunaver

V Kulturnem centru Lojze Bratuž so v organizaciji Drage mladih pred časom odprli razstavo slik slovenske umetnice Marte Jakopič Kunaver, ki je prodajne narave, saj je umetnica podarila organizatorjem lepo število svojih umetniških del, da bi pomagala mladim pri organizaciji tega pomembnega foruma za mlade izobražence.

Med potekanjem Drage mladih, ki se je vila letos med Gorico in Novo Gorico, sta v centru Bratuž razstavo odprla Patrizia Jurinčič in Jurij Paljk, ki je o umetnici povedal, da je bila rojena v Ljubljani in da je že v času študija in po diplomi na FAGG - arhitekturi veliko ukvarjala z grafičnim oblikovanjem: s plakati, knjižno opremo in z ilustracijo. Po več kot desetih letih dela kot svobodni arhitekt je začela ustvarjati na področju slikarstva in nadaljevala študij specialke pri prof. A. Jemcu na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Na podlagi že ustvarjenih del je bila leta 1988 sprejeta v Društvo slovenskih likovnih umetnikov ZDSLU, kasneje v Društvo umetnikov Ljubljane, hkrati pa je postala članica SIAC (International Society of Christian Artists). Zdaj ustvarja kot svobodni likovni umetnik. Posebno uspešna je v izdelovanju barvnih oken (vitrajev), ki krasijo cerkve, kapele in druge javne in tudi profane prostore v Sloveniji, Avstriji in Italiji. Njena dela so tudi križev pot v novi cerkvi v Portorožu, Križani v Plečnikovi cerkvi v Šiški, oltarna slika v cerkvi v Ospu in mozaik Sv. treh kraljev na Sveti Gori pri Gorici. Leta 1996 je ob papeževem obisku poslikala vsa štiri vratca tabernaklja za papeževo maševanje v Ljubljani, isto je naredila tudi ob ponovnem papeževem obisku v Mariboru. Poleg njenih slikarskih del v javnih prostorih v domovini je še nekaj takih, ki krasijo cerkve in kapele v tujini. Umetnica je imela do sedaj preko 100 samostojnih in skupinskih razstav. Med drugim v Avstriji, v Italiji (La Pigna v Rimu in v Trstu), v Španiji (v Barceloni ob mednarodnem kongresu SIAC in v Bilbauu) ter septembra 1993 na mednarodni razstavi sakralne umetnosti v Krakowu. Slikarka objavlja tudi svoje članke s področja umetnosti. Poleg proze se je uveljavila tudi s poezijo, za katero je bila v Trstu dvakrat nagrajena. Več njenih del si lahko ogledate na naslovu www. marta-jk. com/index_slo. html.

Zapisali smo, da je razstava prodajne narave. Če se boste odločili, da želite z nakupom katere od njenih slik ali z darom tudi vi podpreti prizadevanja mladih, prosimo, da to sporočite na spodnji elektronski naslov: slo. kongres@gmail, ali pa še bolj preprosto: greste v center Bratuž, si ogledate razstavo, izberete sliko, jo kupite in plačate kar osebju v centru Bratuž, ki bo denar izročil organizatorjem. Ker so likovna dela izjemno lepa in na prodaj za sprejemljivo ceno, se ogled razstave splača!

Gledališče Verdi

Operna sezona 2008/09

Abonmajska kampanja tržaškega opernega gledališča Verdi se je že začela. Program nove operne sezone so izjemoma predstavili že več mesecev pred prvo premiero na tiskovni konferenci, ki so jo oblikovali ob superintendantu Zanfagninu vsi člani vodstva in predsednik, tržaški župan Roberto Dipiazza. Pozornost na ponudbe za mlado publiko naj bi postala primarna skrb za ustanovo, ki je z novimi upravitelji izboljšala svoj finančni položaj in si želi večje vidnosti predvsem zaradi kakovostne rasti in truda pri vzpostavljanju boljše komunikacije s publiko. Župan je opozoril na finančno nestabilnost celotnega kulturnega prizorišča v Italiji in na nujno prenovo zakonov o privatnih podporah, superintendant pa je ob tem poudaril prizadevnost vseh uslužbencev, ki bi morala biti deležna večjega odziva. Vodstvo je pri izbiri novega programa upoštevalo želje, ki jih je publika izrazila, in je tako sestavilo sezono s priljubljenimi operami, več plesnih predstav, z znanimi pevci in dirigenti, obenem v znamenju rdeče niti ženske figure. Sezono bo 18. novembra odprla Zandonaieva mojstrovina Francesca da Rimini s sopranistko Danielo Dessi' v naslovni vlogi in tenoristom Fabiom Armiliatom v vlogi njenega ljubimca Paola. Sledila bo po dolgi odsotnosti Verdijeva Aida, ki bo zaupana izkušnji dirigenta Nella Santija, nato druga znana mojstrovina, Bellinijeva Norma s pevkama June Anderson in Lauro Polverelli v vlogah Norme in Adalgise. Iz sodelovanja z akademskim gledališčem Stanislavski iz Moskve bo nastala uprizoritev Evgenij Onjegin Petra Ilijča Čajkovskega. Eva Mei bo protagonistka Donizettijeve opere Hči polka v francoski inačici, slavna tržaška mezzosopranistka Daniela Barcellona, trenutno najbolj cenjena interpretka Rossinijevih del, pa bo imela glavno vlogo v operi Italijanka v Alžiru, ki jo bo vodil Bruno Campanella. Gledališče Verdi ne bo pozabilo na sodobno umetnost, saj je naročilo priznanemu skladatelju Alessandru Solbiatiju opero v enem dejanju po Puškinovih motivih Voz in spevi, ki bo doživela krstno izvedbo v kombinaciji s plesno predstavo Massima Moriconeja Bach, Berio & Break Beats. V posebnih ponudbah za šolsko publiko pa bo zazvenela zreducirana izvedba Mozartove Cosi' fan tutte. Na plesnem področju si bo tržaška publika ogledala najnovejšo produkcijo milanskega gledališča Alla Scala Coppelia, na valu lanskega, izrednega uspeha, se bo vrnil tudi ansambel koreografa Borisa Eifmana s predstavo Red Giselle.

PAL

Deseta številka Galeba

Veselo na počitnice!

Zelena trata, prepolna živobarvnih cvetic, nad njo zlato sonce na sinjem nebu, s tako pisano in nadvse vabečo naslovnico, ki jo je gotovo z radostno mislijo na počitnice narisala Marija Sofija Tul, tretješolka OŠ Prežihov Voranc Dolina – Mačkolje, se je Galeb z deseto, junijsko številko želel posloviti od svojih bralcev in še sam odletel na zaslužen oddih v kak miren, spokojen morski zalivček, da bi z novimi močmi in vsebinami v jeseni presenetil svoje mlade prijatelje. Ti so celo leto zvesto brali njegove literarne prispevke in ga v zadnji številki obsuli s svojimi spisi. Rubriko Šolarji pišejo in rišejo so preplavili srčkani kratki zapisi o živalih učencev OŠ F. Saleški Finžgar iz Barkovelj, opremljeni s simpatičnimi risbicami, nekakšni "akrostihi" šolarjev OŠ Virgil Šček iz Nabrežine, igrive pesmice tretješolcev OŠ France Bevk z Opčin in njihova bolj "resnobna" poročila o obisku muzeja v Trstu in o izletu v Vrbo; pri tem jih je prevzela cerkvica sv. Marka, saj jo je marsikdo slikovito narisal. Nekatere učenke OŠ O. Župančič - Sv. Ivan so se oglasile z raznolikimi zapisi. Četrtošolec OŠ Prežihov Voranc iz Doline se je razpisal o ogledu tiskarne Graphart, učenci drugega in tretjega razreda OŠ Albert Sirk iz Križa so na papir prelili svoje izkušnje prometne vzgoje s pravima redarjema, prvošolčki COŠ Fran Venturini Boljunec-Boršt-Pesek pa so svoje veselje nad težko pričakovanimi počitnicami izrazili v zelo zgovornih risbicah radostnih barv z morskimi motivi. O poletjuraju poje pesmica Zvezdane Majhen, šegava Gostija V. T. Arharja pa prikazuje veselico gozdnih živali; pesmica je povzeta iz Galebove knjige Kaj medvedek sanja. Zgodbe v nadaljevanjih, ki so preganjale sive zimske dni, so se v junijski številki poslovile od rednih spremljevalcev: Gaja in dedek Tatjane Kokalj sta postregla s kanglico jagod, ki jih je deklica Gaja ljubeznivo podarila neupravičeno užaljeni gospe Ignaciji, pripoved o Palčkih in škratih Štefke Kac Marn, ki ju spremljajo ilustracije Vesne Benedetič, je za konec prišepnila nasvet, naj kar se da tiho hodimo po gozdnih poteh, saj bomo tako morda vendarle kdaj srečali drobne možiclje iz pravljic. Kai Berte Golob se je poslovil od vseh, saj je s starši z letalom poletel na tuje, Žiga Gombač je svoje zgodbe Ob dedkovem kaminu, z ilustracijami Andreje Peklar, sklenil z modro pravljico o najmočnejšem, ki je lahko vsakdo v sorazmerju s svojimi močmi. Kaj je doživel deček Marko v "hišici" na drevesu, razkriva povest Karoline Kolmanič Izlet nad zemljo, kako so se uresničile Martinove sanje o počitnicah na morju pa zgodbica Sedem modrih dni Patricije Peršolja. Kako je zvedavi žarek sonca s čudežnim kolesom popeljal bolnega Ronija na ogled hišice Majine babice, so bralci spoznali iz pravljice Jožeta Sevljaka Zrcalček, ki jo z nežno povednostjo dopolnjuje ilustracija Katerine Kalc. Nikdar pa ne bomo izvedeli, kaj so sklenile miške, da so imele mir pred mačko, saj je Milan Petek postregel le s Pol pravljice za nameček. Marjeta Zorec je z opisom rojstva in rane mladosti Franceta Prešerna vzbudila v bralcih željo po obisku Vrbe, rojstnega kraja našega največjega pesnika. Češenj je bilo letos zaradi deževnega vremena bolj malo, a ptičkom namenjena strašila bodo služila lahko za obvarovanje kakega drugega sadja ali nasploh domačega vrta pred požrešnimi kljunčki. Opis izdelave je kot vselej strokovno in razumljivo posredovala Jasna Merku' v Galebovi delavnici. V junijski številki je Galeb navrgel še običajni kviz, pravljico v križanki in izpolnjevanki. Z bodrilnimi besedami je psihologinja Suzana Pertot v rubriki za šolnike in starše dala kar nekaj nasvetov, kako naj se ravnajo starši in otroci v mešanih oz. razširjenih družinah, ki nastajajo ob ločitvi staršev. / IK

Ljubljana / Založba Modrijan

Nove knjige za poletno branje

Založba Modrijan iz Ljubljane je pred kratkim opozorila nase z zbirko Euroman, ki v enotni zunanji podobi predstavlja veliko pestrost najaktualnejše literature, nastale v jezikih Evropske unije, ter prinaša kar sedemindvajset proznih del avtorjev iz teh držav. Poletje, menijo pri založbi, pa naj bi zahtevalo tudi kaj "lažjega" branja, zajetega v šestih knjigah. Toda izbira avtorjev in prevajalcev meri visoko ter zagotavlja svojevrstno, zahtevno "lahkost".

Visoko kakovostno literaturo pomenijo že prozne pesmi Leonarda Cohena (1934, Wesmount, Quebec), slovitega kanadskega pevca popularne glasbe. Poezija v prozi pod naslovom Knjiga milosti je namreč nekaj kot izpoved, apologija in molitev. "Izgubil sem se, / pozabil sem se/ sklicevati na tvoje/ ime...", med drugim zapiše Cohen v zadnji pesmi. Njegova knjiga vsebuje petdeset besedil, natanko toliko, kot je imel avtor let, ko je zapadel v hudo ustvarjalno in osebnostno krizo. V izvirniku je izšla že leta 1984, prevajalec Jure Potokar pa jo je, kot sam pravi, dolgo let zaman ponujal več slovenskim založnikom. Čeprav je Cohen zares popularen kot pevec, pa za mnoge veliko več velja njegova literarna ustvarjalnost. Cohena, ki je napisal dvanajst knjig (dva njegova romana sta tudi v slovenščini), je prevedel, kot rečeno, Jure Potokar, sam pesnik in prevajalec, tudi poznavalec glasbe. H knjigi je napisal tudi spremno besedo. Jure Potokar v tej Modrijanovi poletni seriji podpisuje kar dva prevoda. Poleg pesmi Leonarda Cohena je Potokar namreč prevedel tudi knjigo Naključnost, delo škotske pisateljice Ali Smith (1962). Gre za dramatično, zelo razgibano, zapleteno in glede na možnost širokega bralskega razumevanja, kje tiči skrivnost, skrajno odprto zgodbo, ki se odvija v neki družini ter na nenavaden način razkriva medsebojna razmerja njenih članov. Razlag dogajanja je lahko toliko, kot je bralcev, pravi Matej Bogataj, pisec spremne besede, ki roman Naključnost slogovno umešča v literarni eksperiment, in ga hkrati priporoča kot predvsem zelo berljivo knjigo. Prevajalski delež ima še Matej Krajnc kot prevajalec pesmi, ki so integralni del knjige. Naključnost je že drugi v slovenščino letos prevedeni roman pisateljice Ali Smith, kajti njeno delo Hotelski svet je uvrščeno v Modrijanovo zbirko Euroman.

Jure Potokar in Matej Bogataj (foto JMP)

Z dvema prevodoma se pri založbi Modrijan tokrat predstavlja tudi Lili Potpara. Roman 25. ura je prvenec ameriškega pisatelja Davida Benioffa (1970), založba pa ga predstavlja med drugim kot "čudovito študijo portretov, od glavnega junaka, obeh njegovih prijateljev, ljubečega očeta in dekleta Naturelle do lumpov iz newyorškega nočnega življenja". Opisuje en sam dan v življenju Montyja Morgana, preden se mora zglasiti v zaporu na prestajanje kazni zaradi preprodajanja drog. Po romanu je bila leta 2002 posneta filmska uspešnica Poslednja noč, kar nekako tudi zagotavlja ustrezno privlačnost knjige.

Tudi prevod romana Voda za slone je delo iste prevajalke (Lili Potpara je sicer tudi prozaistka, njen prevajalski opus, dosegljiv v slovenskih knjižnicah, po viru COBISS. SI že krepko presega sto naslovov!). Avtorica, v ZDA živeča, a v Kanadi rojena pisateljica Sara Gruen, je znana bojevnica za pravice živali, kar je videti tudi v njeni knjigi. Zgodba se zasuče okoli študenta veterine in njegove ljubezenske zgodbe z artistko, odvija pa se v številnih ameriških cirkusih. Roman Voda za slone je še čisto sveža ameriška noviteta - leta 2007 je več tednov bil na listi časopisa New York Times ena največjih prodajnih uspešnic, dobil je več nagrad, v pripravi pa je tudi za filmsko verzijo. Martin Amis (1949, Oxford), pisec romana Hiša srečanj, seveda ni Rus, pač pa Britanec, menda nikoli ni bil v Sovjetski zvezi niti v Rusiji, vendar se njegova knjiga dogaja prav tam in razkriva krutosti stalinističnega režima. Osrednja oseba, ostareli veteran Rdeče armade, se namreč leta 2004 napoti v gulag, kjer je bil zaprt po drugi svetovni vojni skupaj s polbratom. Seveda je tukaj neizogibno obujanje spominov, saj njega in brata ljubezensko zanima ista ženska... Roman je prevedel Primož Trobevšek, v spremni besedi pa se Matej Bogataj dokaj podrobno ukvarja z analizo v romanu obravnavanih zapletenih odnosov.

Morda bi ravno knjiga Evangelij po Satanu potrebovala spremno besedo, a je nima. Kakšno pojasnilo iz poglavij cerkvene zgodovine in eksorcizma, tudi drugih fenomenov (npr. izgubljenih starih rokopisov, ki naj bi, če bi obstali, sicer zamajali temelje Cerkve), s katerimi se ukvarja roman. Kakorkoli, založbi tudi pri tej knjigi ne gre odrekati ekspeditivnosti, saj gre za komaj leto dni staro delo, po žanru srhljivko. Njen avtor se skriva za psevdonimom Patrick Graham (enako ime nosi več ljudi, od astronavtov do slikarjev), ki da je menda mednarodni svetovalec za poslovno inteligenco, a se ukvarja tudi z zgodovino religij. Roman je prevedla Maja Kraigher. Prav tako kot proslulo Da Vincijevo šifro lahko Grahamovo knjigo jemljemo kot fikcijo, literarni konstrukt, vsekakor pa kot napeto branje, polno zapletov, umorov, skrivnosti in navzkrižij. Že uvodni citati nas napeljujejo na to, saj so izbrani in mišljeni paradoksalno. (Žal je res, a najbrž ni prehudo: citat iz Evangelija po Janezu /Jn 8, 44/ ni natančen, vzet po aktualnem slovenskem prevodu, drugih citatov pa več nismo preverjali.) V romanu se pozna tudi trenutna atmosfera medijskega senzacionalizma in bombastičnosti, kar vodi slog romana (in odlično tudi prevoda) ter dandanes ne le v medijih vlada v svetovnem merilu.

Peter Kuhar

Kratke

Knjiga o Titovih skrivnostnih letih v Moskvi

Mohorjeva družba v Celovcu je izdala knjigo z naslovom Titova skrivnostna leta v Moskvi med leti 1935-1940, ki jo zdaj predstavlja bralcem in ljubiteljem knjige v Sloveniji. Njen avtor je zgodovinar Silvin Elletz, v svojem novem delu pa prinaša odgovor na vprašanje, kakšno vlogo so imela leta 1935-1940 v življenjepisu kasnejšega jugoslovanskega diktatorja Josipa Broza-Tita. Tito je večino tega časa prebil kot politični emigrant v Moskvi, kjer je že zelo zgodaj spoznal totalitaristične mehanizme stalinizma ter se znal z njimi okoristiti. Prav v času velikih Stalinovih čistk, v letih 1936-1938, ki so sinonim preganjanja in ubijanja možnih in dozdevnih nasprotnikov Stalinovega režima ter so za stotisoče pomenile smrt, je Josip Broz-Tito, takrat še z vzdevkom Valter, pisal za zloglasno sovjetsko tajno državno službo NKVD " karakteristike" svojih partijskih tovarišev. Neposredna posledica teh karakteristik - avtor knjige Silvan Elletz jih je kot prvi slovenski znanstvenik našel v Ruskem državnem arhivu za socialno in politično zgodovino, leta 2007 - so bile aretacije, obsodbe in likvidacije številnih visokih funkcionarjev Komunistične partije Jugoslavije v Moskvi, v letih 1937 do 1939. To je Josipu Brozu-Titu končno omogočilo, da se je januarja leta 1939 povzpel na sam vrh kot generalni sekretar CK Komunistične partije Jugoslavije. Titova leta, preživeta v Moskvi, so dala zatem odličen pečat tako partizanskemu gibanju v Jugoslaviji kakor tudi letom totalitarne oblasti, ki jo je Tito izvajal kot državni poglavar Jugoslavije v obdobju med leti 1945 do 1980. / M.

Dolgoletno strokovno publicistično delovanje ERSE

Deželna ustanova za razvoj kmetijstva (ERSA) izdaja že več kot 20 let vsebinsko in oblikovno bogato periodično publikacijo, ki seznanja predvsem strokovno javnost s kmetijsko problematiko, včasih pa so objavljeni tudi sestavki, ki lahko zanimajo širši krog bralcev. V letošnji, aprila dotiskani številki sta objavljena dva članka, ki obravnavata slovensko problematiko. Prvi je namenjen Sloveniji ob njenem šestmesečnem predsedovanju Evropski zvezi. Najprej je objavljen geografski prikaz Slovenije z vsemi njenimi značilnostmi. Poseben poudarek je dan njeni bogati gozdnati površini, ki je zelo pomemben vir t. i. zelene energije. Sledi bolj "politično" utemeljevanje naloge, ki naj bi jo opravila Slovenija v tem polletju. Drugi članek je namenjen Škedenjskemu etnografskemu muzeju, ki so ga na pobudo tamkajšnjega slovenskega kaplana Dušana Jakomina odprli leta 1975. Kot znano, je muzej na splošno namenjen zgodovini tega kraja, posebno pa škedenjski ženi, ki se je ukvarjala s kmetijstvom ter s peko in raznašanjem kruha. Članek prinaša tudi več fotografskih posnetkov iz tega muzeja. / (mab)

Maturo opravilo več kot 90 odstotkov dijakov

Po podatkih ministrstva za šolstvo in šport je v Sloveniji več kot 90% dijakov uspešno opravilo splošno maturo, od skupaj 7.910 kandidatov zanjo. Gre za soliden uspeh, ki pa

je nekoliko slabši od mature v prejšnjem šolskem letu. Matura je potekala in minila mirno, tako da so rezultati verodostojni. V Sloveniji se največji del maturantov odloči za nadaljevanje izobraževanja. Vpisujejo se bodisi na fakultete univerz v Ljubljani, Mariboru, Kopru ali Novi Gorici ali v druge visokošolske zavode, ki delujejo skoraj v vseh regionalnih središčih v državi.

K omenjenemu številu maturantov pa velja prišteti tudi določeno število tistih, ki so omenjeni zrelostni izpit ponavljali, tečajnike raznih šol, ki so si pridobili pogoje za opravljanje mature, in tudi nekatere starejše ljudi, ki so se odločili za nadaljevanje svojega izobraževanja.

Vodnik po Sloveniji in Trstu

Nemška založba Reise Now-How je izdala posodobljeni in razširjeni Vodnik po Sloveniji in Trstu. Natisnjen je v nemškem jeziku in je namenjen zlasti turistom iz nemškega jezikovnega območja, ki radi in v velikem številu obiskujejo Slovenijo, in tudi Trst, ki je bil nekoč pomemben del avstro-ogrske države. Vodnik obsega 504 strani, je bogato ilustriran s fotografijami, zemljevidi in drugimi zanimivostmi iz Slovenije in Trsta, avtorja besedila pa sta časnikarja in publicista Daniela Schetar in Friedrich Köthe.

Ljubljana / V zbirki Beletrina

Zbrana dela Franza Kafke pri Študentski založbi

Dela, korespondence in dnevniki Franza Kafke bodo v zbirki Beletrina Študentske založbe v naslednjih štirih letih izšli v 11 knjigah in tako pokrili manko del tega avtorja v slovenskem prostoru, je bilo poudarjeno na tiskovni konferenci v Ljubljani konec meseca junija, ko so predstavili prva Kafkova dela iz zbirke. Prvi paket knjig prinaša izbor kratke proze Preobrazba in druge zgodbe; Skice-črtice-novele 1, roman Amerika ter Pisma Felice Bauer iz let 1912 in 1913.

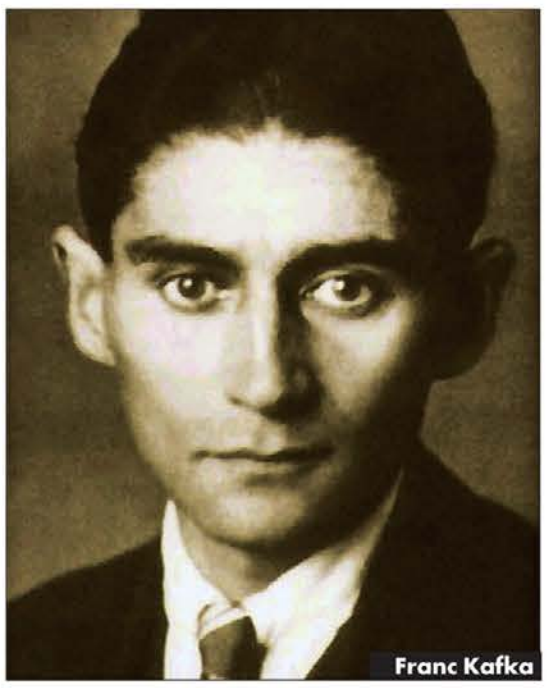

Franc Kafka

Franz Kafka (1883-1924) je znan kot eden najbolj provokativnih pisateljev 20. stoletja. O njem krožijo miti in raznotere govorice, s svojim pisanjem pa že desetletja nagovarja bralce v različnih življenjskih obdobjih, je na tiskovni konferenci povedal urednik zbirke Beletrina Mitja Čander.

Načrt izdaje prevodov zbrane kratke proze, dnevnikov in pisem Kafke, ki je slovenskim bralcem najbolj znan po delih Preobrazba in Grad, vodi pesnik in prevajalec iz nemškega jezika Aleš Šteger, ki je povedal, da je Kafka za časa življenja zelo malo objavljal. Svoja nedokončana dela je zapustil prijatelju Maxu Brodu ter ga prosil, naj jih uniči, česar pa le-ta ni storil. Prav iz te zapuščine je tudi nedokončani roman Amerika, ki so ga pri Študentski založbi ponatisnili po prevodu Janeza Gradišnika. Roman pripoveduje o 15-letnem evropskem emigrantu, ki se odpravi v ZDA. V prepletu tipičnih kafkovskih pripetljajev se mladi junak znajde na ulicah New Yorka, sam in v iskanju nove eksistence.

Zanimiv vpogled v psihološki ustroj enega velikih umov svetovne literature pa nudijo Kafkova pisma ljubljeni Felice Bauer in seveda njegovi dnevniški zapisi. Prevajalka in avtorica spremne besede k prvi izdaji pisem, posvečenih Bauerjevi, Anja Naglič, je po poročanju STA na predstavitvi dejala, da se Kafkovo pisanje v pismih jezikovno precej razlikuje od tistega v knjigah. Pozna se, da je pisma velikokrat pisal v slabem stanju - bolan, utrujen, vznesen ali razburjen, kar je oteževalo tudi prevod, saj je bilo težko razbrati, kaj je pisatelj zapisal namerno in česa ne.

Kafka in Bauerjeva sta si v dolgoletni korespondenci izmenjala preko 520 pisem. Skozi dopisovanje, ki se pravzaprav bere kot roman, je moč poleg Kafkove zasebnosti analizirati tudi, kako so nastajala njegova dela, kako je avtor reflektiral vsak najmanjši dogodek ter kakšne čustvene vzgibe in strahove je imel. Knjiga na kratko nudi uvid v "pisateljevo delavnico".

K zbirki kratke proze Preobrazba in druge zgodbe, ki jo je prevedel Štefan Vevar, so v založbi pripisali citat: "Tu ni mogel vstopiti nihče drug, ta vhod je bil določen samo zate. Zdaj odhajam in ga bom zaklenil". Za naslednje leto pri založbi pripravljajo drugi del zbirke kratke proze z naslovom Opis nekega boja in druge zgodbe, drugi del korespondence s Felice Bauer v letih 1913-1917 ter prvi prevod dnevnikov iz let 1909-1912.

Isti dan, ko so na Študentski založbi predstavljali zajeten Kafkov opus, so predstavili tudi tretjo pesniško zbirko pesnice-arhitektke Lucije Stupica z naslovom Otok, mesto in drugi.

"Med pisanjem te knjige sem iskala svoj otok, svojo sobo z razgledom. Sčasoma so se razgledi spreminjali, moj notranji prostor pa je ostal isti", je povedala avtorica. Urednik, tudi sam pesnik, Aleš Šteger pa je o Luciji Stupici dejal, da "je bil že ob njenem prvencu presenečen, ko je v literarni prostor stopil izjemno izpiljen glas, ki hkrati kaže veliko mero koherentnosti".

Iz prevoda v prevod

Nekaj malega o multikulturnosti (3)

Namesto da Brulc apelira pri ministru Zveru, naj za božjo in krščevo voljo ne zniža ur italijanščine v naših šolah, marveč naj jih poveča, naj na nameravano nepovečanje le pristane, pa čeprav s krvavečim srcem, a tisti denar, ki ga bo minister pri tej delikatni operaciji prihranil, naj promptno – prav promptno, brez običajnega obiranja in strateškega okolišanja - investira za podvige onkraj meje in naj na tistem famoznem goriškem prekalpskoevropskem placu, kjer smo se nedavno družno zaklinjali z vekovečnim evrobratstvom in edinstvom - *z bačči (kon la ščokka) e fortiššimi abbračči* - improvizira brezplačne tečaje slovenščine nalašč za naše sosede, da se bodo končno lahko šli multikulturnost tudi oni, ne samo mi, ki je niti ne potrebujemo, ker se z njo noč in dan ubadamo in pitamo ali pa nas drugi – tudi naši vrli naredniki in voditelji - obilno šopajo z njo (kot da bi bili velikonočne gosi) že od malih nog, da nam multi kult že štrli iz ušes. Kaj niti tega ne ve gospod župan Brulc, da asimilacija preti le večjezičnim in da so enojezični podobne sorte, kot so naši sosedi, imuni pred to šibo božjo in hudo nevarnostjo? Morda pa se naši sosedje zaradi tega tako branijo slovenščine, iz strahu, da jih ne popapcamo (fagocitiramo) in nato asimiliramo, gre pač za samoobrambni refleks in za več kot modre varnostne ukrepe, ker ziher je ziher, ni kaj, gospod župan goriški! Saj kdor zna samo en jezik, je tako rekoč samogibno imun pred vsako asimilacijo, ne samo pred italijansko ali slovansko, tudi pred angleško, kitajsko in culukafrsko. Le večjezični – tisti dejansko multi, ne oni zgolj retorični, ki iz svojega tesnega jezikovnega okvirčka niti pomotoma ne pokukajo - živijo v stalni nevarnosti, da klecnejo v ta zos in se slednjič pustijo pojesti kot kmetje pri dami ali šahu od (vsaj številno) močnejših figur, ali pa se gredo kar sami iz najrazličnejših razlogov, največkrat, da izcimijo domnevne velike prednosti in male koristi, prostovoljno odpadnike in odtujence. Ni vaše ravnanje v obratni smeri precej lahkomiselno početje? Ki vam utegne sčasoma speljati someščane in podložnike na nasprotni breg, vam pa naliti zvrhano kupo pelina, ker komu boste potem sploh načelovali, ko se vsi odpravimo dodobra asimilirani in zmiksani pa z več kot odličnim znanjem laščine onkraj, oziroma - še hujše- se sploh ne premaknemo, le oberoč uvozimo asimilacijo kar na naš teren in jo gosto naselimo v vse naše domove? Vam pa osle pokažemo in v fris vržemo usodni, pa čeprav sposojeni stavek: scio', scio', bebe' in čisto odvečni župan! Pri nas ste opleli! Minister Zver - po moji laični, a lucidni ženski pameti - naj rajši vloži šolde in prvovrstne učne kadre v ta drugi projekt, imenovan jezikovna brezplačna pluri in multiiluminacija monolingvističnih sosedov, tistih najbolj nedovzetnih za znanje jezikov nasploh, sosednih pa zlasti in prav posebej. Projektu lahko rečemo na kratko *podvig stara gorica & pordenun*, da se bomo lažje in hitreje sporazumeli. Naj minister novači najbolj zagrete in sposobne profesorje slovenščine, tako rekoč najboljše izmed najboljših, ne kakšnih povprečnih šolnikov brez pedagoškega žara in erosa ter nove plamteče gorečnosti do evroplurimultiakulturizacije. Naj minister ne špara s kadri in evri, če hoče z nami še v nedogled računati kot s svojimi polnopravnimi ovčicami, sodržavljani in davkoplačevalci, ne pa kot z amorfno maso koštrunov, odpadnikov, asimilirancev in asimilantov, ki bodo prej ali slej tudi njemu začeli žagati stolček in ožiti radij njegovega vpliva in pristojnosti. Naj se ne obira preveč, ker "big ben" bo kmalu odklenkal zadnjo uro in rekel stop.

Mirko Brulc

Milan Zver

No, povedala sem dovolj in še preveč. Kristus je rekel, jaz se grem le njegovo bledo posnemovalko, kdor ima ušesa, naj sliši, in kdor ima oči, naj vidi. Kdor pa hoče mižati še naprej, naj miži, a potem ko bo le spregledal, naj se ne čudi.

A povrnimo se k pordenonski brošuri. Mimogrede: tudi na prevajalko pesmi Ivana Dobnika so organizatorji pozabili, kot se pravzaprav pogosto zgodi, in ne samo pri nas, pač pa na vseh meridianih in vzporednikih in me to pravzaprav niti ne preseneča več, saj je skoraj nenapisano pravilo, da se jih preskoči ali zamolči, jezi me pa vendarle, in ne samo mene. A da bo tudi gospod župan Brulc vedel, kdo se gre vztrajno in neomajno jezikovni most in brv, in kdo postane rad *passerella* ali *ponticello linguistico*, pa čeprav si o dvo- pa več- in multikulturnosti ne dela čisto nobenih iluzij, ker ni niti malo, kaj šele do kraja vzajemna, pač pa večinoma le enosmerna (in ve se, kdo se najbolj trudi in kdo počiva in uživa tuje sadove), mu na štiri oči povem in tudi javno: to sem jaz, Jolka Milič, ki se je šla to pot izjemoma hvalisanje, da bo bolj prepričljiva s svojim predlogom ministru Zveru o prepotrebnih ukrepih in tečajih slovenščine za naše, sicer širokoustne, a žal tudi pretežno enojezične sosede na naši zahodni meji. In najbrž tudi na severni pa na vzhodni in na južni. Če bomo samo mi nonstop šrajali po laško in tako dalje, se nam da zgoditi, da se naposled... polahonimo, ponemčimo, pomadžarimo in pohrvatimo. Naj me kdo prepriča, da nas to ne more doleteti.

Jolka Milič

Vabilo na duhovna srečanja

Odprto pismo

Drage gospe in gospodične!
Zadnjič sem se obrnila na stare znanke, s katerimi smo pri duhovnih vajah navezale bolj ali manj trdno prijateljstvo. Zdaj se obračam na vse druge, da vas prav prisrčno povabim: Pridite tudi ve na duhovne vaje!
Kaj nam nudijo?
Najprej fizično sprostitev: za tri dni nam ne bo treba skrbeti za kuhanje in pospravljanje, za tri dni bomo uživale gostoljubje pridnih sester, ki vodijo Dom blagrov (Le Beatitudini) v Trstu.
Potem in zlasti: duhovno bogastvo. Voditelj p. Silvin Krajnc z Brezij nam bo govoril o večnih resnicah in z oltarja v kapeli bo Bog trosil na nas svojo milost.
Od duhovnih vaj se vedno vračamo na domove srečne in zadovoljne.
Letos bodo duhovne vaje od ponedeljka, 18. avgusta, do srede, 20. avgusta.

Vse prav lepo pozdravljam
Nada Martelanc

Pojasnila in prijave pri gospe Normi Jež, tel. št. 040 299409, predklicna iz Slovenije 0039.

Kratki

Klestenje Sklada za Trst: predlog Igorja Gabrovca

Odbor Komisije za Trst je na prvi seji sprejel v vednost dejstvo, da je rimska vlada črtala približno tretjino finančnih sredstev, ki so bila določena Skladu za Trst v triletju 2007-2009. Povedano v številkah pomeni milijon evrov manj za 2007 in dvakrat poldrugi milijon evrov manj za leti 2008 in 2009. To je pomenilo dejanski preklic že porazdeljenih prispevkov raznim osebkom, ki jim je prejšnji odbor Sklada že potrdil finančne vsote. "Na seji odbora je prišlo do odločitve, da klestenje finančnih sredstev za leti 2007-2008 ne bo prizadelo majhnih društev in organizacij, ki so prejela in potrošila prispevke za obnovitvena dela in investicije, tako da so bila manjkajoča sredstva preklicana večjim institucionalnim subjektom ter v manjši meri javnim upravam", je dejal deželni svetnik SSk Igor Gabrovec, ki je član Komisije za Trst.

Težje je stanje glede porazdelitve v finančnem letu 2009, saj je krčenje sredstev oplazilo tudi sklad za investicije manjših društev v meri približno 33%. Prejemniki prispevka bodo tako od tržaške prefekture prejeli pismo, da je že javljeni prispevek za tretjino nižji. Od slovenskih društev bo prizadeto SKD Tabor, ki je bilo sprva deležno 100.000 evrov za obnovitev Prosvetnega doma, po novem pa bo denarja za nekaj manj kot 70.000 evrov. Ostali slovenski prejemniki (društva Rapotec, Igo Gruden, Gaja, Zarja) so bili po srečnem naključju deležni porazdelitve v proračunih 2007-2008 in je Komisiji torej uspelo ohraniti neokrnjene prispevke.
Težave so tudi s postavko za podpore investicij v industriji. Termin za predstavitev prošenj je zapadel šele konec junija letos, že sedaj pa je jasno, da je od prvotnega budgeta v višini 1.500.000 evrov ostalo na razpolago prosilcem borih pol milijona. "Naravnost škandalozen in osupljiv je pri tem podatek, da je bilo v vseh teh letih financiranja Sklada za Trst nekoriščenih preko 30 milijonov evrov (primeri, ko prejemniki prispevkov niso potrošili denarja oz. niso izvedli investicij), ki bodo skoraj gotovo v celoti izgubljeni", je poudaril deželni svetnik Igor Gabrovec, ki je Komisiji zato predlagal nujno srečanje s parlamentarci iz Trsta s ciljem, da se vsaj delno rešijo drugače gotovo izgubljena sredstva.

Zakaj poitalijančeno ime Juliusa Kugyja na obeležju njegove rojstne hiše?

Po poročanju Primorskega dnevnika (20.7.2008), je na pobudo goriške sekcije CAI, s pomočjo goriške občine in Fundacije goriške hranilnice, bila postavljena na rojstno hišo planinca, pisatelja in botanika dr. Juliusa Kugyja spominska plošča. Na objavljeni sliki je dobro razvidno napisano ime: Giulio Kugy.
Če tudi sam italijanski dnevni Il Piccolo v članku o odkritju doprsnega kipa v tržaškem ljudskem vrtu piše (20.7.2008), da je mati Kugyja bila Slovenka, oče pa Korošec (in so napisali pod kip Julius), bi se morala javnost spraševati, zakaj so torej za obeležje na rojstni hiši izbrali poitalijančeno obliko Giulio!
Kot gostje so se tega dogodka udeležili predstavniki Planinske zveze Slovenije, deželnega vodstva CAI, SPDG in avstrijske zveze OAF. Ali so se vsi z napisom strinjali?
Komisija za šolstvo in kulturo pri Slovenski skupnosti se sprašuje, kdo bi si v tujini drznil ali bi mu sploh prišlo na misel, da bi na obeležje npr. Verdiju napisal Josef? / Igor P. Merku', predsednik komisije, Slovenska skupnost, Trst

LONJER Arteden 2008

Republika umetnosti spet pri nas

Prvi stik z Artednom se najprej začenja pri katalogu, ki z bogatim fotografskim gradivom in kratkim življenjepisom nastopajočih umetnikov ter sporedom stranskih pobud uvaja v vsakokratno izvedbo mednarodne likovne delavnice.

Foto Kroma

Tako je bilo tudi letos. Na straneh publikacije, ki jo je grafično uredil Studio link, so kot običajno zbrane tudi fotografije nekaterih protagonistov prejšnjih izvedb: redni obiskovalec lonjerskega workshopa lahko na prvi pogled prepozna natančno držo rok Viktorja Randjelovića, očesu prikupne kostume Sare Conti, umetniški barvni vrtinec Nadine Haberthuerjeve, marljivo zbranost Robija Jakomina...
Publikacija je namreč v prvi vrsti namenjena umetnikom, v njej pa se sicer pogrešajo prijazni in nasmejani obrazi domačinov, ki so poleg gostov z raznih koncev in krajev 'republike umetnosti' nedvomno soustvarjalci vzdušja in uspeha lonjerske delavnice: Slovensko kulturno društvo Lonjer – Katinara je namreč v sodelovanju z Mladinskim združenjem Lonjer – Katinara ter domače pevske skupine (pozabiti pa ne gre še na Foto video Trst 80 in Kulturno društvo Kons) pobudnik osrednjega zamejskega umetniškega srečanja, ki je letos uspešno prestalo svojo šesto preizkušnjo.

Carolina Raventos Jurado

Vera Kotlarova

Riccardo Baldassarri

Umetnike tokratnega Artedna smo obiskali v sredo, 16. julija, in jih zmotili pri snovanju izdelkov, ki so jih vneto pripravljali za zaključno razstavo, ki je bila v soboto, 19. julija, v lonjerskem Športno kulturnem centru.
Prijazen nasmeh Brazilijanke Lauren Moreirove nas je sprva uvedel v svet oblikovanja glinastih vaz. "Pri svojem delu uporabljam t. i. tehniko raku, ki izhaja iz japonske tradicije 16. stoletja", nam je povedala Moreirova in dodala, da tak postopek zahteva po običajni peki takojšnjo ohladitev glinastih izdelkov. "Ta tehnika ni zelo razširjena, saj zahteva dolgo pripravljalno delo", je dejala umetnica in takoj nadaljevala oblikovanje nove posode, ki bo s svojo sferično – spiralno obliko in z gladko zunanjo okrašeno površino očarala kupce. Ob Moreirovi je imel svojo delovno mizo

Lauren Moreira

Emanuele Bertossi

Julian Teubal

Emanuele Bertossi, ki poleg ateljeja deli z Moreirovo tudi življenjsko pot. Umetnik nam je povedal, da živita v podgorskem okolju v bližini Pordenona. "Svojo začetno dejavnost kot grafični oblikovalec sem nato razširil na ilustrativno področje, v zadnjih letih pa sem se podal na pot oblikovanja raznih materialov, prvenstveno lesa, železa in keramike", je dejal Emanuele in nam pokazal razobešena ogrodja s podobo ribe: "Luske ribjih izdelkov pa bodo iz keramike...", je sklenil umetnik, ki je za končno razstavo pripravil še vrsto umetnin, ki bodo sad neposrednega doživljanja lonjerskega oz. tržaškega miljeja. Mesto, točneje povečana tlorisna preslikava mestnega središča, je izhodišče posebne inštalacije Argentinca Juliana Teubala, ki so ga življenjske okoliščine pripeljale do Prage, kjer prebiva že vrsto let. "Rad imam mesta. Načrt, ki ga bom izpeljal v Lonjerju, je poskusne narave, saj bom isto zamisel razvil ob jubilejni obletnici Buenos Airesa", nam je povedal umetnik ob veliki maketi tržaškega središča, ki je polagoma dobivala podobo labirinta. "Mesta so zame namreč prostor, kjer se zlahka zgubiš, so pa tudi kraji, kjer ponovno dobiš samega sebe". Katalonka Carolina Raventos Jurado se je v svojem začasnem ateljeju - to je na domu Oskarja Kjudra - posvečala upodobitvi narave, "preko katere se lahko poglobimo v smisel nas samih. Naravo je včasih težko dojeti, ostaja pa največ, kar imamo. Vedno se spreminja, vsakič jo lahko na novo doživljamo". Carolina je takoj vzljubila naše sredozemsko vzdušje. "Barve, ki sem jih pri vas srečala, so veliko bolj žive kot pri meni doma. Vaša zelena barva me je presenetila, bil je 'un incontro muj grato'", je dejala umetnica, ki se je po našem odhodu ponovno poglobila v slikanje ljubljenih hortenzij. S prevajalsko pomočjo prijateljice in gostiteljice Artedna Vesno Kranjec smo se telefonsko pogovorili z Vero Kotlarovo. Umetnice ni bilo videti po vasici, saj je s svojo skicirko romala po mestu in iskala svežega navdiha. "Zaustavila sem se predvsem ob oblakih in morju, ki dajejo vašemu prostoru res enkraten čar", je povedala Vera, katere umetnost se običajno razpreda v slikanju vsakodnevnih emocij, ki jih doživlja, in ljudi, ki jih srečuje na svoji poti. Tako doživljanje prestaja simbolistično in nadrealistično prizmo, za katero sicer ne ve povedati, ali je bila pod vplivom njenih romskih korenin. Tudi z domačim fotografskim umetnikom Riccardom Baldassarrijem smo se pogovorili po telefonu. Za fotografa je Arteden izkušnja, "ki večplastno obogati vsakega udeleženca. Na workshopu se vezi med umetniki krepijo, ravno tako se razvijajo kulturne izmenjave". Idejna zasnova Riccardovega umetnostnega dopriinosa je zato ravno opazovanje in fotografiranje kolegov in njihovih del. "Fotografske posnetke bom preoblikoval s pomočjo računalnika: končni izdelek bo namreč komponirane narave, na pol realno, na pol virtualno".
Eksperimentalna narava Artedna se je tudi letos udejanjila preko številnih stranskih pobud. Andrejka Možina je namreč vodila delavnico za jazzovsko vokalno skupino, Vesna Benedetič pa delavnico za otroke. Fotovideo Trst 80 je priredil video in fotografski workshop pod mentorstvom Radovana Čoka, Dario Cossutta pa se je predstavil s svojo dance performance. Pobudo Arteden Vernissage je predstavil goriški umetnik Ivan Žerjal. Pomemben delež k celovitemu uspehu Artedna je prispevala glasba: Pihalni orkester Ricmanje pod vodstvom Aljoše Tavčarja je z nastopom sprejel umetnike na otvoritveni dan Artedna, skupina Alterego pa je razveselila četrtkov večer.

Foto Kroma

Igor Gregori

POTNIŠKO PREVOZNIŠTVO Tržaška pokrajina in občina Sežana

Trst bo bližji zaledju, zaledje pa bližje morju

Tržaška pokrajina in občina Sežana sta v petek, 18. julija, podpisali sporazum o nameri po čim bolj tesnem in sinergičnem sodelovanju na področju železniškega in avtobusnega potniškega prevozništva: za t. i. lahko železnico bo treba še počakati, poskusne redne vožnje avtobusov pa se bodo začele že septembra. Podrobnosti ambicioznega, a zlahka izvedljivega načrta, ki naj bi dejansko povezoval mesto s svojim zaledjem (in obratno), so predstavili na sedežu tržaške pokrajine takoj potem, ko sta predsednica pokrajine Maria Teresa Bassa Poropat in župan Davorin Terčon podpisala sporazum.

"S to potezo želimo spodbuditi s kakovostnega in kvantitativnega vidika gospodarsko in družbeno integracijo našega prostora. Naša zamisel mora najprej prestati nekaj tehničnih vozlov. Želimo pa, da bi ta načrt gladko stekel in naše moči bomo usmerili tudi v pridobitev sredstev, ki jih s tovrstnim projektom namenja Evropska unija", je dejala predsednica Bassa Poropat. "Delali bomo zato, da bo naša prihodnost drugačna od naše preteklosti", je poudaril župan Terčon in zagotovil razvoj potrebnih stikov z odgovornimi pri slovenskih železnicah.

Ravno železniške povezave med osrednjo Slovenijo in Trstom so še danes slabe. "Direktnega vlaka Trst – Sežana še danes ni", je dejal podžupan občine Sežana Božo Marinac, ki poudarja nujnost, da se ljudje tukajšnjega področja izognejo mednarodnemu režimu povezav za proge, ki so krajevnega značaja. Načrt, za uresničitev katerega je Sežana že pred leti navezala stike s tržaškimi krajevnimi oblastmi, bo odgovarjal službenim, rekreacijskim in študentskim namenom prebivalstva z ene in druge strani nekdanje meje.

Ondina Barduzzi, ki je kot odbornica na tržaški pokrajini zadolžena za prevozniški resor, je razčlenila načrt o preureditvi obstoječe železniške proge, ki bi lahko potnike peljala od postaje na Marsovem polju do Milj oz. do Občin in naposled preko Fernetičev do Sežane. "S pristaniško oblastjo, v lasti katere je del proge, in italijanskimi železnicami smo načelno že sklenili dogovor: upam, da bomo v kratkem dobili odgovor tudi dežele FJK, saj bo treba za domeno, ki smo jo sklenili s prejšnjo upravo, počakati na mnenje sedanje deželne vlade. Z upraviteljem italijanskih železnic se bomo v kratkem sestali in odločili, ali začeti s takojšnjo izpeljavo načrta ali počakati prej na mnenje deželne uprave", je dejala Barduzzijeva. Projekt lahke železnice, za katerega bodo italijanske železnice in pristaniška oblast odštele vsaka po pet milijonov evrov (dežela FJK naj bi prispevala isto vsoto), sodi v širši spekter tovrstnih deželnih in čezmejnih železniških povezav: po uresničitvi prvega dela načrta bo namreč veliko lažje vključiti v režim lahkih železniških tras tudi Ronke in Koper. "Izredne pomembnosti je torej partnerstvo s Slovenijo: le tako bomo lahko uporabili komunitarna sredstva".

Z leve: predstavnik podjetja Avrigo Sandi Brataševec, odbornica Ondina Barduzzi, Davorin Terčon, Maria Teresa Bassa Poropat, Sergij Stančič in Božo Marinac (foto IG)

Drugače pa bo za avtobusno povezavo Trst – Sežana, ki ne bo mogla računati na bruseljsko pomoč. "Zadružna kraška banka z Občin se je zato ponudila za pokrovitelja projekta o čezmejnem avtobusu in je še enkrat potrdila svojo vlogo kot podpornik potreb krajevnega prebivalstva", je dejal predsednik ZKB Sergij Stančič. Poskusne avtobusne prevoze bo banka financirala do decembra, nato bo breme prevzela pokrajina. Vmesne avtobusne postaje med Sežano in Trstom bodo nameščene na Občinah in predvsem v okolici tržaške univerze: tako avtobusna kot železniška povezava bo gotovo koristila mladim z obeh strani nekdanje meje, ki študirajo bodisi na ljubljanski bodisi na tržaški univerzi. Pobudniki zamisli - med katere sodi tudi pokrajinsko prevozniško podjetje Trieste trasporti - se bodo pri strateškem načrtovanju opirali tudi na slovensko podjetje Avrigo, ki si je na temo čezmejnih avtobusnih povezav pridobilo veliko izkušenj na Goriškem.

Igor Gregori

Darovi

Ob 29. obletnici smrti predrage mame Angele Kacin roj. Tušar darujeta Marija in Metka 100 evrov za KC Lojze Bratuž.

V spomin na pokojno Jolko Capponi daruje družina Racman iz Gročane 15,00 evrov za cerkev na Pesku.

V spomin na pok. Jolko daruje Ivanka Grahonja 10,00 evrov za cerkev na Pesku.

V spomin na pok. strino Jolko daruje Gabriella 25,00 evrov za cerkev na Pesku.

V spomin na pok. Bogdana Bernetiča daruje družina Raseni iz Gročane 20,00 evrov za cerkev v Bazovici.

V spomin na pokojne daruje Delka Grgič 20,00 evrov za cerkev v Gropadi.

V spomin na pok. Silvanota Bartola daruje družina Raseni iz Gročane 20,00 evrov za cerkev na Pesku.

V spomin na pokojnega Silva Bartola darujeta družini Ražem in Prem 20,00 evrov za cerkev na Pesku.

V spomin na pok. bratranca Silva Bartola daruje sestrična Marija z družino 25,00 evrov za cerkev na Pesku.

GLASBA Jazz v Trstu

Očarljiv nastop pevke Martine Feri

V sklopu pobud Seraestate, ki jih prireja tržaška občina, je letos potekala druga izvedba glasbene manifestacije Trieste Loves Jazz. Šlo je za niz koncertov jazz glasbe, s katerimi so nekateri mestni predeli – točneje ul. San Nicolo' in trg Hortis ter trg Zedinjenja Italije – zaživeli v znamenju priljubljene glasbene zvrsti, ki je nastala na začetku 20. stoletja na podlagi vpliva afroameriške glasbene zakladnice. Izvedenci trdijo, da je pri jazz glasbi teža izvajalca večja od vloge samega skladatelja zaradi suverene uporabe t. i. poliritmij in blue not.

Duo Martina Feri (glas) in Marko Čepak (kitara) je z osebno priredbo standard jazz skladb v sklopu pobude Treste Loves Jazz in v sodelovanju z glasbeno šolo 55 očaral občinstvo z nastopom, ki je bil na trgu Hortis v sredo, 16. julija. "Najino uvajanje različnih ritmov in improvizacija sta publiko prepričala", nam je povedala pevka po koncertu. Niz glasbenih srečanj, ki poteka od 16. do 27. julija, je v Trst privedel številne protagoniste mednarodne jazz scene. "Naše mesto se ravno s to pobudo odpira širšemu okolju, saj se med drugim krepijo vezi z ostalimi tovrstnimi festivali širom naokrog". Martina Feri je med drugim prepričana, da ta pobuda v Trstu ni iz trte izvita, saj "so na tržaškem konservatoriju pred kratkim uvedli trienij študija jazz glasbe".

Ob koncu poletne ustvarjalne delavnice

Naš vsakdan - v uprizoritvi devinskih lutkarjev

Ste se kdaj vprašali, kakšen je vaš vsakdan? Koliko čisto majhnih, običajnih stvari naredimo od trenutka, ko vstanemo, pa do časa, ko ležemo v posteljo? Naš vsakdan je narejen iz gibov in dejanj, občutkov in čustev, ponavljajočih se navad in razvad, ki se jih le redkokdaj zavedamo, a so naše in nas označujejo in lahko tudi pogojujejo.

Prav ozaveščanje teh vsakdanjih gibov in občutkov je bila snov in vsebina sicer samo tridnevne lutkovne delavnice, ki jo je za starejše, že uvedene lutkarje iz Devina vodila priznana lutkarica, umetniška voditeljica Lutkovnega gledališča iz Ljubljane Jelena Sitar. To je bilo četrto srečanje, ki ga je Sitarjeva vodila v poletni delavnici Devinski vrt ustvarjalnosti, ki ga prireja OPZ Ladjica pod pokroviteljstvom Urada RS za Slovence v zamejstvu in ob podpori Kraške zadružne banke.

Člani starejše lutkovne skupine, ki so pri pobudi sodelovali že prejšnja leta, so pod izkušenim mentorstvom Sitarjeve nadgrajevali lutkarske spretnosti, ki so si jih pridobili v prejšnjih izvedbah poletnih delavnic. Iz papirja in drugih naravnih materialov so najprej izdelali marionete, izmislili so si kratke prizore, male 'etude' iz svojega vsakdanjega življenja in si omislili potrebne scenske rekvizite ter ustrezno glasbeno spremljavo. Urili so se v odrskih premikih in vadili izražanje občutkov in čustev, ki jih mora obvladati lutkar in vsak igralec.

Na zaključnem večeru, v sredo, 9. julija, so na sedežu devinskih zborov uprizorili več drobnih situacijskih slik, nekaj majhnih skečev šaljive vsebine, ki so opozorili gledalce na dramsko sporočilnost 'našega vsakdana', da smo se ob smehu lahko tudi zazrli vase, v svoje male navade in razvade. Za udeležence je bila to lepa in koristna izkušnja, obenem pa so tako dopolnili delavnico, ki je v izvedbi za najmlajše stekla že pred dvema tednoma.

M. F.

Srečanje Sekcije svobodnih poklicev SDGZ

O prostoru "brez meje" s Pavlom Fondo

Sekcija svobodnih poklicev pri Slovenskem deželnem gospodarskem združenju je na družabnem srečanju v Mavhinjah posvetila pozornost razpravi o "prostoru brez meje", ki se je odprl po širitvi Schengena. Po uvodnem poročilu predsednika sekcije Alana Oberdana o opravljenem delu v zadnjem letu je šla beseda uglednemu članu sekcije, psihoanalitiku Pavlu Fondi. Ta je presenetljivo ugotovil, na osnovi ankete o odnosu do meje Tržačanov in sosedov iz matice, da je v Sloveniji na obmejnem področju več oseb, ki ni nikoli prečkalo meje, ali pa to le zelo redko dela, kot pa na italijanski strani. To pomeni, da Slovenci prekašajo Italijane v tem "negativnem" pokazatelju. Nekateri prisotni so, nasprotno, pričali, da zadnji čas opažajo večji priliv Slovencev v Trst in ne le zaradi shoppinga ali turizma.

Fonda je omenil samozagledanost (nekakšno zaprtost) Slovenije, ki se je po osamosvojitvi in pretrganju stikov z drugimi jugoslovanskimi državami okrepila. Od tod nezmožnost Slovencev se soočati s sosedi, kar se lahko pozna pri razvoju znanosti, gospodarstva in družbe. Ob pretirani zavesti o novi državi in prestolnici Ljubljani, ob ponosu za vsestransko rast se pojavljajo tudi zaviralni dejavniki, v pomanjkanju možnosti konfrontacije s širšim bližnjim svetom prevladujejo lobiji, zaključeni centri oblasti v gospodarstvu in na drugih področjih.

Foto Kroma

Kako naj se v to vključujemo zamejci, zlasti gospodarstveniki? Doslej smo se bolj čutili nekako kot med kladivom in nakovalom, ne povsem sprejeti v našem bistvu ne v Ljubljani ne v Trstu. Našo posebnost, da samodejno obvladamo obe kulturi, smo doživljali bolj kot minus. V kolikor pa bi nam uspelo sprejeti zavest o tej posebnosti, se osvoboditi kalupov ter se znali gibati v novem prostoru, bi lahko uveljavili svoj potencial, tudi gospodarsko.

Slovenci v matici in tu bi morali spet ubrati pot multikulturnosti, ki je bila v veljavi za časa Avstro-Ogrske (vsak Slovenec je znal nemški) in Jugoslavije, ko je bila srbohrvaščina povezovalni element širšega soočanja in konfrontacije na vseh ravneh za razvoj. Fondov nasvet je, da bi se lahko vsi naučili poleg angleščine še vsaj en sosednji jezik za nakazano možnost soočanja in rasti.

Pri obravnavi psiholoških dejavnikov, ki se porajajo v novem prostoru brez meje, so ostali v ozadju drugi, ki imajo vpliv na uspešnost gospodarskih pobud, npr. marketinški; le-ti se bodo še poglobili. Nekateri so tudi poudarili specifiko svobodnega poklica: kdor je strokovnjak na svojem področju, bo uspešen tudi na razširjenem trgu. "Multikulturno" naravnana razprava se je prijetno nadaljevala ob pristnih "jugoslovanskih" jedeh Borisa in Svetlane Markovič, bureku, čorbi, mesu na žaru s kajmakom, šobsko solato in slaščicami...

Davorin Devetak

KOPER Razstava Alojza Tomazina

Grenki kruh inovatorjev

Curriculum vitae

Pred kratkim je bila v prostorih Univerzitetnega inkubatorja Primorske odprta razstava inovatorskega in umetniškega ustvarjanja Alojza Tomazina. Tudi umetniškega zato, ker v trenutkih posebnih razpoloženj prenaša svoje občutke tudi na platno in v priložnostne pesmi, kar je razvidno tudi iz ličnega kataloga, ki spremlja razstavo. Iz Vorančevih rodnih Kotelj na Koroškem ga je leta 1958 življenje zaneslo v Koper, kjer se je zaposlil pri Tomosu. Tam je tudi začel svojo inovatorsko pot v razmerah, ki temu ustvarjanju niso bile v ničemer naklonjene. Med ostalim tudi zaradi tega je leta 1968 odšel v tujino. S prihranki si je kupil stružnico, se vrnil domov in ob službi v Tomosu odprl popoldansko obrt. Vendar so mu zaradi tega na podjetju delali toliko težav, da se je ponovno poslovil in šel na svoje. Nato se je upokojil, a je še vedno ostal predan ustvarjalnemu delu.

Kratek pregled inovatorskega opusa

V skromni pisarni ob njegovi kovinostrugarski delavnici blizu Bertokov visi po stenah okrog 90 priznanj in medalj za prav toliko inovacij v dobrih štiridesetih letih izumiteljskega dela. Samo na prestižnem nürnberškem sejmu inovacij, največjem na svetu, je kot najpogostejši udeleženec razstavljal kar dvanajstkrat in bil dvakrat proglašen za najbolj prodornega inovatorja. Razstavljal je tudi v Parizu, Ženevi, Trstu, Zagrebu in, seveda, na sejmih doma. Prvo inovacijo (Tomosov motor, prilagojen za vlečnico in dvigalo) je dal iz rok že leta 1975. Sledila je skoraj nepregledna vrsta drugih izumov in izboljšav kot npr.: kosilnice, raznovrstni gorilniki za taborjenje in izlete v naravo, propelerji za čolne, tesnila za strehe, zaščitna sredstva pri košnji idr., pa vse do zadnje inovacije, to je posebnega rezila za motorne žage, za katero je leta 2004 na sejmu v Nürnbergu prejel zlato medaljo.

O grenkem kruhu inovatorjev

Čeprav zveni beseda inovator imenitno, je lahko njen kruh zelo grenak. Na poti od inovacije prek patenta pa do proizvodnje je namreč vse polno ovir, tudi nepremostljivih, in pasti. Začne se že z drago udeležbo na sejmih, ki pada večinoma v breme inovatorja. Nekajkrat je sicer finančno vskočila MO Koper, kar pa ni sistem, ampak bolj prosjačenje. Predvsem pa zaščita inovacije in vsi vmesni postopki za njeno realizacijo v proizvodnji lahko stanejo tudi do 60.000 evrov, ki jih redko kateri inovator zmore. Do danes, pravi Tomazin v intervjuju za Primorska srečanja (št. 291-292/2005), še nobena vladna garnitura ni ustvarila mehanizmov, ki bi učinkovito podprli inovatorje in predvsem omogočili čim hitrejšo eksploatacijo izumov in inovacij. Pa naj so imeli politiki še tako polna usta razvoja in podobnih puhlic. To se potem odraža tudi na širši brezbrižnosti družbe do inovacij, kar je pokazala tudi razstava v Kopru, na kateri po Tomazinovih podatkih ni bilo ne predstavnikov lokalne gospodarske zbornice ne tehničnih šol, čeprav so bili o njej obveščeni. Tudi zakonodaja je neprožna, saj Tomazinu, invalidsko upokojenemu, kljub gori inovacij, ki jih ima za seboj, do včeraj ni dopuščala, da bi kandidiral na razpise ministrstva. Če nisi imel firme ali statusa samostojnega podjetnika, nisi prišel zraven. Politiki sicer radi obiskujejo inovacijske sejme in te tudi trepljajo po ramenih, vendar dlje od tega ne gre. Tako se inovatorji počutijo nezaščitene in so prepuščeni samim sebi ali pa na milost in nemilost neresnim firmam in spretnim izkoriščevalcem, zaradi česar se stvari pogosto končajo klavrno. Tako ostaja veliko proizvodov domače pameti neizkoriščenih, ali pa pristanejo v rokah tujcev in jih potem mi uvažamo v obliki dragih izdelkov. Kot da smo tako bogati, da lahko na ta način pometamo z lastno pametjo. Zato ni naključje, da je Slovenija po številu patentov na repu Evrope. Ob vseh teh bolečih dejstvih, zaključuje Tomazin, "je kruh inovatorjev lahko tako grenak, da ti pokvari vsa zadoščenja, ki si jih doživljal, ko so nastajali izdelki tvoje pameti". Ko se je nekajkrat oziral na prehojeno pot, ga je spreletel občutek, da je bil vse življenje neke vrste klovn. Stokrat je verjel in upal in stokrat je bil opeharjen. Tako da je takrat dobesedno zasovražil vso plaketno in medaljsko kramo na zidovih svoje pisarne ter jo je nameraval pred očmi novinarjev pometati dol in jo strpati v zaboj za smeti ali zažgati. In kar nekaj kolegov se je prijavilo, da bodo radi prisostvovali temu pogrebu njegove inovatorske "krame". V teh trenutkih velikih osebnih stisk ga je reševal zgolj njegov ustvarjalni duh, ki je kljub udarcem in razočaranjem iskal naprej, upal, vrtal...

Milan Gregorič

VIDA VALENČIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Divje oljke in doze

Spet sva se vrnila tja. Med divje oljke in smokve, rana jutra ob petelinjih krikih, strme kamnite stopnice, stalno valovanje morja in oblake, ki hite, kot da bi tudi oni morali ujeti dnevni trajekt za kopno. Fascinira me ravno odročnost, majhnost in izoliranost, mačka, ki se pogosto uleže kar na sredo ceste, itak ob ne-trajektnih urah je vse prazno, urejene hiše, spet druge pa zapuščene, trd kamen in stari avtomobili brez tablice. Danes mi je žal, da nisem kupila zbirke povesti, ki jo je otočan napisal in je bila naprodaj v edini trgovinici v tej vasici in v dveh sličnih v sosednji. Mogoče bi se že prebila skozi hrvaščino in odkrila, kaj zares pomeni živeti poltretjo uro oddaljeni od kopnega, v skupnosti, kjer moraš istočasno programirati vse in ničesar, ker je itak vse odvisno od valovanja morja in hitrosti oblakov. Zvečer se vse zbira ob pristanu. Presenečena odzdravljava vaščanom.

Otroci so prosti, nabijajo v majav 'moš' ali pa vse, dokler je luna še dovolj uvidevna, streljajo v vrata. Pubertetnice si češejo lase in se druga za drugo usedajo na zidek na pomolu, kjer si šepetajo skrivnosti, vrstniki še vedno dirjajo naokrog s kolesi. Starejše ženske v črnini sede do polnoči na klopcah, možje na drugih, mlade matere se sprehajajo z vozički. Odkrijem, da možje delajo od ponedeljka do petka v mestu na kopnem, čez vikend se lahko končno vrnejo k družini.

Danes sta od vrnitve domov pretekla dva dneva. V začetku se nisem mogla načuditi zvokom našega vsakdana, ki sem jih v devetdnevnem premoru popolnoma odmislila. Presenečeno sem opazovala, kako sem se v prvih urah potopila v vse simbole našega tehnološkega vsakdana: televizija, internet, in dognala, kako močno pogojujeta naše življenje.

Želela bi si drugačne televizije, take, ki bi dopuščala kaj več od črne kronike in eklatantnosti. Novinarka mi je povedala, kako jo močno silijo v vse, kar je tako ali drugače povezano s črno kroniko. Pred časom sem bila zgrožena ob prispevku novinarja, ki ga sicer zelo cenim zaradi zavzetosti in garaštva. Skril si je malo kamero pod suknjič, se šel kupca mamil in po parkiriščih šempetrskih stolpnic sledil dvema mladostnikoma, ki sta ga naslovila k svojemu pusherju.

Odkup, zatem pa še nekaj vprašanj večjemu pusherju ob belem dnevu na novogoriškem trgu. Ne morem si predstavljati, da bi kakršenkoli neobveščen prodajalec mamil verjel, da bi mu odjemalec resnično postavljal vprašanja, kot npr., koliko oseb prihaja dnevno k njemu in zakaj je mamilo v Sloveniji cenejše kot v Italiji, namesto da bi pač dozo kupil in jo takoj odkuril. Bil bi idiot in tega ne verjamem. Bolj verjetna se mi zdi verzija, da je za svoje odgovore bil enostavno plačan, kar se mi zdi vsekakor odvratno (tako, kot je bila odvratna prodaja intervjuja prijateljice padovanskega ubitega dekleta izključno novinarju TG5). Navsezadnje je bilo posledično in neželjeno sporočilo TV prispevka: mamilo je v Sloveniji cenejše, pridite na (Novo) Goriško! Verjamem v kroniko, a ne v iskanje eklatantnosti, v resnično reportažo, tako, kjer imaš črno pod nohti samo zaradi zemlje, po kateri grebeš, da bi te ne odkrili. A tega je resnično izredno malo.

Opozorila Bruslja

O uspešnosti podjetij in znanju jezikov

Evropa tvega, da bo postala nekonkurenčna v primerjavi z razvijajočimi se gospodarstvi Azije in Južne Amerike, kjer se ljudje hitro učijo jezikov. To je ključna ugotovitev poslovnega foruma za večjezičnost, ki je pred nedavnim evropskemu komisarju za večjezičnost Leonardu Orbanu predložil svoje poročilo. Kot povzema Slovenska tiskovna agencija, poročilo poudarja, da Evropa tvega postati nekonkurenčna in da bi bilo treba v državah članicah EU dejavno spodbujati formalno in neformalno učenje različnih jezikov, saj je v gospodarskem sektorju potreba po delovni sili z različnimi kompetencami čedalje večja. "Znanje jezikov je ključnega pomena, če bo jutri delovna sila celotno Evropo dojemala kot trg dela, na katerem se lahko zaposli", izpostavlja poročilo foruma, ustanovljenega lani za preučevanje, kako znanje jezikov lahko vpliva na trgovino in delovna mesta v EU. Jezikovne strategije je treba sprejeti na najvišji menedžerski ravni v podjetjih po vsej Evropi. Strategije lahko vključujejo vlaganje v učenje jezikov, zaposlovanje domačih govorcev tujega jezika in zagotavljanje dobre večjezične spletne komunikacije. Podjetja potrebujejo podporo pri svojih prizadevanjih za strateško uporabo jezikov, predvsem preko že obstoječih mrež in struktur. Vloga nacionalnih organizacij za spodbujanje izvoza, kot so trgovinski sveti, je v tem pogledu bistvena. Za strukturirano izmenjavo informacij in najboljših praks v zvezi z jeziki v poslovanju je potrebna evropska platforma. Poročilo podaja pregled ukrepov, ki jih je treba izvesti, da bi se podjetjem omogočil dostop do novih trgov in novih poslovnih priložnosti v globaliziranem svetu. Temelji na poročilih o raziskavah, študijah primerov, razgovorih in osebnih izkušnjah članov foruma, ki mu predseduje belgijski minister in nekdanji podpredsednik Evropske komisije, vikont Etienne Davignon. Orban je dejal, da poročilo navaja "prepričljive razloge za spodbujanje večjezičnosti v evropskih podjetjih in dokazuje, kako lahko jezikovna različnost ter vlaganje v znanje jezikov in medkulturne kompetence koristita vsem". Tudi komisar za podjetništvo in industrijo Günter Verheugen meni, da bosta "vlaganje v znanje jezikov in upravljanje različnosti ključna za evropsko družbo, če bo želela v celoti izkoristiti priložnosti, ki se ji ponujajo v globaliziranem svetu". Po njegovem znanje jezikov omogoča komunikacijo, razumevanje in iskanje novih rešitev. "Skrajni čas je že, da se pri izobraževanju in poklicnem usposabljanju začnejo upoštevati te potrebe in se vsem omogoči pridobivanje širokega spektra kompetenc. Bolj kot kdaj koli prej je v družbi treba spodbujati medkulturno izmenjavo in čezmejno sodelovanje", je izpostavil Verheugen. Novo strateško sporočilo o večjezičnosti bo komisar Orban predstavil septembra.

GORICA Kulturni dom

Literarni večer z Dacio Maraini

V ponedeljek, 14. julija, je v Kulturnem domu v Gorici potekal literarni večer s priznano in najbolj prevedeno italijansko pesnico, pisateljico in dramaturginjo, Dacio Maraini. Srečanje sta organizirala David Macculi in Roberta Silvestrini, večer pa je povezoval Mauro Pierfederici. Predstavili so skromno, a veliko umetnico, ki je po dolgi in razgibani ustvarjalski ter življenjski poti napisala še svoj zadnji roman, Il treno dell' ultima notte. Knjiga ima za sabo štiri leta trdega dela in morda jo prav zato pisateljica čuti najbližje. Ta zadnji roman ji je najbolj prirasel k srcu, prav zaradi napora, ki ga je vložila vanj. Začenja in konča se s potovanjem, ki popelje v katastrofo in brezno dvajsetega stoletja, istočasno pa tudi v upanje na boljši svet. In kot vsako potovanje je tudi to pozitivno, če le imaš dom, kamor se lahko vrneš. Z vsakim potovanjem se nekoliko oddaljiš od svojega ozkega obzorja in lahko na težave, ki ga obkrožajo, gledaš z določeno objektivnostjo, včasih celo ironijo.

Dacia Maraini se je rodila v Toskani leta 1936. Otroška leta je preživela na Japonskem, kamor se je z družino preselila leta 1938. Oče, Fosco Maraini, je bil namreč etnolog in je na severnem Japonskem raziskoval pleme Hainu. Od leta 1943 do leta 1946 je družina Maraini preživela v taborišču, ker ni uradno priznavala japonske vojaške vlade. Teh let se Marainijeva spominja z veliko grenkobo. Drugače pa v njenih delih odseva Daljni vzhod tudi v svetlejši luči. Na poseben način je nanjo vplival odnos s pokojnimi. Ta odnos ne temelji na strahu in oddaljenosti, pač pa na izmenjavi in zgledu. Očarljivo se ji zdi tudi japonsko gledališče, ki je od 16. stoletja ostalo nespremenjeno in zato arhaično in ritualizirano. Nasploh ji je gledališče zelo pri srcu, saj nudi odnos z bližnjim. Pisateljevanje sili v osamljenost, gledališče pa daje možnost dialoga in osebnega stika.

Pri osemnajstih letih se je Dacia, potem ko je bila nekaj let v Palermu, preselila v Rim k očetu, kjer je opravljala najrazličnejša dela, od tajnice do novinarke in arhivistke. Pri enaindvajsetih je skupaj z nekaterimi drugimi mladimi ustanovila literarno revijo Tempo di letteratura ter sodelovala še z drugimi revijami. V šestdesetih letih je objavila svoj prvi roman, kateremu so sledili še ostali, ter sodelovala pri ustanovitvi dveh gledališč.

V pogovoru je Dacia Maraini razkrila, kaj ji pomeni poezija, kdo je zanjo pisatelj. To je človek kot vsi ostali, ima pa poseben odnos z jezikom in besedo. Vidi stvari in misli preko besede. Poezija je vse, je absolutno, je najvišji izraz človeških občutkov. Vsaka dežela mora gojiti veličino svojega jezika.

Drugi del večera je potekal ob glasbi in poeziji. Enajst skladateljev sodobne glasbe (A. Talmelli, M. Biasutti, R. Silvestrini, M. Massarenti, B. Magnoni, M. Porro, C. Perugini, S. Camisotti, S. Pelagatti, P. Ciarlantini, D. Macculi) je v poezijah Marainijeve našlo navdih za svoje skladbe. Ob spremljavi viole Maurizia Barbettija, klavirja Paola Zanninija in flavte Andree Ceccomorija so zvenele sladke besede Dacie Maraini. Besede, ki pričajo o tem najvišjem izrazu človeške nežnosti in umetnosti, ki združuje ljudi in jim segreje dušo. Besede, ki sežejo preko vsakdanje površinskosti in za trenutek ustavijo čas. Besede, iz katerih utripata toplina in življenje.

Tanja Zorzut

Milan Kučan ne bo kandidiral za poslanca

Vladajoča koalicija je izpolnila 80% svojega programa

Slovenci se ukvarjajo z odpravljanjem škode silovitih neurij z vetrovi in točo, ki so 13. in 14. julija prizadeli celo državo. Ta nova naravna nesreča je poškodovala okrog 500 hiš in javnih poslopij, med katerimi tudi nekaj šolskih zgradb. Škodo ocenjujejo na več kot 50 milijonov evrov. Vlada je državljane opozorila, da slabšanje podnebnih razmer napoveduje nova neurja, zato naj se vsak, ki to finančno zmore, zavaruje. Neurja so opustošila veliko kmetijskih površin, uničila pridelke in poškodovala veliko slovenskih gozdov. Poškodovane so strehe zgradb in drugih objektov, ki so vsebovale najmanj 1.500 ton azbestno-cementnih kritin. Znano je, da azbest vsebuje strupena vlakna, zato to kritino odstranjujejo in jo odlagajo na izbrana mesta, ki jih je določilo Ministrstvo za okolje in prostor.

Klimatologinja dr. Lučka Kajfeš je javnost opozorila, da bi ujme s točo in orkanskim vetrom po vseh pravilih smele Slovenijo prizadeti vsakih 200 ali 250 let. Tako je vsaj veljalo za staro podnebje. Novi vremenski ekstremi se bodo odslej vrstili v krajših časovnih obdobjih. Zaradi tega je skrajni čas za temeljite spremembe pri gradnji objektov, že omenjenem zavarovanju premoženja in tudi v sistemu obveščanja o nevarnostih.

Predvolilna kampanja se uradno sploh še ni pričela, toda napetosti in polemike med strankami se večajo in do volitev 21. septembra napovedujejo nova trenja med levosredinskim in desnosredinskim političnim blokom, ki se soočata za prevlado v Sloveniji. Nekateri so uporabili tudi prve nizke udarce, ki naj bi prizadeli zasebne lastnosti in težnje Janeza Janše, Boruta Pahorja in Katarine Kresal. Državni zbor je prejšnji teden končal štiriletni mandat, toda se bo še sestajal na izrednih sejah. Napovedujejo novo obravnavo o tajkunih in o ukrepih, ki jih zoper njih pripravlja vlada. Tajkuni naj bi sploh postali ena od osrednjih tem v predvolilni kampanji.

Milan Kučan

Na zadnjem sestanku političnih strank, 18. julija, so navedli, da je izvršilna oblast pod vodstvom SDS oz. Janeza Janše izpolnila 80% svojega programa oz. zavez iz koalicijskega sporazuma. Premier je za ključna gospodarska dosežka koalicije označil nizko brezposelnost in znižanje javne porabe. Za Slovenijo je bil zelo pomemben vstop v območje evra. Vlada je s svojo politiko spodbudila nastanek 37.500 novih delovnih mest, predvsem v gospodarstvu. Stopnja brezposelnosti znaša 6,5% in je najnižja v zgodovini slovenske države.

V štirih letih mandata vlade Janeza Janše se je bruto domači proizvod na prebivalca države povečal z 18.400 evrov na 22.400 evrov. Povprečna plača v Sloveniji je v januarju 2005 znašala 715 evrov, maja letos pa 883 evrov. Politične stranke v opoziciji vladi ne priznavajo skoraj nobenega uspeha. Po njihovem zatrjevanju tudi predsedovanje Slovenije EU državi ni prineslo nobene koristi. Politični analitik dr. Vlado Miheljak, ki je morda najbolj oster nasprotnik Janeza Janše med vsemi politiki, je dejal, "da so bili rezultati te koalicije v skladu z mojimi pričakovanji, ki pa so bila zelo nizka. Naredili so, kar sem napovedoval, ne glede na to, kaj so si nekateri obetali".

Zelo ostro je vladajočo koalicijo ocenil Milan Kučan. V intervjuju, objavljenem v magazinu Mag, je dejal, "da za poslanca ne bo kandidiral, se bo pa vsekakor opredeljeval, saj nima kaj skrivati". Menil je, da "tej vladi je že v prvi polovici mandata uspelo v mnogočem spremeniti podobo države, njeni vzorci delovanja pa pogosto niso bili nič drugačni od prejšnjih eldeesovih vlad. Toda morda je prav to temeljna napaka, saj je Janša svoj vzpon na oblast gradil na obljubah o drugačnem načinu delovanja oblasti, nakar se je izkazalo, da je sam prav način delovanja prejšnjih vlad pripeljal do skrajnosti. Vendar ne bi sprejel ocene, da je država v krizi in da zato potrebuje veliko koalicijo". Glede mandatarja za predsednika slovenske vlade se je opredelil za Boruta Pahorja in dejal, "da je on gotovo človek, ki upravičeno kandidira na položaj predsednika vlade".

Podpredsednik parlamenta Sašo Peče je odstopil

Podpredsednik državnega zbora Sašo Peče, ki je tudi predsednik nove stranke Lipa, je po sporu s predsednikom parlamenta Francem Cukjatijem glede vodenja seje odstopil s svojega položaja. Cukjatija je tudi obtožil, "da delovanje parlamenta podreja navodilom iz vlade".

Med strankami se nadaljujejo polemike o statusu t. i. izbrisanih. Gre za 18.305 oseb, ki so bile iz različnih razlogov izbrisane iz seznama tujcev, prebivajočih v Sloveniji. Zaradi te napake posamezniki od države zahtevajo odškodnino. Najvišji zahtevek je malo več kot 500.000 evrov, najmanjši pa 41.729 evrov.

Marijan Drobež

Na pobudo novogoriške območne enote ZVKDS

Vlada je Lanthierijevo graščino razglasila za kulturni spomenik

Vlada je Lanthierijevo graščino in park v Vipavi razglasila za kulturni spomenik državnega pomena. To je storila, kot poroča Slovenska tiskovna agencija, na pobudo novogoriške območne enote Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije in na podlagi obvestila lastnikov. Graščina in park sta izjemnega pomena za mesto in razvoj širše regije.

Lanthierijeva graščina ali dvorec s parkom je edini na Primorskem znani primer, kjer se je barocna celota dvorca s parkom zlila z naravnim okoljem in ga nadgradila ter postala konstitutiven del naselja. Celota je razen nekaterih manjših sprememb ohranjena do danes. Dvorec med prenovo in z novimi raziskavami kaže izjemen pomen arhitekture in zlasti notranjih dekoracij objekta.

Park pred Lanthierijevo graščino je neločljiv del barocnega kompleksa, zasnovanega že v poznem 17. stoletju. Kljub majhnim dimenzijam in skromni zasnovi je to najpomembnejši objekt barocne vrtno-arhitekturne dediščine na območju, ki ga pokriva novogoriška območna enota ZVKDS, in edini na območju, ki je na tem področju dokumentirano na franciscejskem katastru.

O predlogu razglasitve je Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije v skladu z novim zakonom o varstvu kulturne dediščine seznanil lastnike dediščine, to je občino Vipava, ki se z razglasitvijo strinja in na osnutek akta o razglasitvi nima pripomb. Preostale parcele z območja spomenika so splošno ljudsko premoženje oziroma javno dobro.

V Idriji so zaprli rudnik živega srebra

Strupeno sevanje pa še ostaja

V Idriji so v soboto, 21. junija, zaznamovali 500-letnico odkritja bogatih nahajališč cinabaritne rude, kar je omogočilo nastanek rudnika živega srebra. Ta je v preteklih petih stoletjih vplival na celotno življenje tamkajšnjih ljudi, oblikovanje njihovega značaja in vrednot in omogočil tudi oblikovanje in razvoj mesta Idrije. Rudnik živega srebra je bil drugi največji na svetu, za tistim v španskem mestu Almaden, v njem pa so v 500 letih nakopali 147.000 ton živega srebra; to je 13% vsega živega srebra, kar ga je doslej uporabilo človeštvo.

Rudnik že nekaj let zapirajo, čeprav je v njegovih nedrjih še veliko živega srebra, kar 10% znanih zalog. Živo srebro je strupena in zdravju ter naravi zelo škodljiva kovina. Evropska unija je prepovedala proizvodnjo, promet in uporabo živega srebra. V Idriji so rove in rudišča zalili z vodo in posebnimi snovmi, tako da se površine in hiše na površini mesta ne bodo več ugrezale in ljudem povzročale težave. Ob koncu zapiranja pa so v najstarejšem slovenskem rudarskem mestu ustanovili raziskovalni inštitut za živo srebro. Služil bo potrebam stroke in projektom Evropske unije. V delu rudnika so uredili muzej, javno pa je zaživela tudi izjemna geološka zbirka.

V ozračju ustvarjalnih prizadevanj in uspehov v rudniku so v Idriji nastali prva slovenska realna gimnazija, prvo slovensko gledališče, veliko tehnično-tehnoloških inovacij, med njimi tudi največje vodno kolo – kamšt. Klavže veljajo za slovenske piramide. Leta 1533 je bil zgrajen grad, ki edini na Slovenskem ni služil srednjeveški, ampak rudniški gospodi. Sedaj je v njem muzej, ki je bil pred desetletjem proglašen za najboljši evropski tehnični muzej, ki ponazarja pet stoletij pridobivanja živega srebra in razvoj mesta Idrije.

Rudnik živega srebra je zagotovo najpomembnejši del idrijske zgodovine. Za njim pa ostajajo strupene in življenjsko nevarne sledi. Iz ostankov rude in drugih ostalin nekdanjega rudarjenja sevajo strupi, zaradi katerih je na območju Idrije veliko smrti zaradi raka. Živosrebrni ostanki se iz reke Idrijce izlivajo v Sočo, z vodnim tokom pa prispejo do Tržaškega zaliva. Te strupene ostaline povzročajo največ skrbi slovenskim in italijanskim naravovarstvenikom, oblasti pa doslej še niso ukrepale. V Idriji so otroški vrtec, v katerem so zaznamovali strupeno sevanje, porušili, novega, varnega pa so zgradili s sredstvi države Norveške.

M.

Volitve v državni zbor RS

Generalni konzulat RS v Trstu obvešča, da je bil izdan Odlok o razpisu rednih volitev v državni zbor. Zato seznanjamo slovenske državljane, ki v tujini stalno ali začasno prebivajo, z datumom volitev in naslednjimi pomembnimi roki:

1) Volitve bodo v nedeljo, 21.09.2008. Na dan volitev bo na Generalnem konzulatu RS v Trstu odprto volišče od 9. do 17. ure.

2) Slovenski državljani s stalnim ali začasnim prebivališčem v tujini se lahko odločijo za glasovanje po pošti. V tem primeru je potrebno do 22.08.2008 Državni volilni komisiji (Slovenska 54, SI-1000 Ljubljana) posredovati zahtevek za glasovanje po pošti. Zahtevek se lahko posreduje neposredno na naslov, po faxu št. 00386 1 43 31 269 ali po elektronski pošti na naslov: rvk@gov. si. Na elektronski naslov se zaradi podpisa lahko posredujejo le skenirani zahtevki volivcev.

3) Slovenski državljani s stalnim ali začasnim prebivališčem v tujini se lahko odločijo tudi za glasovanje v Republiki Sloveniji, vendar morajo svojo namero sporočiti Državni volilni komisiji, in sicer najkasneje do 18.09.2008.

4) Slovenski državljani s prijavljenim stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki začasno prebivajo v tujini, lahko zahtevke za glasovanje po pošti ali na diplomatsko-konzularnem predstavništvu posredujejo volilni komisiji na že naveden naslov. Obrazec je objavljen na spletni strani Državne volilne komisije www. dvk. gov. si. Zahtevke je potrebno posredovati do 21.08.2008

Kratke

Število prebivalcev v Sloveniji se je lani povečalo

V Sloveniji je konec preteklega leta živelo za 0,8 odstotka več prebivalcev kot v letu 2006. Po podatkih državnega statističnega urada se je najbolj povečalo število tujcev s prijavljenim začasnim prebivališčem v Sloveniji. Povprečna starost je dosegla 41,1 leta, povečal pa se je tudi indeks staranja prebivalstva. Kot so na uradu zapisali na spletnih straneh in kot je z njih povzela Slovenska tiskovna agencija, je konec preteklega leta v Sloveniji živelo 2.025.866 prebivalcev, kar je za 15.489 prebivalcev ali 0,8 odstotka več kot leta 2006. Število žensk je za okoli 25.000 presegalo število moških. V preteklem letu je najbolj naraslo število tujcev s prijavljenim začasnim prebivališčem. Njihovo število se je povzpelo na več kot 36.000, med njimi pa je bilo 80 odstotkov moških. Za 423 oseb je naraslo tudi število državljanov Slovenije. Povečalo se je število moških, število žensk pa je v primerjavi z letom 2006 nekoliko upadlo. Konec preteklega leta so zabeležili tudi rast indeksa staranja prebivalstva. Na 100 oseb, mlajših od 15 let, je v Sloveniji prebivalo 116,3 osebe, starejše od 64 let. Indeks staranja je najbolj narasel v občini Osilnica, kjer je bil tudi najvišji v Sloveniji in je znašal 273,7, najnižji indeks, ki je znašal 66,7, pa so zabeležili v občini Benedikt. Prebivalci Slovenije so bili konec preteklega leta v povprečju stari 41,1 leta, povprečna starost žensk pa je bila za dobra tri leta višja od povprečne starosti moških.

Poletne razprodaje v slovenskih trgovinah

V Sloveniji so se v juliju začele tradicionalne razprodaje blaga v trgovinah. Trgovci so cene nekaterih vrst blaga občutno znižali, tudi za polovico. Čas razprodaje lahko določi vsako podjetje oz. trgovina posebej, traja pa lahko največ 60 dni. Na splošno je med potrošniki čedalje manj zanimanja za razprodaje. Nakup posameznih izdelkov se sicer splača, vendar v slovenskih trgovinah prodajne akcije z znižanimi cenami potekajo čez celo leto in tudi uspevajo. Poletne razprodaje zaradi tega niso posebej privlačne. Potrošniki so postali zahtevni in izbirčni. Radi obiskujejo trgovine v tujini, zlasti tiste v neposredni soseščini v Italiji in Avstriji, kjer si ogledujejo blago in cene primerjajo s tistimi v Sloveniji. Sicer pa se v mnogih slovenskih trgovinah nakupi zmanjšujejo, razen v tistih z živili in izdelki, potrebnimi za sprotno življenje. Ponekod nekatere trgovine zaradi majhnega števila kupcev zapirajo ali pa lastniki lokale dajejo v najem.

Ob splošnem upadanju brezposelnosti v Sloveniji

Sodeč po podatkih in ugotovitvah vladnega urada za makroekonomske analize in razvoj, se v Sloveniji nadaljujejo ugodna gospodarska gibanja. Najbolj se večajo industrijska proizvodnja, število in obseg gradenj in izvoz blaga ter storitev v nekaterih dejavnostih. V državi se nadaljuje zaposlovanje novih delavcev. V mandatu te vlade je bilo zaposlenih okoli 10 tisoč novih delavcev, tako da je brezposelnost v Sloveniji zelo upadla. Nekateri posamezniki se sicer nočejo zaposliti, češ da so plače prenizke, čedalje manj pa je tistih, ki bi se radi zaposlili, a ne dobijo dela. Razmerje med brezposelnimi in prostimi delovnimi mesti se še naprej najbolj izboljšuje v korist nižje izobraženih. Število prostih delovnih mest za poklice z nižjo ali s srednjo izobrazbo se povečuje bolj kot za tiste z višjo ali visoko izobrazbo. Še zmeraj pa je v Sloveniji največji gospodarski in politični problem visoka inflacija, ki naj bi jo povzročile zlasti naraščajoče cene energije in živil. Med vzroki pa naj bi bilo tudi monopolno dogovarjanje cen med veletrgovskimi podjetji, proti čemur zdaj ukrepajo razne inšpekcije in nadzorni državni organi.

V Sloveniji vzpostavljen register nepremičnin

Geodetska uprava Slovenije je vzpostavila register nepremičnin v državi, ki vsebuje množico podatkov, tudi tiste, pridobljene v nedavnem popisu nepremičnin. Gre za javno evidenco o vseh nepremičninah. Register našteva okoli 4,6 milijona nepremičnin, ki so zgolj parcele, nadalje 1,1 milijona nepremičnin, sestavljenih iz parcele in stavbe oz. dela stavbe, in približno 250.000 nepremičnin, pri katerih je znan lastnik stavbe, ne pa tudi lastnik parcele. Skupaj je torej v registru skoraj šest milijonov nepremičnin. Ker gre za javno evidenco, bodo podatki iz registra dostopni vsem. Zainteresirani jih bodo lahko dobili na geodetskih upravah, proti koncu tega leta pa bodo na voljo tudi na medmrežju. Dostop bo brezplačen. Bojazni, da bodo podatki o nepremičninah uporabljeni tudi za uvedbo davkov na stanovanja, hiše in druge nepremičnine, so nepotrebne. Morebitna uvedba takih davkov na nepremičnine je namreč v Sloveniji odložena za nedoločeno obdobje.

Zaradi hudega nedavnega neurja

Vetrolom povzročil veliko škodo v Trnovskem gozdu

V ponedeljek, 7. julija 2008, zvečer, je narava zopet pokazala svojo veliko moč. Neurje, ki je besnelo skoraj po celotni Sloveniji, ni prizaneslo niti Severni Primorski. Orkanski veter je prizadel tudi naše gozdove, in to najbolj kvalitetne gozdove v osrčju Trnovskega gozda.
Pas poškodovanih gozdov se nahaja v gozdnogospodarski enoti Predmeja v občini Ajdovščina. Sega od Prevale preko Vratc in Požganih jam do Cingolce, Ruskih barak

vse do Predmeje. Koridor je dolg približno 6 kilometrov, širok med 150 in 500 metri. Skupna površina poškodovanih gozdov je približno 180 ha. Izruvana in polomljena je velika količina drevja, po prvi oceni gre kar za 50.000 m3 lesne mase. Približno 65 % je listavcev (največ bukev), približno 35% iglavcev (največ jelka). Približno polovica površine je v celoti uničena, ostala površina pa delno. Precejšnja škoda je tudi na gozdnih cestah in traktorskih vlakah na prizadetem območju. V celoti gre za gozdove v državni lasti, s katerimi upravlja Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije.
Vsi odgovorni so takoj pristopili k sanaciji vetroloma. Delavci Zavoda za gozdove Slovenije so pregledali stanje gozdov na terenu, s sanacijskim načrtom bodo določili vse potrebne ukrepe za sanacijo gozdov. Vsa dela bo izvajalo Soško gozdno gospodarstvo Tolmin d. d., ki ima koncesijo za izvajanje del v državnih gozdovih. Njihovi delavci so že zagotovili prehodnost večine gozdnih cest, sedaj pa se bo pristopilo k poseku in spravilu poškodovanega drevja. Približno 80% drevja je izruvanega, 20 % pa prelomljenega. Zato bo delo pri sanaciji zelo zahtevno in nevarno. Zaradi nevarnosti širjenja podlubnikov se bo najprej pričelo sanirati območja, kjer je največ iglavcev in največja koncentracija poškodovanega drevja. Obseg del presega polovico letne proizvodnje lesa v državnih gozdovih na našem območju. Zato bodo dela pri sanaciji trajala predvidoma do sredine naslednjega leta, odvisno od vremenskih pogojev v zimskem času.
Obiskovalce gozdov opozarjamo, da ni varno gibanje na območju gozdov, ki so poškodovani po vetrolomu, zaradi nevarnosti, ki ga povzroča izruvano in obviselo drevje.
Če želite dodatne informacije o vetrolomu, vam je na voljo kontaktna oseba: Vojko Černigoj, vodja Krajevne enote Predmeja, telefonska št.: 041 657 057.

Novost v sodobni telefoniji

Iphone 3G začel svetovni pohod

Težko pričakovani mobilni telefon iphone 3G, ki se bo pridružil svojemu uspešnemu predhodniku brez podpore tretji generaciji mobilne telefonije (3G), je pred nekaj dnevi v Aziji začel svoj komercialni pohod na svetovne trge. O tem je poročala tudi Slovenska tiskovna agencija.

Prvi so začetek prodaje novega iphona dočakali potrošniki v Avstraliji, Novi Zelandiji, Hong Kongu in na Japonskem. Sledila je Evropa in nato ZDA; Applov najnovejši mobilnik so začeli prodajati v več kot 20 državah. Trgovci so za množice največjih navdušencev pripravili posebne dogodke z odštevanjem do začetka prodaje. Na Japonskem se je pred odprtjem neke trgovine z elektroniko v središču Tokia zbralo okrog 1500 navdušencev.
Pri tem za zdaj ni znano, koliko telefonov bo na voljo v prvi fazi, kar še dodatno spodbuja željo navdušencev, da čim prej nabavijo to novo napravo uglednega Applea, ki jo zaradi njene enostavne uporabe in zmogljivosti, kot so predvajanje glasbe, pregledovanje e-pošte in brskanje po spletu ter GPS, označujejo za pravi mobilni računalnik.
Apple je svoje prve mobilnike iphone začel prodajati lani v ZDA in več drugih državah. Doslej jih je prodal okrog šest milijonov, do konca letošnjega leta naj bi ta številka narasla že na deset milijonov.
Na Japonskem osemgigabajtni model novega iphona stane 215 dolarjev, 16-gigabajtni model pa 320 dolarjev. V ZDA naj bi cena za prvega znašala 199 dolarjev, za drugega pa 299 dolarjev, kar je približno za pol manj od starih iphonov.
Začetek prodaje novih iphonov so sicer delno zasenčile težave z njihovo aktivacijo. Tako prodajalci v trgovinah kot kupci na svojem domu so se namreč le s težavo povezali s strežniki, ki skrbijo za Applovo storitev Itunes. Do tega naj bi prišlo zaradi preobremenjenosti strežnikov ob svetovnem začetku prodaje.

NOVI GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 22. julija, ob 14. uri.

Nova gospodarska naveza

Campari in Illy sklenila partnerstvo

Dve prestižni italijanski blagovni znamki sta sklenili partnerstvo, s katerim nameravata prodreti na globalni trg pijač. Po poročanju Slovenske tiskovne agencije sta se Milanski proizvajalec žganih pijač Campari in tržaška pražarna kave Illy dogovorila, da bosta na trg poslala inovativen kavni liker, imenovan Illyquore.
Za pripravo likerja bo Illy prispeval svoja najboljša kavna zrna. Nov izdelek, katerega recept je strogo varovan, bodo prodajali v vseh italijanskih barih, zatem pa ga nameravajo prek svetovne mreže Illyjevih kavarn ponuditi tudi v tujini.
Illy s tem dogovorom širi število svojih prestižnih mednarodnih partnerstev. V marcu je z ameriško družbo Coca Cola sklenil sporazum o ustanovitvi podjetja v mešani lasti Ilko Coffee Internationale, ki je na trg že poslala tri nove kavne napitke. V prvi fazi bodo naprodaj v desetih državah.
Prihodki družinskega podjetja Illy se vztrajno povečujejo. V letu 2007 je družba povečala prihodke za deset odstotkov na 270 milijonov evrov, čisti dobiček pa za 42,5 odstotka na 7,1 milijona evrov.

Soočila sta se dva politika

Različna mnenja o dopustovanju Slovencev na Hrvaškem

V Sloveniji v mesecu juliju občasno nastajajo velike gneče vozil z našimi ljudmi, ki odhajajo na dopust ali počitnice na hrvaško obalo. Ta pojav se ponavlja vsako leto, čeprav je zmeraj več tudi primerov slabega odnosa in šikaniranja slovenskih obiskovalcev. V novi številki revije Reporter sta mnenja o primernosti letovanja na Hrvaškem izrazila dva politika, Milan Petek, poslanec LDS, ter prof. dr. Marko Pavliha, poslanec in strokovnjak za pomorsko pravo.
Milan Petek je dejal, "da je hrvaška obala vsekakor ena izmed najlepših v Evropi, morje je tam dokaj čisto, posebej v južnem in otoškem delu obale. Sorazmerno hitra dostopnost do vseh krajev

ob jadranski obali pa je za Slovence očitno eno izmed meril, ki je odločilno pri izbiri dopustniškega cilja. Slovenci bodo v bodoče manj letovali na Hrvaškem predvsem zaradi tega, ker cene postajajo prav nemarno visoke, marsikje gostinci in prebivalci neprijazni in nevljudni, ponudba pa preslaba. Te značilnosti bodo v prihodnje določale odnos Slovencev do hrvaške turistične ponudbe".
Prof. dr. Marko Pavliha, poslanec Socialno demokratske stranke, ki pa bo letos opustil politiko in se posvetil zgolj univerzitetni karieri, pa je v soočenju s političnim kolegom zapisal: "Kot navaden državljan sem štiri desetletja preživel domala sleherno poletje na enem od prelepih hrvaških otokov. Tedaj je bilo njihovo morje tudi naše. Morska ljubezen me je privedla v Split na podiplomski študij pomorskega prava, kjer sem spoznal številne prijatelje, s katerimi še sedaj ohranjam stik. Ne pomnim omembe vrednih incidentov, res pa je, da sem se obnašal silno prijazno, hrvaško in v hrvaščini, pri čemer je pogovor potekal o ribah, vinu, potapljanju, nogometu, vremenu in še o čem nevtralnem. Potem sem postal politik, ki menda velja za strokovnjaka za pomorske peripetije. Ko sem začel pozorno opazovati hrvaške politike, so me neprijetno presenetili njihova nadutost, cinizem, superiornost in vzvišeno pokroviteljstvo. Zato sem lani predlagal, naj Slovenci bojkotirajo letovanja na Hrvaškem. Zdaj upam, da bo vajeti vzel v roke predsednik Slovenije dr. Danilo Türk in s svojim mednarodnim ugledom sosedske odnose premaknil z mrtve točke. Verjamem v skupno evropsko morje, želim si počitnic v Dalmaciji, toda za pristno rokovanje sta potrebna vsaj dva! "

Ljubljana / City Hotel

Bivanje prijazno tudi za invalide

Znani City hotel v Ljubljani je svoje delovanje, prostore in zmogljivosti prilagodil invalidom, torej osebam, ki potrebujejo delno prilagojeno bivanjsko okolje. Spričo svoje nove usmeritve je prejel srebrni znak oz. certifikat blagovne znamke "Invalidom prijazno". Podeljuje ga ŠENT, Slovensko združenje za duševno zdravje. Gostom s posebnimi potrebami so zagotovljene enake možnosti uporabe in vključevanja v celotno ponudbo hotela. V omenjenem hotelu so za goste s težavami pri gibanju, slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne uvedli tehnične rešitve, ki jim omogočajo, da se čim lažje gibajo. Namesto stopnic so vgrajene klančine, standardna vrata so zamenjena s širšimi, prhe in kadi za umivanje pa so opremili z varnostnimi oprijemali. Skupnim prostorom v pritličju in šestim prostornim sobam so dodane kopalnice s prilagojeno sanitarno opremo,

rezervirana so parkirna mesta s širokim dostopom, osebam s težavami pri gibanju pa je prilagojen tudi računalniški kotiček. Direktorica City hotela Saša Zupan je prepričana, da bosta razširitev in obogatitev njihove ponudbe z novimi možnostmi za invalide povečali turistično razpoznavnost Ljubljane.

Kdo bo gradil igralnico v občini Šempeter-Vrtojba?

Kratek stik med Daimondom in Hitom

Pismo o nameri za izgradnjo igralniško-zabaviščnega centra na nekdanjem mejnem prehodu Vrtojba, ki so ga minuli teden podpisali predstavniki Občine Šempeter-Vrtojba, družbe Daimond in družbe Projekt, je naletelo na neodobravanje v Hitu, ki je v svoji strategiji za obdobje 2008-2012 tudi predvidel izgradnjo turistično-zabaviščnega kompleksa na območju šempetrske občine. Sledilo je kar nekaj sporočil in izjav za javnost, v katerih je Hit izrazil začudenje nad takim korakom, saj je župan Občine Šempeter-Vrtojba, Dragan Valenčič, ki je hkrati tudi direktor družbe Daimond, občina pa pomemben solastnik Hita, pred kratkim potrdil taisto strategijo, zaradi česar so iz Hitove uprave prileteli očitki, da gre za kopijo njihove strategije. V Hitu so se obregnili tudi ob dejstvo, da so lastniška razmerja v delniški družbi, ki naj bi nastala na podlagi pisma o nameri, v nasprotju z določili zakonodaje, zato ne razumejo, kako si podpisniki predstavljajo dejansko izvedbo projekta. Tudi Valenčič je poslal nekaj izjav za javnost, v katerih je zavrnil očitke o kopiji strategije, v zvezi z lastniškimi razmerji v načrtovani delniški družbi pa je povedal, da so se zanje odločili, ker pričakujejo v kratkem spremembo zakonodaje. Dodal je še, da bo ustanovljena družba zaprosila za veliko koncesijo za prirejanje posebnih iger na srečo. Če je do konca leta 2009 ne bo dobila, pismo o nameri podpisnic ne bo več zavezovalo. Povedal je tudi, da je zemljišče družbe Projekt na nekdanjem mejnem prehodu Vrtojba še edina parcela v občinskih prostorskih aktih, ki je opredeljena za gradnjo hotela z igralnico, in poudaril, da je osnovno vodilo namere za izgradnjo igralniško-zabaviščnega centra zaščita interesa domačih družb in lokalne skupnosti. O samem projektu je pojasnil, da bi kompleks zgradili na zemljišču v bližini Primorskega tehnološkega parka, kjer naj bi zrasla tudi Lesninin in Merkatorjev trgovski center. Tam naj bi zgradili igralnico s 16 do 18 mizami in 400 avtomati ter poker salon z do 24 mizami, hotel s štirimi zvezdicami in z 200 do 300 sobami, prireditveno dvorano s 1000 sedeži, dve do tri restavracije, Wellness center, ki bi v povezavi s šempetrsko bolnišnico ponujal tudi zdravstveni program s specialističnimi ordinacijami ter bowling z 12 stezami. Vrednost celotnega projekta je ocenjena na 50 do 60 milijonov evrov, kompleks bi zaposloval okrog 320 ljudi, letna bruto realizacija v prvem letu obratovanja - po načrtih leta 2011 - pa naj bi znašala okrog 37 milijonov evrov. Izjavil je tudi, da že dolgo vrsto let čakajo na to, da Hit nekaj naredi v njihovi občini, in da je družba Projekt pred časom tudi Hitu ponudila omenjeno zemljišče na meji, ki pa naj uprave ne bi zanimalo, ter omenil, da je dan po tem, ko je šempetrski občinski svet potrdil projekt oziroma podpis pisma o nameri, ki ga je v imenu občine podpisal podžupan Zvonko Mavrič, predsedniku Hitove uprave Niku Troštu ponudil sodelovanje v projektu, a ta nad idejo ni bil navdušen. "Če bo potrebno, bom zaradi morebitnega konflikta interesov odstopil z ene od funkcij", je še zagotovil Valenčič, ki je že tretji mandat župan Občine Šempeter-Vrtojba, pa tudi družbo Daimond vodi že dovolj dolgo, da mu je povsem domača. In prav v sporu, do katerega je očitno prišlo med Daimondom in Hitom, gre iskati razloge za domnevno soliranje Valenčiča in somišljenikov. Daimond, v katerem ima Hit 37% lastniški delež, je do lanskega leta kot svojo glavno dejavnost za Hit sprejemal negotovinska plačilna sredstva od gostov igralnic. "Hit je lani pogodbo, ki bi se sicer iztekla junija 2013, prekinil. Po zamenjavi vodstva so se nam vrata za sodelovanje zaprla, zato smo tudi bili prisiljeni iskati novo glavno dejavnost oziroma posel", je še povedal Valenčič. V Hitu so to komentirali z izjavo, da je šlo za logično poslovno odločitev, ki so jo sprejeli šele, ko družbe Daimond niso več obvladovali. Z obeh strani je bilo slišati še več drugih očitkov, ki dajejo zgodbi širše ozadje oziroma jo še dodatno zapletajo, zanimivo pa je, da so na obeh straneh kljub zapletom še vedno pripravljeni na sodelovanje. Iz Hita je tako priromala ponudba o takojšnji ustanovitvi skupne družbe, koncesionarja, ki naj bi jo ustanovile bližnje občine in Hit, vrata pa bi bila odprta tudi Daimondu in ostalim zainteresiranim investitorjem. Valenčič je na to odgovoril, da gre za ponudbo, vredno razmisleka, a da je projekt, s katerim so že začeli in v katerega vabijo tudi Hit, bolje zastavljen. Da bi se razmere pomirile, se je v spor vključil tudi novogoriški župan, ki se je ponudil za posrednika pri iskanju skupnega dogovora oziroma rešitve, saj je prepričan, da igralniška dejavnost kot ena izmed strateških usmeritev Goriške regije ni področje, s katerim bi se lahko nepremišljeno poigravali.

"Na tem področju smo zelo uspešni in veliko znamo, pa vseeno premalo, da bi si medsebojno neposredno konkurirali ali celo metali polena pod noge. Drobitev moči je zgolj voda na mlin sosednji italijanski in drugi evropski konkurenci, ki bo vsako našo napako izrabila sebi v prid", je še zapisal Brulc v svoji izjavi za javnost. Poudaril je tudi, da gre za preveč pomembno zadevo, da bi se o njej polemiziralo preko medijev, in da si je treba prizadevati za strpen dialog. Ping pong s sporočili za javnost se je konec tedna res umiril, o tem, kako se bo zgodba zaključila, kje bo, v kakšni obliki in kdaj stal šempetrski zabaviščni kompleks in kdo bo z njim upravljal, ... pa je za zdaj še preuranjeno ugibati.

Nace Novak

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Grozni in strah zbujajoči 187!

Ja, kljub vsemu sem Grilla že večkrat zagovarjal. In spet ga bom. Tudi tokrat! Pa naj bo še tako živčen in nagle jeze. A to je vseeno, postavlja vsaj realne probleme. Mnogi ga ne marajo in ga imajo za ekstremista. Toda on vsaj postavlja realne probleme. Mnogi ga imajo za populista in imajo prav. Ampak on postavlja realne probleme. Pravijo, da presega vse mere dobrega okusa; tudi to je včasih res. Ampak on vsaj postavlja realne probleme.

Se še spomnite, kako se je on zaganjal proti Telecomu? Takrat, ko je bil na čelu italijanskega telefonskega velikana Marco Tronchetti Provera. Telecomovega šefa je imenoval z zgovornim pridevkom "Tronchetto dell' infelicita'". Grillo Tronchettija od srca sovraži, saj je pooseblјenje enega od nekdanjih javnih servisov za državljane, ki so se po Di Pietrovih Čistih rokah privatizirali. Učinkovitost, ki bi morala biti prva postavka privatnega kapitala, pa je večkrat velika utopija. Telecom docet. In to lahko opazi že na lastni koži vsak navaden državljan. Vsak dan se pojavljajo nove ponudbe, novi plačniški razredi, nove formule za varčevanje. Na prvi pogled... se vam je že zgodilo, da ste potrebovali kako pojasnilo glede stroškov, ki se porajajo ob aktivaciji določenih Telecomovih ugodnosti? Ste že kdaj poskusili priklicati kakega Telecomovega operaterja na grozni in strah zbujajoči številki 187? Sam spadam med nesrečneže, ki je že večkrat imel take izkušnje. Saj veste, kako poteka zadeva... Zaradi racionalizacije delovnih mest v telefonski firmi mora Telecomova stranka najprej dobrih 5 (v najboljšem primeru) minut prežideti s slušalko pri ušesu in se pogovarjati z elektronsko tajnico, ki ga usmerja skozi labirint možnosti. Ko se končno dokoplje do prvega razpoložljivega operaterja, se navadno zgodi, da fant na drugi strani slušalke nima pojma o tem, kar ga stranka sprašuje in ga veže naprej h kolegu..., ki ga seveda čisto slučajno ni v uradu. Zato se klic vrne spet k prvemu operaterju, ki ne ve, kako naj si pomaga, in stranki svetuje, naj ponovno kliče kasneje. Seveda... kot bi ljudje imeli na razpolago cele dneve in noči samo zato, da lahko spregovorijo s Telecomovim call-centrom.

To seveda ni vse. Telecom v zadnjih mesecih ne pošilja več računa s spiskom telefonskih klicev po pošti na dom. Zaradi racionalizacije je spisek samo še na internetu: tam lahko preberemo seveda spisek vseh telefonskih klicev, razberemo stroške, ki smo jih imeli zaradi vpisov in vključevanja v posamezne servise in plačilne razrede... in najdemo "dolgo iskani" nepojasnjeni strošek. Gre za postavko, ki nas v računu bremeni za več desetin evrov, a njenega izvora ne poznamo. Strošek za servis, ki ga nismo naročili. In kaj se zgodi v tem trenutku? Seveda, treba je poklicati na grozno in strah zbujajočo tel. št. 187. In iti skozi sito elektronske tajnice... in najti razpoložljivega operaterja..., ki ne ve za naš problem... itd.... itd.... Saj ni potrebno ponavljati gornjih litanij, ne?

Gre za sistem. Telecom je samo eden od takih primerov. Dovolj je, da malo pogledate, kako in koliko se je spreminjala lastniška struktura v zadnjem obdobju. Od državnega lastništva do privatnega kapitala, od Pirellijevega prevzema do umika Marca Tronchettija Provere. Telecomov upravljalec je med drugim bil tudi Guido Rossi, možakar, ki je stopil na čelo italijanske nogometne zveze takoj po škandalu Moggiopoli. Ampak, kot že povedano, gre za celotni sistem tistega "Made in Italy", ki naj bi državljanom nudil primarne servise. Se še spominjate FIATA pred kakimi petimi leti? Ali pa, mi lahko kdo pove, kako je situacija z Alitalio, potem ko ji je vlada dodelila posojilo 300 milijonov evrov?

Sistem, ki ne deluje..., ni kaj! Tudi Grillo to pravi... in postavlja realne probleme.

Andrej Černic

Ob petdesetletnici športne pobude

Slovenske športne igre, začetek organiziranega športa pri nas

Letos obhajamo petdesetletnico Slovenskih športnih iger, prireditve, ki je današnji mladini mogoče povsem tuja zadeva. Drugega novembra leta 1958 je bil namreč na pobudo nekaterih slovenskih tržaških kulturnih društev, krovnih organizacij, skavtov in tabornikov na Stadionu 1. maja prvi slovenski športni dan. Danes, ko od tistih časov mineva natanko pol stoletja, ugotavljamo, da se je takrat uradno začelo organizirano športno gibanje Slovencev v Italiji. Vsakoletni športni dan je kmalu postal športni teden, leta 1966 pa so nastopile množične športne igre, ki so trajale vse do 1975. leta. Tedaj so bila prava zamejska športna društva, ki so tekmovala v sklopu panožnih zvez, že realnost, tako da so dejansko športne igre izčrpale svoje poslanstvo in naš šport je lahko zakorakal s svojimi nogami. Igre so obudili pri nabrežinskem Sokolu leta 1998 ob štiridesetletnici, vendar zamisel je ostala izjema, saj se ni več oprijela in je niso ponovili.

Zamejske športne igre so bile nekaj veličastnega. "Če odmislimo množične politične manifestacije v prvih mesecih po drugi svetovni vojni, lahko brez zadrege rečemo, da tako množičnega gibanja, kot ga je šport spodbudil leta 1958 in kasneje, odtlej zamejski Slovenci nismo več imeli", je v predgovoru Velike knjige slovenskih športnih iger zapisal soavtor in glavni zgodovinski pobudnik Iger profesor Bojan Pavletič (publikacija, pri kateri sta sodelovala tudi Branko Lakovič in pokojni Mario Magajna, je izšla ob štiridesetletnici). Res so Igre združile Slovence s Tržaškega in z Goriškega. Tekmovali so mladi in starejši v vseh mogočih športnih panogah, predvsem pa so vsi branili barve svoje vasi ali mestne četrti. Nepozabne boje sta bila šentjakobski Cankar in svetoivanski Škamperle, vendar zraven je bilo še ogromno drugih sodelujočih okolij in marsikatero od teh se je ravno ob teh igrah razvilo v pravi klub. Prav organizatorske sposobnosti naših ljubiteljev so bile značilnost tega edinstvenega pojava, saj so v pionirskih časih prireditelji Iger izoblikovali zavidanja vreden stroj, popoln in zanesljiv.

Prof. Bojan Pavletič (foto IG)

Športne igre so bile torej predhodnik našega organiziranega športa. Slovenska mladina se je kalila v sodelujočih društvih, v katerih so zrasli poznejši vrhunski športniki ter današnji vodilni možje in žene ne samo zamejskega športa, pač pa celotne manjšine. Današnja težnja k navezanosti na svoje ožje okolje prej kot k pripravljenosti na združevanje morda tudi sega prav v omenjeni čas, ko so prireditev res organizirali vsi skupaj, vendar kampanilizem na posameznih prizoriščih je bil še kako prisoten. Barkovljani so na primer napenjali vse sile, da bi bili boljši od sosedov Kontovelcev ali Rojančanov.

Skratka, vsebine našega današnjega športa odražajo preteklost, ki nam je vsekakor izročila izjemno uspešno in dragoceno igračko. Ena od vrlin v zamejskem športnem prostoru je še danes ljubiteljski zanos delavnih prostovoljcev, kar smo podedovali od prireditelјev izpred petdesetih let. Čut odgovornosti in pripadnosti določeni skupnosti je namreč vzvod, ki so nam ga vcepili prireditelji Slovenskih športnih iger.

Jubilej bodo v novembru obeležili tako, kot je treba, v prvi vrsti s slovesnim večerom in fotografsko razstavo, ki ju bo priredil posebej sestavljeni odbor za počastitev obletnice. Cilj te skupine ljudi je ob dolžnostni zahvali ljudem, ki so si Igre omislili in jih uresničili, predvsem ta, da posredujejo to zamejsko zgodbo o uspehu mladim rodovom.

HC

BENEČIJA Topolovo 08

Vas, kamnita ladja sredi zelenega oceana

Slovenski pisatelj Drago Jančar je bil v sklopu pobude Projekt Koderjana gost v Topolovem od 4. do 25. avgusta 2007. Gre za načrt 'stroge topolovške narave', s katerim je v vasico za določen čas povabljen besedni umetnik. "Prebivati mora v

eni izmed počitniških hiš in eventualno iztržiti iz tega bivanjskega obdobja kakšno sugestijo. Iz tega projekta ne pričakujemo ničesar drugega kot obojestranski koristen dotik, neko obojestransko spoznavanje med literatom in vasjo, med literatom in prebivalci", pravi Donatella Ruttar, ki je v sodelovanju z Morenom Miorellijem soorganizatorka topolovške Postaje, ki je v nedeljo, 20. julija, sklenila svojo tokratno izvedbo, petnajsto zapored.

Drago Jančar, ki je v sosledju te pobude nasledil pesnika Iztoka Osojnika, je dušo Benečije in njenih prebivalcev jasno opredelil. Zadnja stran njegovega zapisa z naslovom Zapiski iz Schiavonie, ki so ga v knjižni obliki predstavili ravno na letošnjem festivalu, je namenjena spominu na Topolovo. Pisatelj se v nekem lanskem pozno poletnem ljubljanskem večeru spominja na svojo izkušnjo v Benečiji. "Kak samotni večer, ko mi je družbo delal samo 'an suh tokaj', me je tam pod zvezdami bolj kot na gnezdo ta vas spominjala na kamnito ladjo. Ladjo, ki jo je tam gor dvignil zeleni val, globoko spodaj je ostala dolina. Drejova, Žnidarjova, Blažinkova, Malnarjeva hiša, druga za drugo na pobočju velikega zelenega vala, ki kipi navzgor, čisto zgoraj, na premcu kamnite ladje z imenom Topolove, je cerkev Svetega Mihaela, tu spodaj, v Dolenjem Topolovem, je krma, zvonik cerkve rine navzgor pod skalnate vršace". Topolovo je za Jančarja ladja, ki se je po zelenem valu pognala navzgor in obtičala na njegovem grebenu. "Tu je obstala, čas je obstal z njo, njeni popotniki pa so odšli na vse strani sveta. Tukaj čutim, kako se je ustavil čas, naenkrat je temno, nikamor drugam se ne vidi na levo in na desno, kakor v še višje zelene valove, na enem so lučke, tam pljujejo skozi razburkano zelenje še neki ljudje, ki niso zmanjkali, gori v Trušnjah, redki preostali prebivalci davne Shiavonie".

Drago Jančar

Občutek samote, ki ga je med letom lahko rezati kar z nožem, se za kratek čas Postaje nekoliko omili. "Nekoč je vas štela 400 prebivalcev in 110 hiš; danes je tu prisotnih 30 ljudi. Meseca julija in avgusta se zaradi Postaje, turistov in obiskovalcev ter vrnitve izseljencev trend mrzlično spremeni. Pozno poletni in jesenski meseci so zato za Topolovčane travmatični. Osemdesetletni Alfonso Trusgnach, ki prebiva ravno v hiši sredi vasi, me je celo zaprosil, naj umetnikov ne odslovim kar vse naenkrat, ampak postopno po skupinah...", nam je povedal Moreno Miorelli v soboto, 19. julija, na predvečer zaključnega topolovškega festivala. Program vsakokratne izvedbe Postaje je izredno bogat: tematski sklopi, ki so razvrščeni na podlagi uporabljene umetniške zvrsti ali idejne koncepcije, se vrstijo v vrtoglavem zaporedju in obiskovalec ima zato včasih vtis, da program Postaje odraža zgoščenost labirintskih uličic same vasice. "Postaja je edinstven načrt. Postaja je v svoji osnovi en sam, velik načrt. Težko je razločiti med Postajo in vasjo", je dejal Miorelli. Poleg predstavitve Jančarjeve knjige je bila pisana beseda iztočnica še na srečanje drugih književnikov, na primer pesnikov Stanke Hrastelj, Ivana Crinca in Marine Moretti. Posebno vlogo je tudi letos imela vizualna umetnost, tako fotografska kot filmska. Posebno zanimive so bile fotografske razstave Patrizia Esposita, ki je predstavil fotografije o Zahodni Sahari. Filmski in videoposnetki pa so obiskovalce Topolovega popeljali v hud vsakdan Gaze (avtor dokumentarca je Armin Linke), v Bosno, kjer je Chiara Brambilla posnela dokumentarec o svojevrstni ideji Semira Osmanagiča: slednji je skušal prepričati številne znanstvenike in raziskovalce, da je v vasi Visoko v osrčju Bosne naravna goščava prekrila pet ogromnih piramid, ki jih je v daljni preteklosti ustvarilo neko antično ljudstvo. V Topolovo je letos prispel tudi režiser Jan Cvitkovič. Med festivalom so predstavili tudi dokumentarni film Alvara Petriziga Mala apokalipsa, ki je nastal v produkciji Kinoateljeja, Zavoda Kinoatelje in Kulturnega društva Ivan Trinko. Film je osredotočen na preteklost in sedanjost Čišenj, zapuščene vasi v Nadiških dolinah, katero so bili prebivalci prisiljeni zapustiti po potresu leta 1976. Domačinom je bila kot edina možnost ponujena preselitev v druga naselja v Benečiji, čeprav naravna ujma ni korenito poškodovala vasice. Naselje je bilo tedaj prepuščeno zobu časa, ki ga je neusmiljeno predal edinole spominu. Posrečena je bila tudi zamisel Anje Medved in Nadje Velušček, ki sta v produkciji Kinoateljeja izvedli projekt z naslovom Videospovednica na meji: obiskovalci topolovškega festivala so preko majhnega televizorja spoznali 'tajne izpovedi' Goričanov, ki so dan pred padcem meje oz. vstopom Slovenije v schengensko območje v carinskem uradu na mejnem prehodu na Škabrijelovi ulici pred kamero lahko dali svobodnega duška svojim najbolj skritim in zatajenim razmišljanjem v zvezi z mejno razmejitvijo oz. s tem, kako je meja vplivala in pogojevala njihovo življenje. Ta zgodba je kot nalašč napisana tudi za Topolovo, vas, ki je bila zaradi mejne črte na Liveku potisnjena na rob italijanskega ozemlja.

Moreno Miorelli

Dodati gre, da v sklopu festivala prevzema vsako leto posebno vlogo glasba: tudi tokrat se je ušesom obiskovalcev ponujala v neštetih niansah – od klasičnih prek jazzovskih do elektronskih.

Igor Gregori

TRST Gledališče Miela

Nepoznani pričevalec tržaške preteklosti

Mogočna slika delavcev in osebja, ki so zgradili orjaški dizlov motor ladje Saturnia, je eden najzgovornejših posnetkov tržaškega fotografa Francesca Penca, ki so

na ogled v tržaškem gledališču Miela do 31. julija, vse dni, od 17.00 do 21.30. Razstava obnavlja več kot polstoletno razburkano krajevno zgodovino skozi izbor kakih 100 fotografij tega nepoznanega pričevalca, ki je s svojo kamero dokumentiral velike dogodke in tudi spreminjanje mesta. Najprej je tu avstro-ogrski Trst z zadnjimi blišči preteklega razcveta, s pristaniščem, velikimi ladjami, škedenjsko železarno, a tudi z znamenito stavko 'fuochistov' iz leta 1902 in s prihodom žalnega sprevoda ubitega nadvojvode Franca Ferdinanda in soproge Sophie. Zabeleženo je tudi prvo povojno obdobje s prihodom Italije, z rušenjem starih četrti in novogradnjami fašistične arhitekture. Že sedemdesetletni fotograf je ujel tudi zgodovinske posnetke pobega esesovcev in prihoda jugoslovanskih tankov, potem novozelandskih, trikolore na trgu Unita', možičnih manifestacij na istem trgu in pri Sv. Jakobu. Zelo lepi so skupinski prizori na ulici, tako vernikov pred rojansko cerkvijo kot partizanov po Trstu, pa še novozelandskih in nemških vojakov na Sv. Justu, mimoidočih na Reki itd. Razstava je sad raziskave časnikarja Claudia Erneja, ki je začel pri Piccolu kot fotoreporter, in Massima Cettina. Izvedenec za fotografijo in urednik posrečenih fotoknjig Piccola o Trstu, Fabio Amodeo, pa je pomagal pri postavitvi razstave in realizaciji zelo lepega filma o Pencu, ki je na ogled in v prodaji na razstavi.

Davorin Devetak

Tradicionalni piknik goriških upokojencev

Goriški upokojenci pripravljajo tradicionalni piknik, ki bo letos v soboto, 2. avgusta, v lovski koči v Gojačah pri Ajdovščini. V lepem borovem gozdičku in ob krasnem travniku bo res prijetno. Če bo vreme naklonjeno, bo veselica z jedačo in pijačo na prostem pred kočo, če pa bo vreme ponagajalo, se bo vesela družabnost preselila

v notranjost prostorne koče. Na piknik se bodo udeleženci odpeljali z avtobusom v soboto, 2. avgusta, okrog 7. ure iz Doberdoba. Avtobus bo peljal skozi Poljane, na Vrh, mimo Sovodenj in Štandreža ter Podgore in Gorice. Izletniki si bodo ob razlagi vodiča najprej ogledali Vipavo in izvir Vipave, nato bodo nadaljevali pot do Vipavskega Križa, kjer bodo obiskali samostan z zanimivo knjižnico in še kaj drugega. Ob 12.30 bodo prispeli k lovski koči; tu bo sprejem in pozdrav z dobrodošlico. Po bogatem kosilu se bodo udeleženci piknika zabavali ob zvokih ansambla Trije mački. Na sporedu bo tudi bogata tombola. Prireditelji priporočajo vsem članom in prijateljem, naj se prijavijo čim prej. Vpisujejo Ivo T. (tel. 0481 882024), Veronika T. (0481 882303) Ema B. (0481 21361) Ana K. (0481 78061,) Saverij R. (0481 390688). Na račun je treba prispevati 20 evrov.